Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim

Çështje Evropiane dhe të Sigurisë – 33

ÇËSHTJE EVROPIANE DHE TË SIGURISË

Security Issues

Revistë tremujore për sigurinë

Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim

Nr. 33, tetor 2016

Ky numër u përgatit nga:

Besjana Kuçi

Romario Shehu

Ky numër reviste botohet me mbështetjen financiare të

Divizionit të Diplomacisë Publike të NATO-s.

PËRMBAJTJA

PARATHËNIE **6**

PSE NATO DO TË VAZHDOJË T'U REZISTOJË DHE MBIJETOJË SFIDAVE BASHKËKOHORE GLOBALE? **7**
REDION QIRJAZI

SFIDAT URGJENTE: TERRORIZMI, SIGURIA KIBERNETIKE, PROPAGANDA **35**
GRETA TUČKUTĖ, DEIVIDAS ŠLEKYS

NATO DHE SIGURIA E ENERGJISË: ARRITJET AKTUALE DHE SFIDAT E ARDHSHME **53**
SORIN DUCARU

SAMITI I NATO-S NË VARSHAVË: SI TË FORCOJMË KOHEZIONIN E ALEANCËS? **68**
ALEXANDER MATTELAER

A ËSHTË NATO GATI TË NDËRMARRË NJË HAP VENDIMTAR NË DREJTIM TË MBROJTJES KIBERNETIKE? **106**
MATTHIJS VEENENDAAL; KADRI KASKA; PASCAL BRANGETTO

ENGLISH ABSTRACTS **121**

PARATHËNIE

Revista për Çështjet Evropiane dhe të Sigurisë është një botim që synon të kontribuojë në informimin e publikut mbi çështjet kryesore të politikave, mbi reformat dhe performancën e sektorit të sigurisë, prirjet evropiane dhe globale të sigurisë, debatin aktual dhe të ardhshëm mbi fushat prioritare të NATO-s, sfidat e Shqipërisë për reformimin e institucioneve dhe qeverisjes në sektorin e sigurisë, çështjet e debatueshme dhe partneritetet e NATO-s me BE-në dhe organizatat e tjera ndërkombëtare.

Nëpërmjet studimeve të realizuara nga ekspertë të fushave përkatëse si dhe kontributit të studiuesve të ndryshëm, Institutit për Demokraci dhe Ndërmjetësim, sjell në vëmendje në numrin e ri të kësaj reviste, analiza e rekomandime të kryera së fundmi të përqendruara në disa tematika kryesore që lidhen me sfidat e ardhshme të NATO-s si terrorizmi, siguria kibernetike, siguria e energjisë, angazhimet e Samitit të kësaj organizate në Varshavë.

Në këtë kontekst ky numër e trajton këtë ngjarje lidhur me kontekstin e zhvillimeve rajonale, por edhe më gjerë, duke u fokusuar gjithashtu në strategjitë mbi sigurinë, mbrojtjen kolektive, menaxhimin e situatave të krizës etj.

PSE NATO DO TË VAZHDOJË T'U REZISTOJË DHE MBIJETOJË SFIDAVE BASHKËKOHORE GLOBALE?

Redion Qirjazi[1]

1. Abstrakt

Pas shpërbërjes së Bashkimit Sovjetik shumë besonin se NATO i kishte tejkaluar nevojat për ekzistencë. Megjithatë, çerek shekulli më pas NATO vazhdon të mbijetojë madje duke shfaqur shenja zgjerimi të mëtejshëm. Sfidat e fundit të sigurisë globale të cilat kanë bërë që SHBA të fokusohet gjithmonë e më shumë në Azinë Juglindore kanë ngritur shqetësime se interesi i saj karshi NATO-s mund të bjerë dhe bashkë me të dhe vetë qëndrueshmëria e ardhshme e Aleancës. Ky shkrim prezanton një panoramë ndryshe dhe argumenton se pavarësisht ndryshimeve të shumta gjeostrategjike të viteve të fundit, NATO, për shkak të adaptueshmërisë dhe interesit thelbsor të SHBA-ve për të qenë pjesë e saj, do të vazhdojë të jetë një Aleancë solide që nuk rrezikon të shpërbëhet apo dobësohet në të ardhmen e afërt.

[1] MA në Strategji Sigurie të Aplikueshme

2. Me shpërbërjen e Bashkimit Sovjetik dhe fokusimin gjithmonë e në rritje të SHBA-ve mbi Kinën, çfarë rezervon e ardhmja për NATO-n?

Pothuajse çerek shekulli pas rënies së Bashkimit Sovjetik, Organizata e Traktatit të Atlantikut Verior (NATO),[2] e cila u themelua për t'ju kundërvënë kërcënimit Sovjetik, vazhdon të ekzistojë. Ndërkohë që NATO përballet njëkohësisht me shqetësime të reja ashtu si dhe të vjetra, shumë prej vendeve anëtare vazhdojnë të shfaqin mungesë angazhimi karshi Aleancës duke mos shpenzuar proporcionalisht në krahasim me PBB-në e tyre.

Mosmarrëveshjet politike në çështje sigurie si Kosova, Iraku, Afganistani dhe së fundmi aneksimi Rus i Ukrainës, duket të kenë ndikuar në marrëdhëniet e brendshme të NATO-s. Kjo duket në kontestimin që pati midis disa vendeve të NATO-s në lidhje me masat karshi Rusisë pas ndërhyrjes në Ukrainë si dhe reflektohet në nivelet e ulëta të investimeve në sektorin e mbrojtjes.

Nga ana tjetër, ngritja e vazhdueshme e Kinës në një kërcënim të mundshëm global, vazhdon t'i shtyjë Shtetet e Bashkuara të Amerikës (SHBA) të kundërpërgjigjen unilateralisht për ta kundërbalancuar atë.[3]

[2] North Atlantic Treaty Organization, "A Short History of NATO" http://.nato.int/history/nato-history.html

[3] Cambell, Kurt and Brian Andres, "Explaining the US 'Pivot' to Asia", p. 8, Chatham House, August 2013. https://.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/public/Research/Americas/0813pp_pivottoasia.pdf

Ky fokus i ri i SHBA-ve hap pyetje të reja në lidhje me prioritetet e saj në fushën e sigurisë dhe ngre dyshime për përkushtimin që ajo ka karshi Aleancës. Gjithsesi, ndonëse NATO po shfaq stërmundime në sfidat aktuale, zgjerimi i saj i viteve të fundit si dhe tendencat e ardhshme për zgjerim, janë indikatorë të vendosmërisë për të mbijetuar dhe për t'u transformuar në një organizatë të qëndrueshme.

Tashmë NATO ka 28 vende anëtare në aleancë në krahasim me 16 në vitin 1991 dhe së fundmi i ka shtrirë ftesën formale për bashkim edhe Malit të Zi.[4] Duke marrë në konsideratë ndikimin e madh gjeostrategjik të NATO-s, sfidat aktuale të sigurisë hedhin hije dyshimi mbi të ardhmen e Aleancës; nëse ajo do të vazhdojë të ruajë rëndësinë që ka në këtë *status quo* apo nëse influenca e saj do të zvogëlohet drejt një shpërbërjeje të mundshme.

Ky shkrim do të mbrojë tezën se NATO nuk do të shpërbëhet pavarësisht mosangazhimit të plotë të të gjithë anëtarëve, mungesës së unitetit politik të plotë, besueshmërisë së lëkundur apo dhe fokusit të SHBA-ve në Azinë Juglindore. Ky shkrim do të argumentojë gjithashtu se NATO do të vazhdojë të ekzistojë sepse: (1) po përshtatet me sfidat e reja strategjike ndërkohë që respekton detyrimet themeltare të krijimit, (2) kërcënimet konvencionale vazhdojnë të mbeten një shqetësim i rëndësishëm global dhe (3) më e rëndësishmja, SHBA e

[4] North Atlantic Treaty Organization, "Alliance Invites Montenegro to Start Accession Talks to Become Member of NATO", 2 December 2015. http://.nato.int/cps/en/natohq/nes_125370.htm

shikon NATO-n si një pjesë integrale të fuqisë së saj globale dhe është e angazhuar për ta ruajtur Aleancën.

'Shpërbërje', për shkak të këtij artikulli, nënkupton kushtin sipas të cilit Aleanca do të dështonte t'i qëndronte besnike parimit të saj themelues për "mbrojtje kolektive", ku specifikohet se "një sulm i armatosur kundër njërit... do të konsiderohet si sulm kundrejt të gjithëve"[5], ose tërheqja e një ose më shumë anëtarëve nga Aleanca, që mund të nënkuptonte dhe një shpërndarje formale të NATO-s.

3. Sfidat e tashme dhe të ardhshme të NATO-s

Ndonëse NATO ka mundur të qëndrojë e bashkuar, për t'i paraprirë më së miri të ardhmes së saj, është e rëndësishme të vëzhgojmë me kujdes disa nga sfidat që ajo ka hasur që pas rënies së Bashkimit Sovjetik. Stephen alt beson se aleancat shpërbëhen nëse ka ndryshim në perceptimin e kërcënimit nga ndonjë prej anëtarëve të aleancës, nëse një prej anëtarëve të aleancës gjen mënyra alternative për vetëmbrojtje ose nëse përgjatë viteve besueshmëria e aleancës dëmtohet.[6] Pavarësisht nga kjo, NATO është përballur me shumë prej sfidave që parashtron alt dhe ka mbijetuar.

[5] NATO founding document, "The North Atlantic Treaty", ashington D.C. 4 April 1949, available at: http://.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm

[6] Stephen alt, "hy alliances endure or collapse", Survival, 39:1 (London : International Institute for Strategic Studies), pp. 158-161

Së pari, Aleanca i ka tejkaluar limitet e qëllimit themelues, "zmbrapsjen e Bashkimit Sovjetik dhe zgjidhjen e problemit Gjerman."[7] Së dyti, me ndryshimin e natyrës së kërcënimeve ndryshoi dhe mënyra se si anëtarët e aleancës e projektonin veten e tyre në arenën ndërkombëtare dhe se si ata i perceptonin kërcënimet: bashkëpunimi për garantimin e një sigurie më të madhe fitoi prioritet kundrejt konkurrencës për siguri (një gjë e zakontë gjatë viteve të Luftës së Ftohtë).[8] Së fundmi, zhvillimet në Kosovë dhe Afganistan dëmtuan besueshmërinë e NATO-s duke e vendosur atë në një situatë që dëshmonte paaftësi për të "sistemuar shtëpinë e vet."[9] Këto ndryshime gjeostrategjike që rezultuan nga rënia e Bashkimit Sovjetik bënë që anëtarët e NATO-s të sillen sipas interesave të reja politiko-ekonomike duke dobësuar, si pasojë, unitetin e aleancës. Më poshtë do të parashtrohen tre arsye që vazhdojnë të nënvlerësojnë efektivitetin e NATO-s dhe mund të kërcënojnë të ardhmen e saj (të paktën në teori).

Së pari, vendet e NATO-s kanë dëshmuar vazhdimisht një mungesë konsensusi në lidhje me politikat dhe veprimet e Aleancës, duke dëmtuar kështu *besueshmërinë* e tyre. Lufta e Bosnjës, ndërhyrja në Kosovë dhe misioni ISAF në Afganistan janë shembuj të sfidave të

[7] Amos Perlumutter, "The Corruption of NATO: The Alliance Moves East", in NATO Enters the 21st Century, edited by Ted Galen Carpenter (Cato Institute, 2001), p. 129

[8] Luis Simon, "Geopolitics, Grand Strategy and the EU-NATO Conundrum", in Geopolitical Change, Grand Strategy and European Security: The EU-NATO Conundrum in Perspective, (Institute for European Studies, 2013), p. 24

[9] MË. J. illiams, "NATO, Security and Risk Management: from Kosovo to Kandahar and Beyond", in NATO, Security and Risk Management: from Kosovo to Kandahar, (Contemporary Security Studies, 2009), p. 2

bashkëpunimit mes shteteve anëtare. Megjithatë, ndonëse bashkëpunimi ka qenë i vështirë, nën udhëheqjen e SHBA-ve, NATO ka arritur të ruajë efikasitetin dhe rrjedhimisht besueshmërinë e saj. Në fakt, udhëheqja amerikane ka qenë thelbësore për garantimin e rezultateve efektive dhe ruajtjes së reputacionit të Aleancës. Ky argument do të analizohet më në hollësi në vijim të artikullit.

Në Bosnjë NATO u kritikua për mos reagim në kohën e duhur. Madje edhe pas ndërhyrjes, ngjarjet në Srebrenicë e dëmtuan rëndë imazhin dhe besueshmërinë e NATO-s si një forcë në shërbim të paqes dhe sigurisë. Sipas Richard Rupp "nëse NATO do të kishte qenë vërtet efektive në Bosnjë, mund të kishte krijuar besueshmërinë e mjaftueshme për ta bërë Sllobodan Milosheviçin të tërhiqej nga shkatërrimi i Kosovës."[10]

Padyshim, humbja e besueshmërisë së NATO-s dëmtoi më shumë SHBA-të pasi vendoste në pikëpyetje udhëheqjen dhe aftësinë amerikane për të influencuar vendimet e Aleancës dhe për të garantuar sigurinë në Evropë, veçanërisht në një periudhë kur dukej se Aleanca e kishte tejkaluar nevojën për të ekzistuar (që pas rënies së Bashkimit Sovjetik). Rrjedhimisht, NATO kishte nevojë për transformim dhe një mision të ri për të mbijetuar, prandaj, liderët e SHBA argumentuan se

[10] Richard Rupp (2000) "NATO 1949 and NATO 2000: From Collective Defense Toard Collective Security", p. 174, Journal of Strategic Studies, 23:3, 154-176, DOI: 10.1080/01402390008437804

"nëse NATO nuk do të dilte nga zona e saj e përgjegjësisë, do të mbetej pa punë."[11]

Kosova ishte momenti perfekt ku Aleanca dëshmoi angazhimin e saj të ri dhe shtroi rrugën për transformimet e saj të ardhshme. Gjithsesi, ndërhyrja në Kosovë pati sfidat e saj të brendshme veçanërisht në lidhje me konsensusin për ndërhyrje. Përveç vetos së pritshme të Rusisë në Këshillin e Sigurimit (që do t'i mundësonte NATO-s të ndërhynte mbi bazat e nenit 1 të Kombeve të Bashkuara), Franca hezitonte të mbështeste ndërhyrjen.

Kjo mungesë konsensusi si dhe perceptimi i një "përfshirjeje Evropiane" e dobësoi edhe më shumë besueshmërinë dhe vendosmërinë e NATO-s.[12] Por, falë këmbënguljes së SHBA-ve, në përfundim, ndërhyrja në Kosovë e përmirësoi besueshmërinë e NATO-s si një forcë që do sillte ndryshime pozitive dhe për më tepër, "duke marrë rolin e liderit gjatë ndërhyrjes në Kosovë, SHBA-të vendosën frerët drejtues të organizatës për të ardhmen."[13]

Sipas Murray Williams, ndërhyrja në Afganistan nuk dëshmoi mungesë kohezioni por angazhimi, pasi pjesa më e madhe e vendeve evropiane

[11] Ibid., 175

[12] G. Gerard Ong (2003), "Credibility over Courage: NATO's Mis-Intervention in Kosovo", pp. 83, 95, Journal of Strategic Studies, 26:1, 73-108, DOI: 10.1080/01402390308559309

[13] Robert . Rauchhaus (2000), "Explaining NATO Enlargement", p. 176, Contemporary Security Policy, 21:2, 173-194, DOI: 10.1080/13523260008404261

të NATO-s e konsideronin këtë konflikt si një problem të SHBA-ve.[14] Pamundësia për të prodhuar sukses të prekshëm në këtë fushatë ngriti shqetësime për të ardhmen e Aleancës, por në përfundim koalicioni i drejtuar nga SHBA-të dëshmoi qëndrueshmëri përballë misioneve jashtë zonës së influencës së NATO-s.[15]

Së dyti, pas shpërbërjes së Bashkimit Sovjetik, anëtarët e Aleancës shfaqën një vullnet të ulët për të shpenzuar për buxhetin ushtarak duke "përfituar falas" (*free-ride*) në kurriz të shteteve lider të Aleancës, specifikisht SHBA-të. Për shumë nga shtetet e NATO-s perceptimi i një niveli më të ulët kërcënimi shkaktoi një ulje të buxheteve të mbrojtjes. Sipas të dhënave zyrtare të NATO-s, në vitin 1990 vetëm Luksemburgu investonte më pak se 2% të PBB në fushën e mbrojtjes, por menjëherë pas shpërbërjes së Bashkimit Sovjetik, 5 shtete anëtare filluan të investonin më pak se 2% të PBB në mbrojtje.[16]

Të dhënat dëshmojnë për një varësi pozitive midis uljes së perceptimit të kërcënimeve të jashtme dhe zvogëlimit të investimeve në fushën e mbrojtjes. Trendi vazhdon të përkeqësohet deri në 2015, kur vetëm 5 nga 28 vende anëtare përmbushin kriterin e dakordësuar për investim 2% të PBB në fushën e mbrojtjes. Natyrisht koncepti i *'free-riding'* që

[14] MË. J. illiams, "Managing Strategic Risk Abroad: Afghanistan", in NATO, Security and Risk Management: from Kosovo to Kandahar, (Contemporary Security Studies, 2009), pp. 87-89.

[15] Ibid., 87-89

[16] NATO Press Release MË-DPC-2(92)100, "Financial and Economic Data Related to NATO Defense", 10 December 1992, p. 5.
http://.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_1992_12/20100827_1992-100.pdf

nënkupton përfitimin e sigurisë nën shpenzimet e një shteti tjetër, ka ekzistuar edhe më parë, por të dhënat dëshmojnë për një rritje të këtij fenomeni.[17]

Gjatë viteve të Luftës së Ftohtë, ndonëse vendet më pak të fuqishme të NATO-s i mbanin shpresat në mbështetjen e fuqive të mëdha (veçanërisht SHBA-ve) për zmbrapsjen e kërcënimeve, ato ruanin një gjendje 'natyrale' të mbrojtjes (në përputhje me kapacitetet e tyre) duke ditur që në rast konflikti, në fund të fundit, do t'u duhej të mbështeteshin në forcat e tyre për të garantuar mbijetesën. Shtetet evropiane ishin dakord me objektivat e përgjithshme të Aleancës, sepse "nuk shikonin asnjë alternativë përveç adoptimit të konceptit Amerikan në përmbushjen e interesave të Aleancës."[18] Gjithsesi qasja e '*free riding'* mbi kurrizin e shteteve të fuqishme ishte e pashmangshme duke qenë se shtetet më të dobëta nuk mund të ofronin kapacitete të mjaftueshme për të zmbrapsur apo mposhtur kërcënimin Sovjetik në një epokë bërthamore.

Gjatë viteve '90 shtetet evropiane nuk përballeshin më me kërcënime ekzistenciale për sigurinë e tyre dhe Evropa po kalonte një periudhë të konflikteve etnike dhe ndërshtetërore. NATO po transformohej nga një aleancë ushtarake që ofronte mbrojtje kolektive në një komunitet të

[17] NATO Press Release PR/CP (2015)093-COR1, "Financial and Economic Data Related to NATO Defense", 22 June 2015, p. 6.
http://.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2015_06/20150622_PR_CP_2015_093-v2.pdf

[18] Larence Kaplan, NATO Divided, NATO United: The Evolution of an Alliance, (estport, Connecticut 2004), p. 8

fokusuar gjithmonë e më shumë në menaxhim të çështjeve të sigurisë dhe riskut global.[19] '*Free riding*' në kurriz të superfuqive u bë edhe më i dukshëm pas përfundimit të Luftës së Ftohtë sidomos duke konsideruar vendosmërinë e SHBA-ve për përmirësimin e "marrëdhënieve ekonomike trans-Atlantike."[20]

Sipas Alan Tonelson, problemi bazë qëndron në faktin se Amerika dërgon vazhdimisht sinjale të përziera karshi vendeve Evropiane. Nga njëra anë SHBA insiston që vendet e Evropës të kontribuojnë më shumë në mbrojtjen e përbashkët, ndërkohë që në anën tjetër vazhdon të theksojë rëndësinë e madhe që ka lidhja trans-Atlantike për Amerikën.[21] Prandaj, pas përfundimit të Luftës së Ftohtë, SHBA shërbeu si katalizator për shumë shtete Evropiane që të zvogëlonin investimet në fushën e mbrojtjes duke menduar se siguria e tyre do të vazhdonte të sigurohej nga SHBA-të.

Por, edhe pse ky fenomen i garantimit të sigurisë me kosto për SHBA ka qenë i përhapur përgjatë gjithë ekzistencës së NATO-s, nuk ka ndikuar aspak në nënvlerësimin e unitetit të Aleancës. Në lidhje me këtë, Robert Jarvis argumenton se edhe kur shtetet e vogla plotësojnë detyrimet e tyre ekonomike karshi Aleancës, në momentin kur kjo gjë

[19] MË. J. illiams, "From Security Community to Risk Community: NATO's Evolution", in NATO, Security and Risk Management: from Kosovo to Kandahar, (Contemporary Security Studies, 2009), pp. 33-35

[20] Alan Tonelson (2000) "NATO Burden-Sharing: Promises, Promises", p.29, Journal of Strategic Studies, 23:3, 29-58, DOI: 10.1080/01402390008437799

[21] Ibid., 45-48

nuk ndikon më në sigurinë e përgjithshme të vendeve të fuqishme bërthamore, atëherë dhe mungesa e plotë e investimeve nuk do të shkaktonte shqetësim për organizatën në tërësi.[22] Për më tepër shumë vende Evropiane kanë kuptuar që përfitimi i sigurisë në kurriz të SHBA-ve është i pashmangshëm, sepse siç e thekson dhe ish Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s, Lord George Robertson, "vendet Evropiane të NATO-s mund të dyfishonin kapacitetet e tyre dhe përsëri nuk do të ishin të afta të bënin shumë pa SHBA-të."[23] Padyshim ky fakt ka qenë gjithmonë evident dhe për SHBA.

Alexander Lanoszka beson se vendet evropiane nuk po përfitojnë në kurriz të SHBA-ve; përkundrazi, në shumë mënyra SHBA e inkurajon këtë fenomen sepse "liderët Amerikanë duan që vendet Evropiane të përmirësojnë mbrojtjen e tyre *deri në një limit të caktuar* [theksim i shtuar]."[24] Kjo nënkupton se Amerika ka interes të mbajë Evropën të ndërvarur në fushën e sigurisë në mënyrë që të garantojë vazhdueshmëri të influencës së saj në kontinentin Evropian dhe evitimit të një kundërbalancimi të mundshëm nga shtetet Evropiane.

Pra, pavarësisht sfidave të brendshme si mosndarja e barabartë e barrës së sigurisë, mosmarrëveshjet politike dhe besueshmëria i lëkundur në

[22] Robert Jervis, The Meaning of the Nuclear Revolution (Ithaca, NY: Cornell University Press, 1989), pp. 36-7

[23] George Robertson, as quoted in Alan Tonelson (2000) "NATO Burden-Sharing: Promises, Promises", p.29, Journal of Strategic Studies, 23:3, 29-58, DOI: 10.1080/01402390008437799

[24] Alexander Lanoszka (2015) "Do Allies Really Free Ride?", p. 146, Survival, 57:3,133-152, DOI: 10.1080/00396338.2015.1046229

momente të veçanta, duket qartë se NATO vazhdon të rezistojë kryesisht falë këmbënguljes së SHBA-ve në këtë çerek shekullin e fundit pas rënies së Bashkimit Sovjetik.

4. Pse sfidat e reja të sigurisë në Azinë Juglindore nuk do të ndikojnë në qëndrueshmërinë e NATO-s?

NATO nuk do të shpërbëhet në të ardhmen e afërt për disa arsye. Së pari, NATO po transformohet dhe përshtatet me kërcënimet e reja të sigurisë. Pas rënies së Bashkimit Sovjetik mjedisi i sigurisë ndryshoi në mënyrë drastike në Evropë. Aleanca filloi të shqetësohej për pasojat e sigurisë që do të rezultonin nga paqëndrueshmëria rajonale që mund të lindte nga mosmarrëveshjet territoriale, problemet social-ekonomike, rivalitetet etnike dhe konfliktet e armatosura në Evropën Qendrore dhe Juglindore.[25] NATO rishikoi politikat e saj për të vepruar jashtë zonës së përgjegjësisë dhe për të integruar më pas vende të tjera Evropiane në Aleancë përmes programeve të quajtura *Partnership for Peace/ Partneriteti për Paqe*. Qëllimi ishte ndikimi i vendeve të Evropës Qendrore dhe Lindore për të zhvilluar ushtri dhe procese vendimmarrjeje të përputhshme me ato të NATO-s duke mundësuar në këtë mënyrë transparencë dhe bashkëpunim të cilat do t'i shtronin rrugën anëtarësimit të këtyre vendeve në NATO.[26] Skema, së bashku

[25] Richard Rupp (2000) "NATO 1949 and NATO 2000: From Collective Defense toard Collective Security", p. 161-162, Journal of Strategic Studies, 23:3, 154-176, DOI: 10.1080/01402390008437804

[26] Ibid., 164-165

me ndikimin ideologjik dhe gjeopolitik, qenë aq efektive sa mundësuan zgjerimin e NATO-s me 12 shtete të tjera Evropiane që pas rënies së Bashkimit Sovjetik.

Sulmet terroriste të 11 shtatorit 2001 krijuan një ortek problemesh të sigurisë globale, veçanërisht pasi SHBA kërkoi aplikimin e Nenit 5 për herë të parë në historinë e Aleancës ('sulm ndaj njërit konsiderohet si sulm ndaj të gjithëve'). Tal Alkopher analizon me kujdes mënyrën sesi komunikimi strategjik i NATO-s ndryshoi teksa ajo ndërmerrte politika të reja në misionet e saj jashtë territorit.

Në fakt, duke analizuar retorikën e politikave të NATO-s pas 11 shtatorit, duket qartë transformimi dhe përshtatja e NATO-s me kërcënimet e sigurisë në zhvillim e sipër. Sipas Alkopher, Aleanca u përfshi gjithmonë e më shumë në misione jashtë fushës së mbrojtjes kolektive dhe sigurisë duke përqafuar një rol më të gjerë si një aktor që synon stabilitet dhe mundëson paqe ndërkombëtare dhe siguri në përgjigje të krizave të sigurisë që mund të ndikojnë në të ardhmen në sigurinë e vendeve të Aleancës.[27] Pra, pavarësisht nëse zgjerimi vjen si pasojë e vakumit të pushtetit që u krijua nga rënia e Bashkimit Sovjetik apo si përgjigje ndaj sfidave të reja të sigurisë në shekullin e 21-të, është e rëndësishme të vërehet se NATO vazhdon të ruajë rëndësinë e

[27] Tal Dingott Alkopher (2015): "From Kosovo to Syria: the transformation of NATO Secretaries General's discourse on military humanitarian intervention", p. 5-10, European Security, DOI: 10.1080/09662839.2015.1082128

saj duke u përshtatur dhe transformuar strategjinë për t'ju përgjigjur këtyre sfidave përkatësisht.

Së dyti, NATO do të vazhdojë të qëndrojë e bashkuar si rrjedhojë e një sistemi të përbashkët vlerash dhe ndërvarësie midis anëtarëve. NATO është "një aleancë e demokracive liberale,"[28] argumenton Wallace Thies; dhe si e tillë ajo zotëron "fuqi të brendshme që do ta mundësonin të qëndronte e bashkuar pavarësisht problemeve konstante që ajo has."[29] Ndonëse ky argument në vetvete nuk përfaqëson arsyen primare të qëndrueshmërisë së NATO-s si aleancë, padyshim paraqet një argument të vlefshëm. Në fund të fundit, NATO nuk është si asnjë aleancë tjetër.

Përgjatë viteve NATO ka mbështetur integrimin demokratik të shumë vendeve evropiane, ka promovuar marrëdhënie paqësore dhe fqinjësi të mirë, ka vendosur standarde të larta ndërveprueshmërie dhe transparence si dhe ka stimuluar bashkëpunimin ekonomik dhe politik. Williams beson se këmbëngulja e vazhdueshme e Aleancës karshi "demokracisë, lirisë individuale dhe forcës së ligjit" e ka bërë atë një "bastion të vlerave liberale-demokrate dhe një burim stabiliteti" për të ardhmen.[30]

[28] Wallace J. Thies, "Why NATO Endures", 1st ed. (Cambridge: Cambridge University Press, 2009), p. 287

[29] Ibid., 294

[30] MË. J. Williams, "Conclusion: Transatlantic Insecurity and the Future of NATO", in NATO, Security and Risk Management: from Kosovo to Kandahar, (Contemporary Security Studies, 2009), p. 116

I të njëjtit mendim, por me më shumë skepticizëm, janë dhe Rühle and Williams të cilët besojnë se NATO është arsyeja parësore që promovon marrëdhënie të mira transatlantike. Në fakt sipas tyre, arsyeja kryesore pse NATO do të vazhdojë të ekzistojë është sepse "nuk ekziston asnjë marrëdhënie transatlantike e rëndësishme që nuk përfshin apo nënkupton bashkëpunimin me NATO-n."[31] Për këtë arsye, për aq kohë sa do të ekzistojnë bashkëpunime *madhore* midis Evropës dhe SHBA-ve (qoftë politike apo ekonomike), NATO do të jetë gjithmonë e pranishme si element garantues i sigurisë. Ky fakt e vendos NATO-n në qendër të bashkëpunimit Amerikano-Evropian. Optimistë të Aleancës si Patrick Keller besojnë se NATO mund të shërbejë si një organizatë e gjithëpushtetshme për t'ju përgjigjur të gjitha problemeve të sigurisë dhe në të njëjtën kohë mund të sigurojë përhapjen e vlerave liberale dhe demokratike në botë. Keller beson se:

> *Evropa dhe siguria e kontinenteve Evropian dhe Amerikan duhet të mbeten arsyeja që e mban NATO-n të bashkuar. Por ky qëllim thelbësor nuk do të kishte kuptim nëse nuk plotësohet nga promovimi i vlerave liberale si liria, demokracia dhe të drejtat e njeriut. Duke ndjekur rigorozisht interesat globale të sigurisë ndërkohë që përhap dhe mbron vlerat e saj, NATO mund të hapë rrugë të reja.*[32]

[31] Michael Rühle & Nick illiams (1997), "hy NATO ill Survive", p. 114, Comparative Strategy, 16:1, 109-115, DOI: 10.1080/01495939708403093

[32] Patrick Keller (2007), "The Future of NATO: Beteen Overstretch and Irrelevance", p. 215, American Foreign Policy Interests, 29:3, 207-217, DOI: 10.1080/10803920701451863

Vlerat e përbashkëta, interesat dhe ndërvarësia e shteteve të NATO-s e kanë bërë këtë aleancë të qëndrueshme ndaj sfidave të sigurisë dhe e kanë çimentuar unitetin e saj jo vetëm në fushën e sigurisë por gjithashtu dhe në fushën e bashkëpunimit social-politik dhe kulturor. Gjithsesi, do të ishte naive të presupozohej që ndryshimet reale politike mund të ndodhin natyrshëm nga përbrenda organizatës pa vlerësuar rolin që aktorët specifikë kanë brenda saj.

Në realitet, ndonëse shtetet anëtare ndajnë disa vlera dhe kanë ngjashmëri, ato kanë gjithashtu dhe shumë ndryshime. Ndryshimet mund të jenë ekonomike, social-politike apo kulturore, dhe përcaktojnë veprimet individuale të shteteve si dhe aftësinë e tyre për të ndikuar në vendimmarrjen e përgjithshme të Aleancës. E thënë ndryshe, NATO vazhdon të jetë një organizatë e përbërë nga shtete sovrane me axhenda të ndryshme politike dhe kombëtare dhe aftësia e tyre për të influencuar politikat e NATO-s varet nga pushteti relativ që ato gëzojnë brenda organizatës.

Momentalisht, SHBA-të kanë pushtet relativ të padiskutueshëm në krahasim me çdo vend tjetër anëtar. Kështu beson dhe Richard Rupp i cili shprehet se "NATO i mundëson Shteteve të Bashkuara një fleksibilitet të konsiderueshëm në mënyrën se si ndërvepron në çështjet e sigurisë ushtarake të Evropës. Përmes këtij pozicioni në Aleancë,

Shtetet e Bashkuara mund të përshtatin dhe drejtojnë rrjedhën e debateve dhe vendimmarrjeve."[33]

Prandaj, arsyeja e tretë, dhe ndoshta më e rëndësishmja, se pse NATO nuk do të shpërbëhet është sepse hegjemonia e SHBA-ve e garanton këtë vazhdueshmëri. Ekzistenca dhe evolucioni i NATO-s është e lidhur ngushtë me pozitën që SHBA-të kanë në rendin ndërkombëtar. Në lidhje me këtë, alt shprehet se "ekzistenca e një superfuqie hegjemonike që shërben si lider në një aleancë"[34] është një kusht i rëndësishëm për mbijetesën e një aleance. Prandaj, për aq kohë sa SHBA është e interesuar të ruajë statusin e saj hegjemonik, ajo do të vazhdojë të shfaqë interes në qëndrueshmërinë e NATO-s. Christopher Layne, një mbështetës i kësaj teorie të realizmit ofensiv argumenton se:

> *NATO shërben për të avancuar një sërë objektivash të ndërlidhura të strategjisë madhore Amerikane për Evropën e pas Luftës së Ftohtë: ajo mundëson stabilitet për kontinentin; vendos një kapak mbi rivalët gjeopolitikë Evropianë; krijon ambientin e sigurisë sipas të cilit ndërvarësia ekonomike mund të lulëzojë; dhe ngadalëson ngritjen e fuqive Evropiane që mund të sfidojnë dominimin Amerikan. Pra NATO është instrumenti përmes së cilit SHBA përjetëson rolin e saj hegjemonik në Evropë.*[35]

[33] Richard Rupp (2000) "NATO 1949 and NATO 2000: From Collective Defense Toard Collective Security", p. 175, Journal of Strategic Studies, 23:3, 154-176, DOI: 10.1080/01402390008437804

[34] Stephen alt, "hy alliances endure or collapse", Survival, 39:1 (London : International Institute for Strategic Studies), p. 164

[35] Christopher Layne (2000) "US hegemony and the perpetuation of NATO", p. 73, Journal of Strategic Studies, 23:3, 59-91, DOI: 10.1080/01402390008437800

Argumenti i Layne përputhet me shumicën e zhvillimeve gjeostrategjike midis SHBA-s dhe vendeve Evropiane të NATO-s, ndërsa SHBA vepron me vendosmëri dhe modifikon politikat e NATO-s edhe shtetet Evropiane i pranojnë këto vendime dhe rrjedhojat politike e ushtarake të tyre. Në 1996, ndonëse lufta e Bosnjës po zhvillohej nën hundën e vendeve Evropiane, ishte SHBA dhe jo vendet Evropiane të NATO-s që i dhanë shtysë ndërhyrjes ushtarake, mundësuan arritjen e Marrëveshjes së Paqes të Dayton-it dhe në fund drejtuan një koalicion ushtarak prej 60,000 trupash për vendosjen dhe ruajtjen e paqes.[36] Historia përsëriti vetveten gjatë luftës së Kosovës kur, e përballur me mungesën e vendosmërisë së vendeve Evropiane, SHBA mori vendimin të ndërhynte kundër Serbisë unilateralisht; shumë shpejt pas marrjes së këtij vendimi, vendet e tjera të NATO-s ndoqën Amerikën në veprimet e saj.[37]

I njëjti lidership vërehet dhe në Afganistan dhe Irak, ku SHBA orkestroi dhe drejtoi të dyja fushatat ushtarake.[38] Është e qartë që SHBA ka interesa në Evropë. Qoftë teoritë e realizmit ofensiv por dhe situata në praktikë mbështesin idenë se SHBA, si fuqia hegjemonike më e madhe e botës, do të vazhdojë të synojë ruajtjen e dominimit që ka arritur. Për ta realizuar këtë, SHBA vazhdon të zgjerojë influencën e

[36] Alexander B. Dones (2004), "The Problem ith Negotiated Settlements to Ethnic Civil ars", p. 252, Security Studies, 13:4, 230-279, DOI: 10.1080/09636410490945893

[37] Ibid., 267-273

[38] MË. J. illiams, "Risk Managed or Manufactured: Iraq and the Precautionary Principle", in NATO, Security and Risk Management: from Kosovo to Kandahar, (Contemporary Security Studies, 2009), pp. 90-91

saj në Evropë përmes NATO-s në mënyrë që të reduktojë vakumet e pushtetit brenda kontinentit dhe të parandalojë rishfaqjen e rivalëve të ardhshëm, ndërkohë që maksimizon fuqinë e saj relative.[39] SHBA është hegjemoni global i ditëve tona dhe për aq kohë sa ajo dëshiron ta ruajë këtë status, do të vazhdojë të mbajë influencë të vazhdueshme në Evropë përmes NATO-s. Në vetvete, ky akt (prezenca e garantuar e SHBA-ve në Evropë) do të garantojë qëndresën dhe vazhdueshmërinë e NATO-s. Teorikisht, SHBA do të vazhdojë të ruajë statusin e saj për aq sa të mundet; por edhe në realitet, ka shumë pak gjasa që *status quo-ja* të ndryshojë në të ardhmen e afërt.[40]

Pra, nëse e ardhmja e NATO-s lidhet së pari dhe më së shumti me prezencën e SHBA-ve, çfarë do të ndikonte në humbjen e interesit të SHBA-ve dhe distancimin e saj nga kjo aleancë? A do të mundet fuqia në rritje e Kinës në Lindjen e Largët të zhvlerësojë fuqinë relative të SHBA-ve aq sa të detyrohet të zhvendos vëmendjen nga NATO? Më poshtë parashtrohen tre arsye pse kjo gjë nuk ka gjasa të ndodhë.

Së pari, Kina nuk është ende një fuqi globale me peshën e SHBA-s dhe nuk do të mundë të sfidojë hegjemoninë e saj në të ardhmen e afërt për disa arsye si: kufizimet gjeopolitike, popullsia në plakje e sipër, sistemi politik i korruptuar dhe jo-fleksibël, dobësi ushtarake krahasuar me

[39] Hans Morgenthau , revised by Keneth . Thompson, Politics Among Nations: The Struggle for Poer and Peace, 6th ed. (NY: Knopf 1986) p. 378

[40] Ian Bremer, "These are the 5 Reasons hy the U.SË. Remains the orld's Only Superpoer", in Time Magazine, 28 May 2015. http://time.com/3899972/us-superpoer-status-military/

SHBA-në dhe më e rëndësishmja ndërvarësia e lartë ekonomike me perëndimin dhe SHBA-në në veçanti.[41] Sipas Andre Tan, Kinës i duhet shumë kohë dhe përpjekje përpara se të shndërrohet në një hegjemoni globale dhe akoma më shumë që të zëvendësojë SHBA-në. Për më tepër, sipas tij:

> *Ndonëse influenca e Kinës dhe ndikimi i saj do të vazhdojë të rritet me siguri, asaj do t'i duhej të tejkalonte pengesa të mëdha për të qenë një fuqi globale e vërtetë dhe jo më të zinte rolin e SHBA. Do t'i duhej jo vetëm të zhvillonte aftësinë dhe vullnetin për t'u angazhuar globalisht, por gjithashtu dhe një vetëbesim për të ofruar një model të ri ekonomik, politik dhe social që të imitohej nga pjesa tjetër e botës.*[42]

Edhe zhvillimet e kohëve të fundit në Detin e Kinës së Jugut ku Kina ka zaptuar disa territore ishullore të vendeve fqinje, nuk janë shqetësim i madh. Bendan Taylor shprehet se ndonëse Kina mund të ketë interesa të rëndësishme gjeostrategjike në atë zonë, është shumë larg ndikimit të interesave të SHBA në atë rajon dhe për më tepër situata është zmadhuar së tepërmi.[43] Së fundmi, vendimi i gjykatës ndërkombëtare të Hagës më 12 gusht 2016, mbi pronësinë e ujërave territoriale në Detin e Kinës, ku u vendos se shteti i Filipineve ka të drejtën e shfrytëzimit të

[41] Loren Thompson, "Five Reasons China on'të be a Big Threat to America's Global Poer", in Forbes Magazine, 6 June 2014, http://.forbes.com/sites/lorenthompson/2014/06/06/five-reasons-china-ont-be-a-big-threat-to-americas-global-poer/

[42] Andre TË. H. Tan (2014), "hy China is Not a Global Poer", p. 48, The RUSI Journal, 159:5, 42-50, DOI: 10.1080/03071847.2014.969943

[43] Brendan Taylor (2014), "The South China Sea is Not a Flashpoint", pp. 100-103, The ashington Quarterly, 37:1, 99-111, DOI: 10.1080/0163660X.2014.893176

ujërave territoriale, i dha një tjetër goditje imazhit dhe politikës Kineze.[44]

Së dyti, Rusia vazhdon ende të ketë "besueshmëri kërcënuese" në Evropë dhe ngjarjet e para një viti e pak në Ukrainë duket të kenë rizgjuar tensionet e vjetra, duke garantuar në këtë mënyrë një vazhdimësi të interesit të SHBA-ve për Evropën dhe NATO-n. Fosberg dhe Herd janë të mendimit se NATO dhe Rusia kanë pasur gjithmonë marrëdhënie të acaruara me njëra-tjetrën që pas rënies së Bashkimit Sovjetik dhe se bashkëpunimi mes këtyre palëve ka qenë i destinuar të dështojë.[45]

Rusia e shikon zgjerimin e NATO-s në shtetet Baltike, në Ballkan dhe së fundmi në Ukrainë si një provokim dhe kërcënim të sigurisë së saj. Për këtë arsye, aneksimi i Krimesë nga Rusia si dhe skenarë të tjerë të ndërhyrjes në shtetet Baltike janë bërë edhe njëherë "ngjitësi që e mban aleancën të bashkuar... dhe rifarkëton solidaritetin transatlantik."[46] Ky tension duket se vazhdon të rritet ndërkohë që në kulmin e luftës në Siri, SHBA dhe Rusia vazhdojnë të akuzojnë njëri-tjetrin si shkaktarë të konfliktit. Gjithashtu, në tetor 2016 të dyja këto shtete nuk kanë hezituar të shkëmbejnë akuza të drejtpërdrejta politike apo kërcënime

[44] Jane Perlez, "Tribunal Rejects Beijing's Claims on South China Sea" Ne York Times, 12 July 2016, http://.nytimes.com/2016/07/13/orld/asia/south-china-sea-hague-ruling-philippines.html?_r=0.

[45] Tuomas Forsberg & Graeme Herd (2015), "Russia and NATO: From indos of Opportunities to Closed Doors", pp. 41-42, Journal of Contemporary European Studies, 23:1, 41-57, DOI: 10.1080/14782804.2014.1001824

[46] Ibid., pp. 54-55

ushtarake që vijnë si rezultat i konkurrencës gjeostrategjike në rajonin e Lindjes së Mesme.[47] Përshkallëzimi i këtij konflikti dhe nevoja që SHBA-të mund të kenë për aleatë politikë dhe ushtarakë është një arsye tjetër pse NATO aktualisht nuk rrezikon shpërbërje, madje përkundrazi, ajo mund të konsolidohet edhe më shumë.

Së treti, NATO shikohet si një aktor që garanton siguri dhe faktor që sjell ndryshime pozitive në arenën ndërkombëtare. Pothuajse të gjitha angazhimet ushtarake të Perëndimit që nga lufta në Bosnjë kanë pasur si pjesëmarrës NATO-n. NATO është një organizatë politike dhe një forum ku vendet e Aleancës përcaktojnë politikat që duhen ndjekur në përgjigje të shqetësimeve të sigurisë. Ajo vlerësohet si një nga rastet më të suksesshme të bashkëpunimit ndërkombëtar.

Ashtu siç rikonfirmoi vetë Presidenti Obama në fjalimin e tij në Bruksel, NATO është një aleancë e vendosur për të mbrojtur vlerat dhe parimet e saj të përbashkëta dhe nuk do të lëkundet kurrë nga misioni i saj parësor për garantimin e sigurisë për të gjitha shtetet anëtare.[48] Duke pasur parasysh faktin se ky fjalim u mbajt shumë afër pas aneksimit të Krimesë nga Rusia, ai linte të kuptohej se SHBA është ende e angazhuar të qëndrojë dhe mbështesë NATO-n, dhe rrjedhimisht

[47] Alexandra Sims, "US and Russia Could 'Start Third orld ar over Syria Conflict', Says Turkey," The Independent, 18 October 2016, http://.independent.co.uk/nes/orld/europe/us-russia-third-orld-ar-syria-conflict-aleppo-turkey-deputy-prime-minister-numan-kurtulmus-a7366571.html.

[48] Barak Obama, (US President), "President Obama Delivers Remarks at Palais des Beaux Arts in Brussels, Belgium", 26 March 2014, Marrë nga: https://.youtube.com/atch?v=qCxLTn6TNaA

edhe NATO do të vazhdojë të jetë një strukturë e qëndrueshme në të ardhmen e afërt.

5. Përmbledhje

NATO nuk do të shpërbëhet, sepse ka më shumë pika të forta se sa të dobëta. Edhe pse NATO ka pësuar një reduktim të fuqisë së saj përmes mos shpërndarjes së barabartë të përgjegjësisë, humbje të besueshmërisë dhe periudhave të caktuara të mosmarrëveshjeve politike, ajo gjithmonë ka arritur të përmbushë me sukses misionet e saj falë vendosmërisë së saj.

Aftësia e NATO-s për t'u adaptuar dhe përshtatur me sfidat në rritje të sigurisë kanë garantuar unitetin e saj. Ndonëse sfidat tradicionale të NATO-s nuk janë të njëjta me ato të Luftës së Ftohtë, ato përsëriten sërish dhe NATO ka gjetur mënyrën për t'i përballur me sukses. Bashkimi në bazë të vlerave si dhe një lidership dhe angazhim i fortë i SHBA-ve për mbushjen e 'boshllëkut të sigurisë' në Evropë pas rënies së Bashkimit Sovjetik janë elementët që e mbajnë Aleancën të bashkuar. Përmes manifestimit si një organizatë politike dhe ushtarake që garanton paqe dhe stabilitet, NATO vlerësohet gjithmonë e më shumë si një forcë për ndryshime pozitive në botë. Duke marr parasysh angazhimin e padiskutueshëm të SHBA-ve në Evropë, NATO do të vazhdojë të gëzojë pushtet dhe të influencojë sigurinë globale në vitet në vijim.

Bibliografia

Alkopher, Tal Dingott (2015), "From Kosovo to Syria: the transformation of NATO Secretaries General's discourse on military humanitarian intervention", *European Security*, DOI: 10.1080/09662839.2015.1082128

Barak Obama, (US President), "President Obama Delivers Remarks at Palais des Beaux Arts in Brussels, Belgium", 26 March 2014, Available at: https://.youtube.com/atch?v=qCxLTn6TNaA

Bremer, Ian, "These are the 5 Reasons hy the U.SË. Remains the orld's Only Superpoer", in *Time Magazine*, 28 May 2015 Available from: http://time.com/3899972/us-superpoer-status-military/

Cambell, Kurt and Brian Andres, "Explaining the US 'Pivot' to Asia", *Chatham House*, August 2013. Available at: https://.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/public/Research/Americas/0813pp_pivottoasia.pdf

Dones, Alexander B., (2004), "The Problem ith Negotiated Settlements to Ethnic Civil ars", *Security Studies*, 13:4, 230-279, DOI: 10.1080/09636410490945893

Forsberg, Tuomas & Graeme Herd (2015), "Russia and NATO: From indos of Opportunities to Closed Doors", *Journal of Contemporary European Studies*, 23:1, 41-57, DOI: 10.1080/14782804.2014.1001824

Jervis, Robert, *The Meaning of the Nuclear Revolution* (Ithaca, NY: Cornell University Press, 1989), pp. 36-7

Kaplan, Larence, *NATO Divided, NATO United: The Evolution of an Alliance*, (estport, Connecticut 2004), p. 8

Keller, Patrick (2007), "The Future of NATO: Beteen Overstretch and Irrelevance", *American Foreign Policy Interests*, 29:3, 207-217, DOI: 10.1080/10803920701451863

Lanoszka, Alexander (2015) "Do Allies Really Free Ride?", *Survival*, 57:3,133-152, DOI: 10.1080/00396338.2015.1046229

Layne, Christopher (2000) "US hegemony and the perpetuation of NATO", *Journal of Strategic Studies*, 23:3, 59-91, DOI: 10.1080/01402390008437800

Morgenthau, Hans, revised by Keneth . Thompson, *Politics Among Nations: The Struggle for Poer and Peace*, 6th ed. (NY: Knopf 1986) p. 378

NATO founding document, "The North Atlantic Treaty", ashington D.C. 4 April 1949, available at: http://.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm

NATO Press Release MË-DPC-2(92)100, "Financial and Economic Data Related to NATO Defense", 10 December 1992, p. 5. Available at: http://.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_1992_12/20100827_1992-100.pdf

NATO Press Release PËR/CP (2015)093-COR1, "Financial and Economic Data Related to NATO Defense", 22 June 2015, p. 6.

Available at: http://.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2015_06/20150622_PËR_CP_2015_093-v2.pdf

North Atlantic Treaty Organization, "A Short History of NATO" Available at: http://.nato.int/history/nato-history.html

North Atlantic Treaty Organization, "Alliance Invites Montenegro to Start Accession Talks to Become Member of NATO", 2 December 2015. Available at: http://.nato.int/cps/en/natohq/nes_125370.htm

Ong, G. Gerard (2003), "Credibility over Courage: NATO's Mis-Intervention in Kosovo", *Journal of Strategic Studies*, 26:1, 73-108, DOI: 10.1080/01402390308559309

Perlez, Jane. "Tribunal Rejects Beijing's Claims on South China Sea." *Ne York Times*, 12 July 2016. Available at: http://.nytimes.com/2016/07/13/orld/asia/south-china-sea-hague-ruling-philippines.html?_r=0.

Perlumutter, Amos, "The Corruption of NATO: The Alliance Moves East", in *NATO Enters the 21st Century*, edited by Ted Galen Carpenter (Cato Institute, 2001)

Rauchhaus, Robert . (2000), "Explaining NATO Enlargement", Contemporary Security Policy, 21:2, 173-194, DOI: 10.1080/13523260008404261

Robertson, George, as quoted in Alan Tonelson (2000) "NATO Burden-Sharing: Promises, Promises", *Journal of Strategic Studies*, 23:3, 29-58, DOI: 10.1080/01402390008437799

Rühle, Michael and illiams, Nick (1997), “hy NATO ill Survive”, *Comparative Strategy*, 16:1, 109-115, DOI: 10.1080/01495939708403093

Rupp, Richard (2000) “NATO 1949 and NATO 2000: From Collective Defense Toard Collective Security”, *Journal of Strategic Studies*, 23:3, 154-176, DOI: 10.1080/01402390008437804

Simon, Luis, “Geopolitics, Grand Strategy and the EU-NATO Conundrum”, in *Geopolitical Change, Grand Strategy and European Security: The EU-NATO Conundrum in Perspective*, (Institute for European Studies, 2013),

Sims, Alexandra. “US and Russia Could ‘Start Third orld ar over Syria Conflict’, Says Turkey.” *The Independent*, 18 October 2016. Available at: http://.independent.co.uk/nes/orld/europe/us-russia-third-orld-ar-syria-conflict-aleppo-turkey-deputy-prime-minister-numan-kurtulmus-a7366571.html.

Tan, Andre TË. H. (2014), “hy China is Not a Global Poer”, *The RUSI Journal*, 159:5, 42-50, DOI: 10.1080/03071847.2014.969943

Taylor, Brendan (2014), “The South China Sea is Not a Flashpoint”, *The ashington Quarterly*, 37:1, 99-111, DOI: 10.1080/0163660X.2014.893176

Tonelson, Alan (2000) “NATO Burden-Sharing: Promises, Promises”, *Journal of Strategic Studies*, 23:3, 29-58, DOI: 10.1080/01402390008437799

Thies, allace J. “hy NATO Endures”, *hy NATO Endures*. 1st ed. (Cambridge: Cambridge University Press, 2009)

Thompson, Loren, “Five Reasons China on’të be a Big Threat to America’s Global Poer”, in *Forbes Magazine*, 6 June 2014, Available at: http://.forbes.com/sites/lorenthompson/2014/06/06/five-reasons-china-ont-be-a-big-threat-to-americas-global-poer/

Walt, Stephen, “hy alliances endure or collapse”, *Survival*, 39:1 (London: International Institute for Strategic Studies)

Williams, MW. J. “Managing Strategic Risk Abroad: Afghanistan”, in *NATO, Security and Risk Management: from Kosovo to Kandahar*, (Contemporary Security Studies, 2009)

Williams, MW. J. “Conclusion: Transatlantic Insecurity and the Future of NATO”, in *NATO, Security and Risk Management: from Kosovo to Kandahar*, (Contemporary Security Studies, 2009)

Williams, MW. J. “NATO, Security and Risk Management: from Kosovo to Kandahar and Beyond”, in *NATO, Security and Risk Management: from Kosovo to Kandahar*, (Contemporary Security Studies, 2009)

SFIDAT URGJENTE: TERRORIZMI, SIGURIA KIBERNETIKE, PROPAGANDA

Greta Tučkutė, Deividas Šlekys

1. Abstrakt

Kriza në Lindjen e Mesme dhe shpërthimi i migracionit masiv drejt Evropës, rritja e ISIS (shtetit islamik), lufta në Ukrainë dhe aneksimi i Krimesë, aktet terroriste në Paris, Bruksel, Stamboll dhe qytete të tjera, kanë nxjerrë në pah anët e dobëta dhe përbëjnë sfida serioze ndaj rendit publik, vlerave demokratike, parimeve themelore dhe rrezikojnë paqen si në vendet e NATO-s po ashtu dhe të fqinjëve të tyre. Sulmi rus në Ukrainë, përfshin një gamë të plotë masash hibride "burrat e vegjël me uniformë të gjelbër", grupet paraushtarake, sulmet kibernetike, propaganda, interpretimi i gabuar i ligjit ndërkombëtar dhe kërcënimi i sigurisë energjetike.

Kompleksiteti i këtyre rreziqeve dhe pasojave të tyre të mundshme i kanë detyruar anëtarët e NATO-s t'u përgjigjen në nivele të ndryshme-njëpalëshe, shumëpalëshe dhe bashkërisht. Nevoja për një përgjigje të fuqishme dhe efektive u theksua në Deklaratën e Samitit të Uellsit në 2014-në, dhe pasoi me Planin e Gatishmërisë për Veprim (PGV) të NATO-s. Qëllimi i këtij shkrimi është të ekzaminojë sfidat urgjente si: terrorizmi, siguria kibernetike dhe propaganda, si dhe masat e nevojshme për t'i luftuar ato.

2. Lufta ndaj terrorizmit – mision i (pa)mundur?

Kaosi, ankthi dhe frika paralizuese, këto janë pasojat e sulmeve terroriste. Ideja perverse se objektivat politike mund të arrihen duke shënjestruar civilë të pafajshëm, ndërprerja e rendit ekzistues dhe dërgimi i një mesazhi të dhunshëm, në këtë mënyrë funksionojnë grupet terroriste. Në pamje të parë, mund të duket e thjeshtë ta përkufizosh dhe identifikosh terrorizmin, por në fakt me gjithë ato dallime në situatat gjeopolitike të njerëzve, traditave dhe perceptimeve globale, ende nuk është formuluar një përcaktim i pranuar universalisht në lidhje me terrorizmin.

Aktualisht ka shumë përkufizime. Walter Laquer e cilëson terrorizmin si përdorimin e paligjshëm të forcës për të arritur përfundime politike, duke shënjestruar civilë të pafajshëm[1]. Në mënyrë të ngjashme, Tore Bjorgo e cilëson terrorizmin si një set metodash sulmi, më shumë se sa një ideologji e identifikueshme apo një lëvizje, e cila përfshin përdorimin e paramenduar të dhunës kundër (kryesisht) jo-luftëtarëve, në mënyrë që të shkaktojnë frikë psikologjike ndër njerëz, më shumë se sa shënjestra të menjëhershme[2].

[1] Laqueur, ., 1977, Terrorizmi, Londër: eidenfeld dhe Nicholson

[2] Bjorgo, TË. (Editor), Gupta, D. K., Maleckova, J., Horgan, J., Post, J., Merari, A., (. . .) Silke, A. 2005 Rrënjët e Terrorizmit, Routledge

NATO e përkufizon terrorizmin si "përdorimi i jashtëligjshëm apo përdorimi kërcënues i forcës apo dhunës kundër individëve apo pronës, në një përpjekje për të detyruar apo frikësuar qeveritë apo shoqëritë për të arritur objektiva politikë, fetarë apo ideologjikë[3].

Nevoja për të pasur një përkufizim universal për terrorizmin, është diskutuar për shumë vjet, por Kombet e Bashkuara (OKB) akoma nuk kanë aprovuar ndonjë përkufizim përfundimtar, për shkak të vështirësisë për të arritur në konsensus midis vendeve me perceptime të ndryshme. Sidoqoftë, në vitin 2006 OKB arritën të adoptonin "Strategjinë Globale të Kombeve të Bashkuara për Luftën kundër Terrorizmit" (me rishikimin e rezolutës në vitet 2008 dhe 2010) – një moment historik në rritjen e bashkëpunimit ndërkombëtar kundër terrorizmit. Strategjia përfshin adresimin e këtyre kushteve të përhapjes së terrorizmit, forcimin e kapacitetit të shteteve të veçanta dhe rolin e sistemit të OKB në luftën kundër terrorizmit, si dhe promovimin e respektimit të të drejtave të njeriut dhe sundimit të ligjit[4].

BE-ja vendosi një përkufizim për terrorizmin në Vendimin Kuadër të Këshillit 475/2002/JHA i datës 13 qershor 2002 për luftën kundër terrorizmit. Ky përbën një gur themeli të politikave dhe strategjive kundër terrorizmit nga ana e BE-s. Neni 1 i Vendimit Kuadër në luftën kundër terrorizmit si një akt që: mund të dëmtojë seriozisht një shtet

[3] NATO Fjalori i Termave dhe Kushteve, AAP-06 Edition 2012 Versioni 2.

[4] Parlamenti Evropian, Members' Research Service, At a glance, Nëntor 2015

ose një organizatë ndërkombëtare, që ka për qëllim: kërcënimin serioz ndaj një populli, apo duke iu imponuar padrejtësisht një qeverie apo një organizate ndërkombëtare të kryejnë apo të ndalojnë së kryeri një akt, apo të destabilizojnë seriozisht apo shkatërrojnë strukturat thelbësore shoqërore, ekonomike, kushtetuese apo politike të një shteti apo një organizate ndërkombëtare[5].

Terrorizmi nuk luftohet vetëm në aspektin legjislativ dhe akademik, por edhe në mënyrë praktike. Në vitin 2001, NATO nisi fushatën e saj të përbashkët sipas nenit 5, pasi Shtetet e Bashkuara të Amerikës u sulmuan nga Al-Qaeda. Kjo u shoqërua me një operacion ushtarak shumëkombësh në Afganistan. Ngjarjet tragjike të 11 shtatorit çuan në miratimin e legjislacionit kundër terrorizmit, organeve ligjzbatuese dhe strukturave të sigurisë në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar.

Sidoqoftë, duket se përpjekjet e fuqishme anti-terroriste që janë ndërmarrë, kanë pasur vetëm një rezultat modest duke pasur parasysh situatën globale të sigurisë sot.

Fuqizimi i ISIS është një kërcënim global i cili tashmë ka prekur miliona njerëz; refugjatët të cilët janë detyruar të braktisin shtëpitë e tyre, vendet pritëse ku këta refugjatë kërkojnë strehë, dhe sigurisht viktimat e sulmeve terroriste, numri i të cilëve është rritur në mënyrë dramatike kohët e fundit.

[5] Vendimi Kuadr i Këshilllit për Luftën kundër Terrorizmit, Këshilli i Bashkimit Evropian, Bruksel, 18 Prill 2002, Art. 1.

Aktualisht, incidentet terroriste janë duke u rritur në rang global, dukuri e cila është alarmuese.

Për shembull, një raport i kohëve të fundit nga Europol, tregon rritjen e numrit të personave të arrestuar nga BE-ja si të dyshuar për terrorizëm të frymëzuar nga feja. Të dhënat tregojnë se në vitin 2014 kanë qenë 395 persona, kundrejt 216 personave në vitin 2013 dhe vetëm 122 persona në vitin 2011[6].

Indeksi Global i Terrorizmit në vitin 2015, theksonte se numri i sulmeve terroriste ishte gjithashtu në rritje. Numri total i vdekjeve nga terrorizmi në vitin 2014 ka qen 32, 685, që do të thotë 80% rritje më shumë krahasuar me një vit më parë kur kishte vetëm 18, 111 të vdekur nga terrorizmi. Ky është numri më i madh i regjistruar ndonjëherë. Një pjesë e madhe e këtyre vdekjeve, më shumë se 78% ndodhën vetëm në pesë shtete; Irak, Nigeri, Afganistan, Pakistan dhe ne Siri.

Ndonëse terrorizmi është përqendruar kryesisht në disa shtete, numri i shteteve që kanë përjetuar një sulm terrorist është gjithashtu në rritje vit mbas viti, që prej 2011-ës. Në 2013-ën numri shkonte deri në 88 shtete, dhe në 2014-ën shkoi në 93 shtete.

[6] Europol, TE-SAT 2015, faqe 26.

Ajo çfarë ne po përjetojmë sot, është një situatë në të cilën shkalla e problemit dhe mundësitë e organizatave terroriste është e paprecedentë. Ndërsa Al-Qaeda kishte vetëm disa qindra persona aktivë, ISIS ka afërsisht 30-35, 000[7], dhe kontrollon një territor që i jep atyre kontroll mbi territoret e naftës në Siri, nëpërmjet të cilave ata arrijnë të financojnë aktivitetet e tyre.

Me valën e refugjatëve drejt Evropës, disa anëtarë të ISIS kanë mundësinë të infiltrojnë grupe që shkojnë drejt Evropës dhe kështu shënjestrojnë shoqëritë që ata dëshirojnë.

Një tjetër aspekt alarmues është se terrorizmi është bërë pjesë e sulmeve strategjike hibride të përdorura nga disa shtete kundrejt shteteve të tjera. Asambleja Parlamentare e NATO-s e tregoi këtë qartazi gjatë raportit të saj në tetor të 2015-ës: "… përdorimi i taktikave hibride nga Rusia përbën një sfidë të pastër ndaj Aleancës dhe përçarja rajonale e grupeve të armatosura jo-shtetërore do të vazhdojë të ndikojë sigurinë e Aleancës në kufijtë e saj si dhe nga përbrenda nëpërmjet formave të terrorizmit. Komiteti i Mbrojtjes dhe Sigurisë, është i përkushtuar ndaj studimit të kësaj atmosfere të ndryshueshme të strategjive të sigurisë të 2015-ës.

Motoja e përshtatshme e NATO-s në kohën e këtyre sfidave të dyfishta, në fakt duhet të jetë; mirato, përshtat, aftëso.

[7] Cronin A. K. "ISIS-i nuk është një grup terrorist. Pse Kundër-Terrorizmi nuk do ta ndalojë kërcënimin e fundit xhihadist", .foreignaffairs. com ESSAY Mars/Prill 2015.

Ndonëse Aleanca po miraton strategji të reja që të përballet me sfidat e reja të aktorëve shtetërorë apo jo-shtetërorë në lindje dhe jug, asaj do t'i duhet të miratojë strukturën dhe gatishmërinë për të qenë e aftë të trajtojë sfidat e reja[8].

Terrorizmi në nivel ndërkombëtar po luftohet përmes mjeteve të nismave politike, si p.sh; Koalicioni kundër ISIS. NATO-ja gjithashtu ka të ashtuquajturën; Programi i Punës për Mbrojtjen kundër Terrorizmit, i cili ka për qëllim të mbrojë trupat ushtarake, civilët dhe infrastrukturën kritike ndaj sulmeve të ndërmarra nga terroristët, si sulmet vetëvrasëse, pajisjet e improvizuara për shpërthime, sulmet me raketa ndaj avionëve dhe helikopterëve, dhe sulmet e kryera me materiale radioaktive, biologjike apo kimike.

Pavarësisht nga këto përpjekje, terrorizmi po zgjeron dhe po gjen rrugë të reja, ai i përdor të gjitha mundësitë dhe aftësitë që ofrohen nga teknologjia moderne dhe media, instrumentet financiare, globalizimin dhe psikologjinë moderne, në mënyrë që të tërheqë sa më shumë mbështetës dhe t'i bëjë ata të zbatojnë çdo lloj urdhri që jepet nga udhëheqësit e tyre.

Në nivel kombëtar, rajonal apo global, duhet të ketë një ndarje të qartë të përgjegjësive dhe detyrave midis institucioneve përgjegjëse për

[8] Asambleja Parlamentare e NATO-s, Komiteti i Sigurimit dhe Mbrojtjes, Luftë Hibride: Sfida e re e NATO-s? Raport i Përgjithshëm, 10 Tetor 2015, f. 9.

sigurinë dhe mbrojtjen, sepse vetëm në këtë mënyrë kemi një përdorim të efektshëm të burimeve të mundshme.

Për shembull, pas Samitit të Uellsit, NATO nuk doli as me një strategji të përbashkët kundër ISIS, as nuk përcaktoi një ide të qartë rreth kontributit të saj në përpjekjet ndërkombëtare për të dobësuar dhe shkatërruar ISIS-in[9].

Sulmi terrorist i Brukselit vërtetoi se institutet e sigurisë kombëtare nuk i kushtuan shumë rendësi informacioneve të jashtme, dhe nuk morën masat e mjaftueshme për të parandaluar sulmet terroriste. Këto janë vetëm dy shembuj të situatave në të cilat problemet nuk u adresuan me aq sukses sa nevojitej.

Gjatë luftës kundër terrorizmit, duhet të merren vendime që janë të vështira dhe të dhimbshme. Kjo ishte më se e dukshme gjatë fushatës së Afganistanit. Është jashtëzakonisht e vështir për qeveri të zgjedhura në mënyrë demokratike, apo kryetarë të këtyre institucioneve të ndërmarrin vendime jopopullore dhe radikale, si për shembull të ndërmarrësh një fushatë ushtarake kundër një organizate terroriste. Shpesh herë rezulton që më vonë ata ta kufizojnë vetveten për zgjidhjen apo adresimin e sulmeve terroriste, se sa të ndërmarrin masa proaktive.
Përfundimisht, në betejën hibride, ose siç e quajnë rusët "betejë jolineare", terrorizmi po përdoret si një taktik tjetër për të dobësuar

[9] Jacobs A., Samman J.L., Lojtar i Menjanuar: NATO dhe Lufta kundër ISIS. Përgjigjia e NATO-s ndaj Kërcënimit Hibrid.

kundërshtarin. Konflikti në Ukrainë qëndron si një shembull terrorizmi, i përdorur si instrument për të përçarë dhe shkatërruar një shtet sovran.

3. Siguria Kibernetike

Me përdorimin e teknologjisë së informacionit në të gjitha sferat e jetës, siguria kibernetike ka fituar një rëndësi kritike. Siguria kibernetike dhe kërcënimi kibernetik kanë ndryshuar rregullat e luftës që kanë ekzistuar me mijëra vjet. Sot, mbrojtja kibernetike është po aq e rëndësishme sa edhe mbrojtja fizike. Në një artikull me titull "Lufta Kibernetike dhe Paqja" (në nëntor/dhjetor të vitit 2013 në Foreign Affairs), Thomas Rid ndau sulmet kibernetike nga lufta konvencionale në aspektin se ato nuk i përmbushin tre përcaktimet e luftës të përcaktuara nga Clauseitz si 1) e dhunshme, 2) instrumentale, dhe 3) i atribuohet një ane, si një veprim i ndërmarrë për një qëllim politik. Rid shkruan se "lufta kibernetike nuk ka ndodhur kurrë në të kaluarën, nuk po ndodh në të tashmen, dhe ka shumë pak gjasa se do të na shqetësojë në të ardhmen[10]. Megjithatë, sulmet kibernetike janë tashmë duke u zhvilluar gjithnjë e më shpesh.

Në raportin e tij vjetor, Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s Jens Stoltenberg theksoi se ndodhin mesatarisht rreth 320 sulme kibernetike çdo muaj, NATO në vitin 2014 përfaqësoi një rritje prej 20% gjatë vitit të kaluar. Në vitin 2013, NATO u përball me mbi 2.500 sulme

[10] Rid TË., Limnell J., A eshte Lufta Kibernetike e Vertete? Matja e Kercenimeve: https://.foreignaffairs.com/articles/globalcommons/2014-02-12/cyberar-real

kibernetike të rëndësishme, ndërkohë që kriza e Krimesë në mars 2014 u shoqërua me sulme nga hakera pro-rusë që mbyllën disa faqe interneti të Aleancës[11].

Siguria kibernetike fillimisht filloi që të identifikohet qartë si prioritet i NATO-s pas sulmeve kibernetike kundër Estonisë në vitin 2007. Në deklaratën e Samitit të Bukureshtit në vitin 2008, NATO ishte një nga të parët që njoftoi një politik rreth mbrojtjes kibernetike[12]. Në Talin, Estoni u themelua në vitin 2008, Bashkëpunimi për Mbrojtjen Kibernetike (BMK), Qendra e Ekselencës (CoE). Që atëherë, një sr projektesh dhe dokumentesh politike u iniciuan në kuadër të vendeve të NATO-s. Më 8 qershor 2011, Ministrat e Mbrojtjes të NATO-s miratuan një politikë të re të mbrojtjes kibernetike dhe më 4 qershor 2013 u dakordësua se kapacitetet e mbrojtjes kibernetike të Aleancës duhet të jenë plotësisht funksionale deri në vjeshtë të vitit 2013.

Kibernetizmi njihet si prioritet në Konceptin Strategjik të NATO-s, dhe kjo u përsërit në dy Deklaratat e fundit të Samitit (Çikago 2010 dhe Uells 2014). Politika e NATO-s nënvizon se mbrojtja kibernetike është pjesë e detyrës kryesore të mbrojtjes kolektive të Aleancës, dhe ripohon se e drejta ndërkombëtare vlen në hapësirën kibernetike, dhe intensifikon bashkëpunimin e NATO-s me industrinë. Përparësia

[11] Asambleja Parlamentare e NATO, Komiteti I Mbrojtjes dhe Sigurise, Beteja Hibride,: Sfida e re e NATO-s? General Report, 10 Tetor 2015

[12] Teza u publikua nga Tartu University Press ne 2011, “Comprehensive Legal Approach to Cyber Security by Eneken Tikk”

kryesore është mbrojtja e sistemeve të komunikimit në pronësi dhe që përdoren nga Aleanca.

Nismat dhe programet e sigurisë kibernetike fokusohen kryesisht në luftën kundër sulmeve kibernetike fizike. Një tjetër kërcënim që paraqesin sulmet kibernetike është dhe kontrolli i mediave, sidomos rrjeteve sociale, të cilat janë duke u përdorur për propagandë, ndryshim pikëpamjesh dhe psiko-programuese. Këto mjete janë shumë të rrezikshme, sepse ata shfrytëzojnë aspektin psikologjik të turmës si formë për të manipuluar emocionet e njerëzve dhe nevojat e tyre psikologjike.

4. Lufta e Informacionit

Disa dekada më parë, filozofi francez P. Virilio shkroi se në të ardhmen "qëllimi i betejës do të zhvendoset nga territorial, ekonomik, dhe fitimet materiale në fushën perceptuale jo-materiale, lufta e spektaklit do të fillojë zëvendësimin e spektaklit të luftës[13]". Me fjalë të tjera, lufta e imazheve dhe perceptimeve do të bëhet më e rëndësishme se shkatërrimi fizik i trupave të armikut dhe materialeve në fushën e betejës. U dëgjuan zëra se dominimi i Carl von Clauseitz dhe thirrja e tij për shkatërrimin e dhunshëm fizik të armikut është tashmë një epokë e shkuar. Sun Tzu dhe koncepti i tij për të fituar një luftë para një beteja ka filluar të rrëzohet nga mendimtari gjerman.

[13] Virilio

Në një farë mase, kjo nuk duhet të vijë si një e papritur. Clauseëitz, mbi të gjitha, na ka mësuar që ta shohim luftën në kontekstin e saj shoqëror, politik dhe kulturor. Disa njerëz e përdorin fjalën "informacion", si përshkrimin më të mirë të mendësisë së kohës sonë. Me siguri fjalët "imazh" ose "markë" janë më të përshtatshme. Shoqëritë bashkëkohore e vendosin theksin tek estetika dhe jo etika.

Ne jemi shoqëri të fotografive që lëvizin shpejt, të spektaklit pamor. Në këtë kontekst socio-politiko-kulturor, beteja mbi perceptimin, gjatë rrëfimit të madh, po bëhet qëllimi thelbësor, dhe domaini ushtarak do ta injorojë atë në rrezik të saj. Në shqyrtimin e praktikës ushtarake të dekadës së fundit apo më shumë se kaq, at rreth botës, është e vështirë të mos biem dakord, të paktën pjesërisht, me perspektivën e Virilios. Operacionet ushtarake në Irak dhe Afganistan, dhuna spirale gjatë dhe pas Pranverës Arabe, agresioni rus në Krime dhe në Ukrainën Lindore, ofrojnë prova më se të mjaftueshme për të ndryshuar dinamikën e luftës.

Ndoshta mënyra më e mirë për t'iu qasur këtyre ndryshimeve është shqyrtimi i marrëdhënieve mes operacioneve kinetike dhe jo-kinetike. Interpretimi konvencional argumenton se operacionet kinetike, shkatërrimi fizik i armikut dhe burimeve të tij, është thelbi i luftës, dhe se operacionet jo-kinetike: fushata informative, duke fituar zemrat dhe mendjet, e kështu me radhë, janë vetëm forca shumëzuese ndihmëse. Interpretimi i ri thotë se e kundërta: operacionet jo-kinetike tani janë

thelbi i luftës, dhe operacionet kinetike kanë qenë të larguara në pozitën e shumëzuesit të forcës. Debati amerikan mbi "COIN", dhe politika ushtarake ruse në Ukrainë, ilustrojnë shumë mirë aksionet dhe sfidat e përfshira në këtë garë.

Pas një operacioni të suksesshëm, rekord në tokën e Irakut në pranverën e vitit 2003, amerikanët hasën probleme dhe kaluan vitet e ardhshme duke u përpjekur të kuptojnë se si mund të fitojnë kundër kryengritësve. Deri në fund të vitit 2005 u duk se kishin gjetur një zgjidhje, në formën e famshme të Manualit të Fushës së kundër-kryengritësve. Në thelb, krijuesit dhe avokatët e tij, gjenerali David Petraeus dhe ekipi i tij, thonë aq, për të arritur sukses ushtarak, së pari duhet të fitoni zemrat dhe mendjet si në rajonin e luftimeve, po ashtu dhe në frontin e brendshëm.

Në terma taktike dhe operacionale, kjo do të thotë më pak përdorim të armëve të zjarrit, më shumë patrullimin, dhe më e rëndësishmja, vendosjen e kontakteve miqësore me popullatën lokale dhe duke fituar besimin e tyre. Kjo do të thotë të fitosh luftën në nivelin e perceptimeve, duke fituar luftën e informacionit kundër talebanëve, Al Qaeda-s dhe grupeve të tjera armiqësore. Ata që argumentojnë në këtë mënyrë, e cila u bë e njohur si Coindinistas, kërkuan ndryshime radikale në strukturën e ushtrisë, në arsim dhe trajnim, ndërsa kritikët e tyre argumentuan se ishte e pakujdesshme të zbatoje të gjitha ato ndryshime për shkak të nevojave operacionale *ad hoc*. Me fjalë të tjera,

kundërshtarët e Petraeus-it këmbëngulin në shkatërrimin fizik të kundërshtarit. Përfundimisht, interpretimi tradicional mbizotëroi. Të gjitha operacionet jo-kinetike shiheshin si shumëzuesit fuqi, jo si një formë e madhe e luftës.

Në një mënyrë, kjo shpjegon se pse shtetet perëndimore kanë vështirësi për të kuptuar këtë *modus operandi* të rusve në Ukrainë. Aneksimi i Krimesë dhe ndarjen *de facto* të Ukrainës Lindore, është bërë në një mënyrë që nuk arrinin ta kuptonin planifikuesit ushtarake, analistt dhe opinionistt perëndimore. Koncepte të tilla si lufta hibride, doktrina e Gerasimovit dhe lufta jolineare u bën terma të ditës - të përdorura dhe keqpërdorura në raporte artikuj dhe takime të panumërta. Suksesi rus u shpjegua dhe racionalizua duke theksuar reformën e tyre të vazhdueshme ushtarake, mbështetjen e popullsisë në zonat e operacioneve dhe përdorimin e përmbysjes politike dhe propagandës. Ajo që është e sigurt është se vendimet dhe veprimet e Moskës nuk përshtaten në kuadrin konceptual perëndimor.

Ndoshta ilustrimi më i mirë i kësaj është çështja e zbatimit të nenit 5 të traktatit të NATO-s, kur haset një situatë e tillë. Megjithatë, në mënyrë që të kuptojmë arsyet ruse, duhet të mendojmë ndryshe për luftën. Duket se ajo është një shumëzues forcë për shtetet perëndimore dhe është një formë e madhe e luftës për rusët. Për ta, operacionet jo-kinetike, veçanërisht përmbysjet politike dhe përdorimi i propagandës

nëpërmjet luftës së informacionit, janë instrumentet kryesorë të luftës, ndërsa shkatërrimi fizik është parë si një forcë shumëzuese.

Nga kjo perspektivë, lufta në fushën e informacionit është thelbësore për të fituar një luftë. Sigurisht që historikisht, fushatat e propagandës dhe informacionit nuk janë asgjë e re. Megjithatë, në të kaluarën ato janë par gjithmonë si një front i mesëm, dhe jo kryesor.

Kur shqyrton luftën Ruso-Ukrainase apo fushatat e ISIS, duket se luftimet fizike apo shkatërrimi është vetëm një justifikim, një pretekst për fillimin e luftës të vërtetë në fushën e perceptimit përmes postimeve në Facebook, Twitter, filmimeve në YouTube, apo dhe forma të tjera të informacionit. Nga ana tjetër, duhet të kujtojmë se dominimi në fushën e informacionit nuk do të thotë të eliminosh plotësisht nevojën për të shkatërruar një kundërshtar fizikisht.

Në të ardhmen, debati do të përqendrohet në këtë pyetje: A keni nevojë për të vrarë mijëra luftëtarë të armikut për të detyruar armikun tuaj për të pranuar kushtet e reja politike, apo është e mjaftueshme për të derdhur gjakun e vetëm të disave dhe të përdorni këtë informacion për të krijuar perceptime që t'ju mundësojnë për të arritur qëllimet tuaja politike?

5. Përfundime

Aspekti më i keq i problemit është se kërcënimet e rënda me të cilat përballemi janë shumë përpara legjislacionit ndërkombëtar / kombëtar dhe mjeteve të përdorura për t'u marrë me këto kërcënime. Korniza konceptuale perëndimore po humbet betejën, sepse ajo ka vështirësi në përshtatjen e sfidave të sigurisë aktuale me normat ekzistuese. Aplikimi i nenit 5 të Traktatit të NATO-s mund të paraqes sfidën më të madhe për organizatën dhe lind nevoja për ta interpretuar atë në kontekstin e sulmeve të pazakonta.

Edhe pse kërcënimet kibernetike janë trajtuar në strategjinë e NATO-s të tillë që mund të kenë krijuar nenin 5, kjo do të duket se ka ende nevojë për të shqyrtuar dhe ndoshta zgjeruar, dispozitën për mbrojtjen kolektive të Aleancës që ka të bëjë me sulmet kibernetike. Kjo është jetike për të rritur fleksibilitetin dhe uljen e kohës së reagimit. Strukturat dhe masat ekzistuese janë tashmë të afta për të adresuar sfidat fizike, por aspektet psikologjike mbeten zona më e ndjeshme e mbrojtjes.

Ndikimi psikologjik që propaganda mund të ketë me anë të rrjeteve sociale, medias, dhe lëvizjet publike është e aftë të dëmtoj çdo komb nëpërmjet qytetarëve ose grupeve aktiviste. Ky aspekt i psikologjisë shtron shumë çështje, të cilat, kur një kërcënim lind, nuk mund të trajtohen vetëm nga të njëjtat masa si ato të përdorura në të kaluarën.

Bibliografia

Bjorgo, TW. (Editor), Gupta, D. K., Maleckova, J., Horgan, J., Post, J., Merari, A., (. . .) Silke, A. 2005 Root Causes of Terrorism, Routledge

Council Frameork Decision on Combating Terrorism, Council of the European Union, Brussels, 18 April 2002, Art. 1.

Cronin A. K. "ISIS Is Not a Terrorist Group. hy Counterterrorism on'të Stop the Latest Jihadist Threat", .foreignaffairs. com ESSAY March/April 2015 Issue.

Dissertation published by Tartu University Press in 2011, Comprehensive Legal Approach to Cyber Security by Eneken Tikk.

European Parliament, Members' Research Service, At a glance, November 2015.

Europol, TE-SAT 2015, page 26.

Jacobs A., Samman J.L., Player at the sidelines: NATO and the fight against ISIS. NATO's Response to Hybrid Threats.

Laqueur, ., 1977, Terrorism, London: eidenfeld and Nicholson

NATO Glossary of Terms and Definitions, AAP-06 Edition 2012 Version 2.

NATO Parliamentary Assembly, Defense and Security Committee, Hybrid arfare: NATO's Ne Challenge? General Report, 10 October 2015, p. 9.

NATO Parliamentary Assembly, Defense and Security Committee, Hybrid arfare: NATO's Ne Challenge? General Report, 10 October 2015

Rid TW., Limnell J., Is Cyberar Real? Gauging the Threats https://.foreignaffairs.com/articles/globalcommons/2014-02-12/cyberar-real

NATO DHE SIGURIA E ENERGJISË: ARRITJET AKTUALE DHE SFIDAT E ARDHSHME

Sorin Ducaru[1]

1. Abstrakt

Disa hapa të rëndësishme janë ndërmarrë për ta vendosur sigurinë e energjisë në axhendën e NATO-s: për rritjen e përpjekjeve të NATO-s për trajnim dhe edukim, Divizionit të Sfidave të Reja të Sigurisë i është dhënë roli i Autoritetit të Nevojave, ndërsa Qendra e Ekselencës për Sigurin e Energjis u bë Departamenti Drejtues. Në të njëjtën kohë, nisma Danezo-Lituaneze e "Mbrojtjes së Gjelbër" rriti vizibilitetin e efikasitetit të energjisë dhe mbrojtjen e mjedisit në të gjithë Aleancën. A përgatitën këto zhvillime terrenin për një kapitull të ri, jo vetëm në bashkëpunimin midis NATO-s dhe Qendrës së Ekselencës, por edhe për axhendën më të gjerë të NATO-s për sigurimin e energjisë?

Shtetari i lashtë grek Perikliu dikur tha se ndonëse është e pamundur parashikimi i të ardhmes, të paktën duhet të përpiqemi të përgatitemi për të. Konstatimi i Perikliut i përshtatet në mënyrë të përkryer edhe NATO-s së sotme: në një mjedis strategjik që formësohet gjithnjë e më shumë nga forcat e globalizimit, Aleanca duhet të jetë e përgatitur për një gamë të gjerë kontingjencash. Shumë nga këto kontingjenca do të dalin nga sfidat që kanë pak gjëra të përbashkëta me nocionet

[1] Ndihmës Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s për sfidat e sigurisë

tradicionale të sigurisë: sulmet kibernetike mund të shkaktojnë dëme masive edhe pa një goditje të vetme; sulmet terroriste mund të kenë një ndikim psikologjik që tejkalon efektin e tyre të menjëhershëm fizik; dhe përhapja e Armëve të Shkatërrimit në Masë mund të çojë në ndryshime të paparashikueshme të energjisë në rajonet e rëndësishme gjeopolitike.

2. Rëndësia e energjisë

Një faktor tjetër që mund të ndikojë dukshëm mjedisin tonë të ardhshëm të sigurisë është energjia. Energjia është thelbësore pothuajse për të gjitha aspektet e jetës moderne - një fakt ky që e bën atë një mall të vërtetë strategjik me pasoja të shumta për sigurinë e Aleatëve.

Në fakt, sfidat politike, ekonomike dhe të sigurisë rreth energjisë janë njëherazi të shumta edhe komplekse: varësia në rritje e Evropës nga importet e naftës dhe gazit; nevojat në rritje për energji të fuqive të reja, si Kina dhe India; paqëndrueshmëria politike në shumë shtete në tranzicion për prodhimin e energjisë; mosmarrëveshjet territoriale që përfshijnë kërkimin për energji dhe burime të tjera; sulmet terroriste kundër rafinerive, tubacioneve dhe termocentraleve; pirateria në pikat kritike detare; si dhe sulmet kibernetike kundër rrjeteve të zgjuara të energjisë dhe sistemeve të kontrollit.

Së fundmi, ekziston edhe sfida e energjisë për operacionet ushtarake: kur forcat ushtarake të vendosura larg vendeve, barra logjistike dhe financiare është vazhdimisht në rritje, duke e bërë kështu futjen e masave të efiçiencës të energjisë një domosdoshmëri strategjike.

3. Përfshirja e NATO-s

NATO nuk është një institucion i energjisë *per se*, por është një Aleancë që ofron mbrojtje për gati 900 milionë qytetarë. Për këtë arsye, lidhja e NATO-s me fushën e energjisë bëhet përmes dimensionit të sigurisë, ku ka një rol të ligjshëm dhe të rëndësishëm për të luajtur në fushën e sigurisë së energjisë. NATO zhvillon një proces politik konsultimi, mekanizmat për ndarjen e inteligjencës, kapacitetet civile dhe ushtarake të planifikimit, si dhe një rrjet unik të partneriteteve me shumë vende dhe institucione. Kjo është një gamë mjaft e gjerë e mjeteve që i mundëson Aleancës të kontribuojë në dimensionet e ndryshme të sigurisë së energjisë, duke përfshirë edhe shtimin e vlerës së përpjekjeve të tjera ndërkombëtare.

Gjatë viteve të fundit, pasi NATO ka rishikuar rolin e saj në sigurinë e energjisë, kontributet e veçanta të Aleancës janë bërë të qarta. Në të njëjtën kohë, "paketa e mjeteve" të NATO-s për sigurinë e energjisë është bërë më e sofistikuar. Krahasuar me vitin 2008, kur aleatët në Samitin e Bukureshtit fillimisht dakordësuan mandatin e organizatës, parimet madhore dhe zonat e angazhimit në sigurinë e energjisë, sot

NATO është në një pozitë shumë më të mirë për të luajtur një rol që është në përputhje me kapacitetet e saj politike dhe ushtarake. Koncepti Strategjik i vitit 2010, krijimi i Divizionit të Sfidave të Reja të Sigurisë, dhe akreditimi i Qendrës së Ekselencës të NATO-s për Sigurinë e Energjisë kanë kontribuar në dhënien e një fokusi të mprehtë ndaj këtij subjekti.

Veprimtaria e NATO-s në kuadër të sigurisë së energjisë mund të klasifikohet në tri fusha: ngritja e vetëdijes strategjike, kontributi në mbrojtjen e infrastrukturës kritike të energjisë, dhe rritja e efikasitetit të energjisë në ushtri. Secila nga këto fusha kërkon një grup të ndryshëm mjetesh, por ato të gjitha përfitojnë nga karakteristikat unike të NATO-s: dimensionin e saj transatlantik; vazhdimësinë e qetë të konsultimeve politike, vendimmarrjen politike dhe planifikimin ushtarak; si dhe rrjetin e saj të madh të partneriteteve. Të marra së bashku, këto karakteristika i mundësojnë NATO-s për të kontribuar në sigurinë e energjisë në mënyra të ndryshme.

4. Rritja e Vetëdijes Strategjike

Zhvillimet e energjisë ndikojnë në gjeopolitikën globale. Ato mund të ndryshojnë rreshtimin politik dhe ushtarak ose të përkeqësojnë mosmarrëveshjet ekzistuese. Dimensioni i energjisë së disa zhvillimeve politike dhe të sigurisë shpesh do të jetë vetëm i tërthortë, por kjo nuk i bën ato më pak komplekse. Për të përmendur vetëm një shembull më të

qartë, bumi i energjisë së pazakontë në Shtetet e Bashkuara në mënyrë të pashmangshme ngre pikëpyetje për angazhimin e ardhshëm të atij vendi në Lindjen e Mesme dhe Gjirin, si dhe pozitën e Evropës në të ardhmen *vis-à-vis* në këto rajone. Në të njëjtën mënyrë, çmimi global më i ulët i gazit që rezulton nga "revolucioni i gazit" mund të ndikojë rëndë në ekonomitë e prodhuesve të energjisë, të cilat varen nga një çmim i lartë të gazit për të gjeneruar të ardhura të mjaftueshme. Zhvillime të tilla mund të ndikojnë në sigurinë e Aleatëve në shumë mënyra. Ndonëse implikimet e tyre të sakta nuk mund të parashikohen, është thelbësore që NATO të bëjë një përpjekje të qëndrueshme për t'i kuptuar ato. "Parashikimi i kurbës analitike" është parakushti për shmangien e surprizave strategjike dhe zhvillimin e qasjeve proaktive.

Për të gjitha këto arsye, rritja e vetëdijes strategjike duhet të jetë hapi i parë drejt axhendës gjithëpërfshirëse së sigurisë së energjisë të NATO-s. Kjo përfshin konsultime të rregullta ndërmjet aleatëve dhe me partnerët e interesuar, por edhe rrahje idesh më pak formale më me ekspertët e jashtëm të energjisë. Produktet specifike të shërbimeve të inteligjencës dhe analiza të tjera strategjike të brendshme janë mjete të tjera për të arritur ndërgjegjësim më të madh strategjik, siç janë kurset e trajnimit në nivel strategjik në NATO dhe institucionet arsimore kombëtare. Së fundmi, thellimi i marrëdhënieve të NATO-s me institucione të tjera ndërkombëtare (p.sh., Agjencia Ndërkombëtare e Energjisë) kontribuon gjithashtu në krijimin e një vizioni të përbashkët për implikimet strategjike në zhvillimet rreth energjisë.

5. Mbështetje për mbrojtjen e infrastrukturës kritike të energjisë

Infrastruktura e energjisë është subjekt i shumë rreziqeve: fatkeqësitë natyrore (p.sh. tërmetet), dështimet teknike, paqëndrueshmëritë politike në vendet e prodhimit, si dhe sulmet nga dora e njeriut (p.sh. terrorizmi, sulmet kibernetike, pirateria). Infrastruktura e energjisë në territorin e NATO-s është konsideruar si mjaft e sigurt nga sulmet terroriste. Megjithatë, si shumë aleatë, ato varen nga importet e energjisë nga rajonet jashtë NATO-s, sulmet terroriste në këto rajone mund të kenë një ndikim të ndjeshëm lidhur me furnizimin e aleatëve me energji.

Disa rajone të prodhimit të energjisë, sidomos në Lindjen e Mesme dhe Afrikën e Veriut, janë veçanërisht të pambrojtura ndaj kërcënimeve të infrastrukturës energjetike dhe vuajnë nga qindra sulme terroriste çdo viti. Përderisa karakteristikat e industrisë së naftës i bëjnë çmimet e naftës shumë të ndjeshme ndaj çdo lloj shqetësimi, madje edhe një sulm i pasuksesshëm kundër një objekti strategjik të energjisë mund të shkaktojë rritje të mëdha të çmimeve të naftës.

Për të gjitha këto arsye, ndarja e praktikave më të mira për mbrojtjen e infrastrukturës kritike të energjisë mbetet gjeja që ofrohet më së shpeshti nga NATO për bashkëpunimin në lidhje me sigurinë e energjisë. Në këtë drejtim, aktivitetet përfitojnë nga ekspertiza e gjatë e NATO-s në menaxhimin e krizave dhe nga përfshirja efektive e sektorit privat, ekspertiza unike e të cilëve mund të vihet në dispozicion të

partnerëve në kuadër të NATO-s. Duke pasur parasysh se mbrojtja e infrastrukturës kritike të energjisë është një përgjegjësi kombëtare, roli i NATO-s është kryesisht ai i një lehtësuesi. Megjithatë, përvoja tregon se është konteksti specifik i NATO-s që tërheq vëmendjen e aktorëve, kryesisht vendet partnere dhe industrisë.

Në vitet e ardhshme, NATO do të rrisë përpjekjet e saj për trajnim në këtë drejtim. Me kërkesë të një vendi partner dhe marrëveshje me aleatët, NATO mund të dërgojë ekipe të vlerësimit për të vlerësuar dobësitë e infrastrukturës apo për të vlerësuar dëmtimin e instalimeve energjetike. Në të njëjtën mënyrë, NATO-s mund t'i kërkohet gjithashtu të mbështesë mbrojtjen e infrastrukturës kritike energjetike të partnerëve, qoftë me mbështetjen e rrjeteve kombëtare të komunikimit dhe të inteligjencës ose nëpërmjet patrullimeve ajrore dhe detare. Më në fund, operacionet e NATO-s kundër piraterisë në brigjet e Somalisë sjell në vend rëndësinë e flotave në mbajtjen e rrugëve detare të hapura - një kontribut i rëndësishëm, qoftë edhe i tërthortë, për sigurinë e energjisë.

6. Efiçienca e energjisë në ushtri

Energjia, si logjistika në një kuptim të gjerë, ka qenë gjithmonë një faktor kyç në operacionet ushtarake. Gjatë gjithë historisë, logjistika më superiore ka përcaktuar rezultatin e fushatave ushtarake. Kjo nuk ka ndryshuar. Nga çdo gjë tjetër, sfidat për pjesën logjistikën janë rritur.

Një ushtar sot përdor 10 deri në 15 herë më shumë energji në karburant dhe bateri se një ushtar gjatë Luftës së Dytë Botërore. Në fakt, përpjekja logjistike e misionit të NATO-s është e madhe në Afganistan, sidomos sigurimi i karburantit të mjaftueshëm për të ndezur automjetet dhe avancimin e bazave të dislokuara. Duke pasur parasysh këtë kontekst operacional, efiçienca e energjisë është shfaqur si një shtyllë e rëndësishme e axhendës së NATO-s për sigurinë e energjisë.

Përvoja operacionale e viteve të fundit tregon se rritja e kërkesave për karburant të forcave të NATO-s, kufizojnë efektivitetin e operacioneve ushtarake. Përderisa këto misione përfshijnë distanca të gjata dhe një prezencë të zgjatur, ato kërkojnë edhe struktura mbështetëse gjithnjë e më të mëdha. Për më tepër, sa më shumë karburant duhet të transportohet, aq më shumë rritet rreziku për ushtarët aleatë. Shqetësimet për mjedisin luajnë një rol të rëndësishëm gjithashtu.

Forcat e armatosura janë ndotëse të mëdha dhe kjo është në interes të përbashkët të NATO-s që të bëhet çdo përpjekje për reduktimin e ndikimit të tyre në mjedis. Ashtu si me konsumin e karburantit, përmirësime të vogla teknike mund të kenë një efekt të madh kumulativ. Prandaj, aleatët e NATO-s duhet të reduktojnë varësinë e tyre nga lëndët djegëse tradicionale, të pakësojë gjurmën e logjistikës së tyre (në këtë mënyrë rrisin sigurinë e trupave të tyre), dhe të marrin në konsideratë shqetësimet mjedisore.

Përmbushja e këtyre objektivave të shumta kërkon futjen e teknologjive të reja, si dhe modifikime në planifikimin operacional të NATO-s. NATO duhet të vendosë standarde të përbashkëta të efiçiencës së energjisë, të ofrojë trajnime specifike mbi atë se si të reduktojë konsumin e energjisë në operacionet dhe të organizojë ushtrime që përballin planifikuesit me sfidat e energjisë.

Të gjitha këto punë janë në proces zhvillimi. Nxitur nga "Nisma e Gjelbër e Mbrojtjes", një bashkëpunim danez-lituanez, po bëhen përpjekje për të koordinuar më mirë këtë punë të vazhdueshme dhe në fund, të integrohen në Procesin e Planifikimit të Mbrojtjes të NATO-s. NATO ka bërë përparime të mëdha në shkëmbimin e praktikave më të mira për efikasitetin e energjisë. Një "Ekip i Zgjuar Energjie" (SENT) i përbërë nga ekspertë të disa vendeve aleate dhe partnere, ndajnë përvojën dhe qasjet teknologjike dhe përpiqen të identifikojnë qasjet më premtuese për projektet e ardhshme shumëkombëshe.

7. Rëndësia e Qendrës së Ekselencës

Kjo axhendë është njëherazi komplekse dhe ambicioze. Ajo tregon potencialin e NATO-s për t'u përshtatur me një peizazh të sigurisë në ndryshim dhe për të zhvilluar përgjigje të reja për çështjet e reja. Megjithatë është po aq e qartë se kjo axhendë nuk mund të zbatohet vetëm nga Shtabi i NATO-s ose Komanda Strategjike e saj. Për ta çuar këtë punë përpara, duhet të gjenden mjete të tjera. Fatmirësisht, këto

mjete ekzistojnë: Qendrat e Ekselencës të NATO-s (COEs). Ato janë pjesa që mungon ndërmjet politikave në zhvillim të NATO-s dhe zbatimit të tyre praktik.

Lituania filloi të hedhë bazat për Qendrën e Ekselencës të Sigurisë së Energjisë afërsisht në të njëjtën kohë që NATO ngriti Divizionin e Sfidave të Reja të Sigurisë (ESCD). Ky zhvillim paralel ka rezultuar në marrëdhënie të mira dhe besimi mes dy subjekteve. ESCD mbështeti akreditimin e Qendrës Kombëtare si Qendra e Ekselencës së NATO-s, një hap tjetër kritik dhe i rëndësishëm që u arrit në vitin 2012. ESCD përfshiu edhe Qendrën si bashkëdrejtuese në "Ekipin e zgjuar të Energjisë", duke nënvizuar nevojën për bashkëpunim të ngushtë rreth çështjeve të efikasitetit të energjisë.

Në këmbim, Qendra ofron një platformë për hulumtime, analiza dhe trajnime që shkon përtej mundësive të kufizuara të Shtabit të NATO-s. Me Lituaninë si model, pesë vende sponsorizuese (Estonia, Italia, Franca, Letonia, Turqia), dhe Shtetet e Bashkuara dhe ndoshta disa më shumë në të ardhmen, Qendra ka të gjitha kushtet që të kthehet në një burim të jashtëzakonshëm për të mbështetur procesin e zhvillimit të kapaciteteve të NATO-s, efektivitetin e misionit dhe ndërveprimin, duke ofruar ekspertizë të hollësishme dhe në kohën e duhur për sigurinë e energjisë. Nga kjo punë do të përfitojnë njësoj si aleatët dhe partnerët.

Me themelimin e ESCD si Autoriteti i Nevojave (RA) dhe COE si "Shef Departamenti" në Trajnim dhe Arsim, është hapur rruga për një kapitull të ri jo vetëm në bashkëpunimin ndërmjet këtyre dy subjekteve, por edhe për NATO-n si një e tërë. Meqë NATO po kalon nga një qëndrim si "dislokimi" në të qenit e "përgatitur", një përpjekje më e madhe për trajnim është çelësi për të ruajtur ndërveprimin midis Aleatëve dhe partnerëve.

Për më tepër, arsimi dhe trajnimi, duke përfshirë edhe ushtrimet, mund të ndihmojnë të sigurojnë që implikimet e sigurisë dhe sfidave jo tradicionale, siç janë zhvillimet e energjisë, të njihen në mënyrë të plotë. Për këtë arsye, ESCD dhe ENSEC COE, me mbështetjen e Komandës së Aleancës për Transformim, janë në proces të identifikimit të nevojave për trajnim për sigurinë e energjisë, të vëzhgimit të kuadrit ekzistues të trajnimit dhe nëse është e nevojshme, në zhvillimin e kurseve më specifike trajnuese në ato zona që nuk janë mbuluar ende në mënyrë adekuate.

Është e një rëndësie të veçantë që të sigurohet që përpjekjet e trajnimit të balancohen, domethënë që të mbulohen tre shtylla kryesore të ndërgjegjësimit, mbrojtjen e infrastrukturës dhe efikasitetin e energjisë, dhe përshtatjen e tyre për të targetuar audiencën e duhur.[2]

[2] Training Landscape Development conference, 2013, Lithuania Source: NATO ENSEC COE

Arsyeja tjetër pse NATO përfiton nga Qendra është aftësia e kësaj të fundit për të funksionuar si një *think tank*. Për shembull Qendra mund të ofrojë analiza të thelluara të çështjeve specifike të lidhura me energjinë që Shtabi i NATO-s nuk mund t'i bëjë vetë. Qendra mund të jetë në pozicionin kyç për kërkimin, qoftë për çështjen e matjes së konsumit të energjisë në ushtri, ose shqyrtimin e dallimeve kulturore të nevojshme për një përdorim më të vetëdijshëm të energjisë. Gjithashtu, Qendra mund të delegojë projekte të ndryshme kërkimi drejt think tankeve të tjera, duke zhvilluar më tej kuptimin kolektiv për energjinë dhe dimensionet e saj të sigurisë.

Së fundmi, Qendra është mjeti kryesor për të shpjeguar rolin e NATO-s në sigurimin e energjisë për një publik më të gjerë. Me dy revistat e saj, si dhe disa udhëzime të shpërndara nga anëtarët e stafit të saj në konferencat ndërkombëtare dhe ngjarje të tjera, ENSEC COE e ka shndërruar vetveten si një mjet i diplomacisë publike që plotëson përpjekjet e vetë NATO-s.

Për të gjitha këto arsye, Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s Rasmussen e quajti ENSEC COE si "institucionin e duhur, në kohën dhe vendin e duhur". Ajo do të sigurojë për NATO-n analiza mbi zhvillimet e energjisë dhe për Aleatët dhe për partnerët do të ofrojë mundësi të reja për trajnim dhe arsimim. Dhe do të përmirësojë efiçencën e energjisë në forcat e armatosura duke e bërë NATO-n më të ''gjelbër'' dhe më të zgjuar/inteligjente.

8. Rruga përpara

Progresi i bërë gjatë viteve të fundit është i konsiderueshëm, por përsëri siguria e energjisë qëndron në periferi të axhendës së ngarkuar të NATO-s. Që siguria e energjisë të shkojë më afër vëmendjes së NATO-s, i duhet edhe më shumë kohë dhe punë. Tre hapa shihen veçanërisht të rëndësishme:

E para, Aleatët duhet të zhvillojnë një diskutim më sistematik rreth implikimeve të zhvillimeve të energjisë për sigurinë. Për shembull, "revolucioni" i gazit mund të ketë implikime në ndërkombëtarizimin e SHBA-ve, që mund të ndikojë gjithashtu në rolin e Amerikës në NATO, kryesisht si një furnizues potencial i gazit për Aleatët të Evropës Lindore dhe Qendrore.

Në të njëjtën mënyrë, fleksibiliteti në rritje i tregjeve të gazit, falë potencialit të prodhimit të gazit në Evropë, dhe avancimit të teknologjisë së transportit të Gazit Natyral të Lëngëzuar, mund të alarmojnë Rusinë dhe kjo mund të ketë efekte të mëtejshme të rëndësishme. Këshilli i Atlantikut të Veriut ka adresuar aktualisht shumë zhvillime të energjisë, në seminarin e tij në 14 janar 2014. Shkëmbimi i ideve të tilla në mënyrë më të rregullt, do të përbënte një hap kyç drejt një dialogu sigurie më të gjerë, në të cilin mund të analizohen dhe diskutohen lidhja midis zhvillimeve ekonomike, të burimeve dhe çështjeve gjeostrategjike.

Së dyti, pas përmbushjes së misionit të ISAF në fund të 2014-ës, dhe kalimit nga një NATO "e pozicionuar" tek "e përgatitur", Aleanca duhet të bëjë edhe një përpjekje më të madhe integrimin e energjisë në veprimtarinë e saj. Për shembull, Nisma e Forcave të Lidhura, e cila kërkon të ruajë interoperabilitetin e forcave të armatosura të NATO-s përmes përmirësimit të trajnimeve dhe ushtrimeve, të ofrojë mundësi të shumta për prezantimin të masave për eficiencën e energjisë.

Ngjashëm, nevoja për të mbështetur partneritetet e NATO-s në mungesë të një operacioni kyç ushtarak e bën bashkëpunimin e shtuar për sigurinë e energjisë, një nevojë logjike për vendet partnere, shumë prej të cilave janë ose prodhues energjie ose vende tranziti. Dhe fokusi më i madh në dimensionin detar, do të sjell më afër çështjen e energjisë. E gjithë kjo duhet të rezultojë në një përpjekje për të mbështetur prpjekjet për të konsideruar skenarët e energjisë në ushtrimet e NATO-s, gj që do të ishte pasqyrimi përfundimtar për një Aleancë që është e përgatitur, në aspektin e organizimit dhe nga ana mendore, që të përballet me çdo sfidë.

Së treti, dialogu i NATO-s me aktorët e tjerë, organizatat, think tank-et dhe industritë e tjera duhet të zgjerohet gradualisht. Një dialog i tillë duhet të kontribuojë në vlerësimin e vazhdueshëm të rreziqeve dhe kërcënimeve midis aktorëve kyç të energjisë. Aktualisht, një vlerësim i tillë nuk ekziston, dhe kjo përbën një rrezik në vetvete. Ndërtimi i nje komuniteti të tillë aktorësh është një aspekt kryesor për të forcuar

‘‘lidhjen’’ e NATO-s. Një dialog i tillë do t’i ndihmojë aleatët të zgjerojnë botëkuptimin e tyre për atë që përbën “mundësitë” themelore në shekullin e 21: në një botë të globalizuar, një rrjet i energjisë civile dhe ekspertëve kibernetikë/informatikë, një proces efektiv i shpërndarjes së energjisë, lidhje të forta me organizatat e tjera dhe marrëdhënie besimi me vende partnere, mund të bëhen aq jetësorë sa avionët e luftës apo pajisjeve të armatosura.

9. Përfundime

Ndërsa zhvillimet e energjisë po diskutohen në nivelet më të larta politike, thellimi i marrëdhënieve me shtetet partnere dhe institucionet e tjera, si dhe ngritja e Qendrës së Ekselencës të Sigurisë së Energjisë të NATO-s, e vendos tani NATO-n në një pozicion aq të mirë sa kurrë më parë, që ta bëjë sigurinë e energjisë një pjesë më natyrale dhe më të spikatur të axhendës së saj. Marrëdhëniet e besimit dhe më të afërta midis Divizionit të Sfidave të Reja të Sigurisë dhe Qendrës së Ekselencës të Sigurisë së Energjisë të NATO-s, janë thelbësore që ky proces i vlefshëm të vazhdojë.

SAMITI I NATO-S NË VARSHAVË: SI TË FORCOJMË KOHEZIONIN E ALEANCËS?

Alexander Mattelaer[3]

1. Abstrakt

Në korrik të vitit 2016 liderët e NATO-s do të takohen në Varshavë për të shqyrtuar zyrtarisht mjaftueshmërinë e vendimeve të mëparshme për forcimin e mbrojtjes kolektive të Aleancës. Përpjekje më të mëdha do të jenë të nevojshme, por konsensusi nuk mund të jetë e lehtë për të arritur. Nën sipërfaqe, kohezioni i NATO-s është nën presione të rënda nga kriza të shumta, duke përfshirë revanshin rus, migracionin masiv dhe terrorizmin.

Gjithashtu, përgatitjet për samitin po zhvillohen nën hijen e goditjeve të mundshme strategjike. Mosmarrëveshjet e brendshme të nxitura nga rritja populizmit çojnë në daljen e Britanisë nga Bashkimi Evropian, në një ndarje të çrregullt të sistemit Shengen, apo edhe më keq. Në këtë kontekst do të ishte gabim që të nënvlerësohej rreziku i fragmentimit të NATO-s.

Për të forcuar kohezionin, liderët e SHBA duhet të marrin në konsideratë zgjerimin e debatit përtej shqetësimeve imediate mbi Evropën e trazuar, nxitjen e presionit e vendeve ndër-evropiane në

[3] Instituti për Studime Evropiane në Bruksel

sigurimin e kapaciteteve të duhura ushtarake, dhe nxitjen e vendeve evropiane për të zhvilluar pozicionime të forcave plotësuese. Këto nisma do të mund të rigjallërojnë lidhjet transatlantike, por do të kërkojnë angazhim të duruar para dhe pas samitit.

Thuhet shpesh se kohezioni përbën qendrën e gravitetit të Organizatës së Traktatit të Atlantikut të Veriut (NATO). Sidoqoftë, presionet e brendshme të ndryshme dhe perceptimet për kërcënimin e jashtëm, rrezikojnë të përçajnë aleatët dhe të çojnë në prishjen e arkitekturës euroatlantike të sigurisë. Kur krerët e shteteve të NATO-s do të takohen në Varshavë në 8-9 korrik të 2016-ës, pritshmëritë do të jenë të mëdha. Nuk ka ndodhur që prej fundit të Luftës së Ftohtë që gjendja e sigurisë të ketë qenë kaq e zymtë, apo që burimet kolektive të kenë qenë kaq të varfra për t'iu përgjigjur kërcënimeve të shumta.

Ky dokument merr shkas prej debateve ekzistuese në axhendën e Samitit të Varshavës dhe ofron një sërë rekomandimesh se si zyrtarët amerikanë mund të bëjnë të pamundurën për të nxitur unitetin brenda Aleancës. Një rishikim i përciptë i komenteve të ndryshme për axhendën e Samitit të Varshavës tregon se ky ushtrim ka më shumë gjëra të përbashkëta me praktikën e njohur të "organizimit/tufëzimit të maceve"[4]. Aleatët duan të shohin më shumë se sa dëshiron secili

[4] Krahaso, për shembull, Karl-Heinz-Kamp, Axhenda e Samitit të NATO-s në Varshavë (Berlin: Bundesakademie für Sicherheitspolitik, 2015); Trine Flockhart, Një Axhendë për Samitin e NATO-s në Varshavë, 2016: Kthim te Elementaret apo Thjesht Mbrapsht? (Kopenhagen: Instituti Danez për Studime Ndërkombëtare, Gusht 2015); Rainer L. Glatz dhe Martin Zapfe, Planifikimi i Mbrojtjes së NATO-s midis Uellsit dhe Varshavës: Sfidat Politiko-Ushtarake të një Sigurie të Besueshme kundër Rusisë (Berlin: Stiftung issenschaft und Politik, Janar 2016); Job C. Henning

individualisht, ndërkohë që Aleanca si një e tërë rreket të plotësojë kërkesat e ndryshme. është shkruar shumë tashmë për aktin delikat të balancimit që nevojitet për të mbështetur mbrojtjen në lindje dhe jug, si dhe për të pajtuar nevojat e parandalimit me dialogun politik. Megjithatë, menaxhimi i vështirësive diplomatike për gjetjen e konsensusit përmban edhe pranimin se vështirësitë për Aleancën janë sa të brendshme po aq edhe të jashtme.

Kjo analizë vijon si më poshtë. Pjesa e parë trajton çështje të ndryshme të axhendës së Samitit të Varshavës. Ndonëse çështje të caktuara kanë përgjigje logjike, ato shpesh kanë pasoja të konsiderueshme financiare. Për këtë arsye, sfida kryesore për diplomacinë e samitit do të jetë ruajtja e unitetit përtej marrëveshjes së pashmangshme që pajton kërkesat konkurruese për burime. Suksesi nuk mund të merret si i mirëqenë. Tre seksionet në vijim paraqesin një sërë rekomandimesh për tu përballur me sfidën e fragmentimit. Në aspektin e perceptimeve të kërcënimit, një trajtës koherente mund të ndërtohet vetëm duke zhvendosur diskutimin përtej fqinjëve të afërt të Aleancës.

Kjo kërkon që të gjithë aleatët të artikulojnë shqetësimet e tyre të sigurisë dhe integrimin e tyre në një qasje 360-gradë. Për sa i përket burimeve të mbrojtjes, problemi i *"free rider"* mund të trajtohet në

dhe Douglas A. Ollivant, "Rishikimi Radikal ndaj NATO-s dhe e Ardhmja e Sigurisë Evropiane," Lufta në Shkëmbinj, Mars 24, 2016; Michal Baranoski dhe Bruno Lété, NATO në një Botë të Çrregullt: Pergatitja e Aleancës për Varshavën (Uashington, DC: Fondi Marshall në Gjermani i Shteteve të Bashkuara, Mars 2016); Hans Binnendijk, Daniel SË. Hamilton, dhe Charles L. Barry, Rivitalizimi i Aleancës: NATO për një Epokë të Re (Uashington, DC: Qendra për Marrëdhënie Transatlantike, Prill 2016).

mënyrë më efektive duke nxitur presionin ndërmjet vendeve evropiane, përfshirë edhe nëpërmjet Bashkimit Evropian (BE). Angazhimi për shpenzime të mjaftueshme për mbrojtjen duhet të integrohet në sistemin e koordinimit makroekonomik të Semestrit Evropian. SË fundi por jo për nga rëndësia, zhvillimi i kapaciteteve dhe strategjisë duhet të ristrukturohet për t'iu përshtatur ndarjes rajonale të punës që bazohet mbi strukturat plotësuese të forcës. Kjo do të bëj që disa vende që janë më afër kërcënimeve të ndryshme të marrin rolin e reaguesit të parë dhe të tjerët atë të ofruesve të forcave rezervë, mbrojtjes së thelluar dhe të mbështetjes. Seksioni përmbyllës skicon një praktikë pozitive për të transformuar krizën në mundësi. Shtetet e Bashkuara mund ta përdorin Samitin e Varshavës si një katalizator për rivitalizimin e rendit botëror të udhëhequr nga Perëndimi.

2. Axhenda e Varshavës dhe problemi i fragmentimit

Në pamje të par, axhenda e Samitit të Varshavës është e drejtpërdrejtë. Krerët e Shteteve dhe Qeverive të NATO-s do të shqyrtojnë përparimin që është arritur në zbatimin e vendimeve të marra në Samitin e Uellsit në 2014. Ato kanë të bëjnë me një program të gjerë për të rritur gatishmërinë e Aleancës për përmbushjen e tre detyrave të saj kryesore: mbrojtja kolektive, menaxhimi i krizave dhe siguria bashkëpunuese, si dhe përshtatja me mjedisin e përkeqësuar të sigurisë. Në fund të fundit, veprimet e Rusisë ndaj Ukrainës dhe paqëndrueshmëria në rritje në Lindjen e Mesme dhe Afrikën e Veriut i shtynë udhëheqësit e NATO-s

të deklarojnë "një moment jashtëzakonisht të rëndësishëm për sigurinë Euro-Atlantike"[5].

Samiti i Varshavës është në funksion të përcaktimit nëse paketa e masave të dakordësuara në Uells i ka përmbushur pritshmëritë dhe të ofroj udhëzime të mëtejshme sipas nevojave. Shumë prej aleatëve e konsiderojnë gjendjen aktuale ushtarake të NATO-s si të pamjaftueshme. Në të njëjtën kohë, Aleanca nuk ka mjetet e nevojshme për të përmbushur ambiciet politike. Kjo çon në një mospërputhje themelore midis listës së dëshirave të ambicieve të aleatëve dhe burimeve ushtarake e financiare në dispozicion. Ky problem përforcohet edhe më tej nga kriza më e gjerë e integrimit evropian, e cila nuk lidhet më me sigurinë në vetvete, dhe që ndikon negativisht ne debatin rreth mbrojtjes. Pra, ruajtja e unitetit kolektiv përbën problemin më të rëndësishëm për të kapërcyer në Varshavë.

Plani i Gatishmërisë për Veprimi i NATO-s (RAP) ishte thelbi i Samitit të në Uellsit në vitin 2014 [6]. Ky plan përfshinte të ashtuquajturat masa të sigurisë si dhe një axhendë ambicioze për përshtatjen. E para fokusohej në krijimin e një prezence të vazhdueshme në krahun lindor të NATO-s nëpërmjet vendosjes së alternuar të aseteve tokësore, detare dhe ajrore. E fundit përfshin themelimin e një Task Force të Përbashkët

[5]Deklarata e Samitit të Uellsit (Neport: Organizata e Traktatit të Atlantikut të Veriut [NATO], Shtator 5, 2014).

[6] Për diskutim të detajuar shikoni John R. Deni, "Trajektoret e Reja të NATO-s mbas Samitit të Uellsit" Parametri 44, nr. 3 (Vjeshtë 2014), 57–65; dhe John-Michael Arnold, "Plan-Veprimi i Gatshëm i NATO-s: Përfitimet Strategjike dhe Sfidat e Diskutueshme," Studimet Strategjike Trisemestrale 10, nr. 1 (Pranvere 2016), 74–105.

të Gatishmërisë Shumë të Lartë (*Very High Readiness Joint Task Force (VJTF*) dhe angazhimin për të rritur madhësinë dhe përgjegjshmërinë e Forcës së Reagimit të NATO-s.

VJTF kishte për qëllim krijimin e një "gracke të lëvizshme" që të shërbente si një "garanci e dislokueshme e solidaritetit të Aleancës", që mund të përforcohej me shpejtësi me forca të reja sipas nevojës[7]. Gjithashtu, axhenda e përshtatjes u fokusua në rishikimin e funksionimit të Aleancës në të gjitha aspektet e saj, duke përfshirë procedurat e vendimmarrjes, të komunikimit strategjik, si dhe mënyrat e përballjes me të ashtuquajturat kërcënime ushtarake hibride.

Shpejtësia me të cilën Aleanca mund të identifikojë dhe reagojë ndaj formave të ndryshme të agresionit përbën një çështje qendrore në këtë drejtim. Të gjitha më lart pritet të rezultojnë me një kosto. Prandaj, udhëheqësit e NATO-s ranë dakord të kthejnë mbrapsht tendencën për të zvogëluar buxhetin e mbrojtjes. Ky zotim për investimin për mbrojtjen përmbante një angazhim të fortë për të ndaluar çdo rënie në shpenzimet për mbrojtjen, si dhe një angazhim më të butë me qëllim rritjen e shpenzimeve të mbrojtjes drejt objektivit prej 2 % kur produkti i brendshëm bruto rritet. Së fundi, ministrat e mbrojtjes të NATO-s në qershor të vitit 2015 i ritheksuan këto vendime duke nxjerrë udhëzime të reja politike që rriti nivelin e ambicies në aspektin cilësor.

[7] Glatz dhe Zapfe, 4

Pavarësisht faktit se zbatimi i këtyre vendimeve ka vazhduar me intensitet, aleatë të ndryshëm ankohen se paketa e Uellsit është e pamjaftueshme. Pjesërisht, kjo lidhet me rritjen e ndërgjegjësimit që dislokimi dhe përforcimi i mëtejshëm i VJTF nuk mund të jetë aq i sigurt apo aq i shpejtë siç kërkohet.

Sfida e kundëraksesit/zonës së ndaluar (A2/AD) rreth Kaliningradit duket shumë e afërt në këtë aspekt[8]. Përkatësisht, Aleanca mbetet rrezikshmërisht e ndjeshme ndaj një skenari hipotetik të *coup de main* në rajonin e Baltikut[9]. Përveç këtij skenari më të rrezikshëm, shtetet baltike mund të jenë objektiv i përpjekjeve jo konvencionale destabilizuese që mund të rezultojnë në konflikte aksidentale[10]. Si vendi i mbajtjes së Samitit, Polonia udhëheq rrugën në advokimin për vendosjen e një prezence të përhershme të NATO-s përgjatë kufirit lindor[11].

Pra si duhet të jetë në detaje një qasje e "mbrojtjes së avancuar"?[12] A duhet që Aleanca të ndjekë shembullin e Rusisë që heq dorë nga Akti

[8] Stephan Frühling dhe Guillaume Lasconjarias, "NATO, A2/ AD dhe Sfida e Kaliningradit," Survival 58, nr: 2 (2016), 95–116.

[9] Krahaso, për shembull, David A. Shlapak dhe Michael . Johnson, Riforcimi i Parandalimit të NATO-s në Krahun Lindor: Provimi i Mbrojtjes në Baltik (Santa Monica, CA: RAND, 2016); dhe A. ess Mitchell, "Një Strategji e Re Baltike e Guximshme për NATO-në," The National Interest, Janar 6, 2016.

[10] Shiko Julianne Smith dhe Jerry Hendrix, Zgjidhja e Siguruar: Testimi i Sfidave të Mundshme në Sigurinë e Baltikut (Uashington, DC: Qendra per një Siguri të Re Amerikane, Prill 7, 2016).

[11] Shiko, për shembull, fjalet e Presidentit Polak Andrzej Duda në Këshillin e Atlantikut, Uashington, DC, Mars 30, 2016; krahaso Tomasz Paszeski, "A Mundet Polonia të Mbrojë Vetveten?" Survival 58, nr: 2 (2016), 117–134.

[12] John R. Deni, "Polonia Kërkon më Shumë Se Sa NATO Mund të Ofrojë," The National Interest, Shkurt 10, 2016.

Themelues NATO-Rusi i vitit 1997? Një veprim i tillë nënkupton angazhimin e forcave ushtarake që mund të jenë të padisponueshme për misione të tjera përgjatë një periudhe kohore të pacaktuar.

Gjithashtu, ministri i mbrojtjes së Gjermanisë ka theksuar tashmë se çdo prezencë e ardhshme do të mbetet e alternuar dhe në përputhje me detyrimet ekzistuese[13]. Megjithatë mungesa e oreksit në rritjen e mbrojtjes konvencionale, e kombinuar me vrullin e Rusisë, shton presionin për diskutimin e politikës bërthamore parandaluese të NATO-s.[14] Ndërsa supozimet mbi të cilat është bazuar Rishikimi i Qëndrimit për Parandalimin dhe Mbrojtjen i vitit 2012, padyshim nuk janë më të vlefshme, ripërtëritja e parandalimit bërthamor do të gjenerojë detyrimisht mjaft kundërshti të brendshme tek disa aleatë që marrin pjesë në shfrytëzimin e energjisë bërthamore, veçanërisht në Gjermani dhe Belgjikë.

Çështja e dytë më e madhe është se PGV drejtohet më shumë në drejtim të Lindjes, ku disa nga aleatët nuk janë dhe aq të interesuar, por të cilët janë më të shqetësuar nga paqëndrueshmëria përgjatë kufirit jugor të Aleancës.

Meqenëse flukset migratore po tejkalojnë kapacitetet administrative të

[13] Ursula Von der Leyen, "Fjalimi Kryesor i dhënë në Konferencen e GLOBSEC," Bratislavë, Ministria Gjermane e Mbrojtjes, Prill 15, 2015.

[14] Krahaso Franklin C. Miller, Përshtatja e Politikave Bërthamore të NATO-s: Një Program prej 5-Hapash (Uashington, DC: Këshilli Atlantik, Mars 23, 2016); dhe Karl-Heinz Kamp, "Mirësevini në Epokën e Tretë Bërthamore," The National Interest, Maj 2, 2016.

disa prej aleatëve deri në pikën e fundit dhe terroristët islamikë po korrin sukses në shënjestrimin e vendeve evropiane, shumë institucioneve të mbrojtjes aleate i kërkohet të kryejnë misione brenda vendit gjë e cila ka pasoja të rëndësishme në kushtet e gatishmërisë së forcës[15].

Shtete si Italia dhe Spanja, do të përpiqen shumë për të dakordësuar një strukturë për fqinjët jugorë. Roli i aleancës në projektimin e stabilitetit në vendet e tjera dhe zbutja e pasojave të konfliktit nuk ka gjasa të zvogëlohet. Të punuarit së bashku me partnerët do të jetë një element i rëndësishëm në axhendën e samitit. Gjithashtu nisma të tilla si ndërtimi i kapaciteteve mbrojtëse kërkon burime të konsiderueshme për të gjeneruar rezultatin e synuar.

Hendeku i madh ndërmjet ambicieve të kombinuara të aleatëve të veçantë dhe disponueshmëria e përgjithshme e burimeve financiare, materiale dhe burimeve njerëzore përbën një tjetër problem thelbësor.
Ndërsa për sfidat e sigurisë afër NATO-s, secili ka përgjigje logjike në lidhje me atë që është e nevojshme, bashkimi i forcave aleate janë të pamjaftueshme për të përmbushur të gjitha kërkesat, veçanërisht në qoftë se merren parasysh faktorët e gatishmërisë dhe të pakësimit të

[15] Si pasojë e sulmeve terroriste në Paris dhe Bruksel, për shembull, autoritetet franceze dhe belge u përgjigjen duke vendosur rreth 9 për qind dhe 16 për qind të forcave të tyre të tokës në operacionet e atdheut. Disa vende të tjera janë duke i bërë thirrje ushtrive te tyre për përmbushjen e detyrave të ngutshme në sigurinë e kufirit dhe menaxhimin e refugjatëve. Bundesehri-të i thuhet të siguroje afërisht 9.000 ushtarë për të ndihmuar dhe ndërmarrë refugjatet ne Gjermani. Shih "Thirrje për Bundesehr të Rishpërndajë Burimet nga Shqetësimi për Refugjatët tek Misionet e NATO-s," Deutsche Welle, Dhjetor 28, 2015.

forcave. Për këtë arsye mund të pritet se aleatët e ndryshëm do akuzojnë njëri-tjetrin se nuk kanë bërë mjaftueshëm. Ndërsa këta Aleatë në mënyrë të hapur shprehin përçmimin, angazhimin minimal si dhe rënien në shpenzimet e tyre të mbrojtjes (që është, Shqipëria, Belgjika, Bullgaria dhe Italia) do të përballen me presion të konsiderueshëm për të ndryshuar kursin, mbetet një realitet i pashmangshëm që shpenzimet e mbrojtjes të NATO-s janë shtyrë në fund të fundit me shumicë dërrmuese nga shtete më të mëdha anëtare [16].

Rritjet spektakolare në shpenzimet e mbrojtjes nga aleatë te tillë si Polonia, Letonia dhe Lituania nuk mund të zbusin ndjeshëm pasojat e stanjacionit buxhetor në Shtetet e Bashkuara dhe në Evropën Perëndimore. Rezultati përfundimtar i këtij konteksti financiar është se ajo do të mbetet e vështirë gjatë viteve të ardhshme që do ofrojë aftësitë e nevojshme për të përmbushur nivelin aktual të ambicies dhe mbështetjes së mbrojtjes aleate.

Në aspektin politik, aleatët evropianë do të përjetojnë një reagim te ftohtë të befasishëm kur të kuptojnë se shqetësimet e tyre gjithnjë e më te mprehta të sigurisë pjesërisht mund të mënjanohen nga solidariteti i Aleancës. Duke pasur parasysh se administrata të njëpasnjëshme amerikane janë ankuar në lidhje me nivelet gjithnjë e në rënie të shpenzimeve të mbrojtjes evropiane, kjo çështje ka një potencial të vërtetë për t'u bërë një "ditë transatlantike e llogarisë". Kjo perspektivë

[16] Buxhetet e kombinuara të mbrojtjes së Francës, Gjermanisë, Italisë, Mbretërisë së Bashkuar, dhe Shteteve të Bashkuara llogariten deri në më shumë se 90% të Aleancës në total.

është bërë me shumë gjasa tani që ndarja e barrës së NATO-s është bërë një temë në fushatën elektorale për President të SHBA-ve.

Frika evropiane mbi mbrojtjen e jashtme të NATO-s përforcohet nga kombinimi i krizave që ndikojnë procesin më të gjerë të integrimit evropian. Kolapsi i afërt i eurozonës dhe stresit të migrimit të shkaktuara në zonën Shengen e udhëtimit pa kufij kanë shkaktuar mosmarrëveshje të hidhura dhe akuza për shantazh politik mes evropianëve. Është e vështirë të mbivlerësohet shkalla në të cilën besimi politik në mesin e këtyre aleatëve ka rënë. Si në nivelin e liderëve politikë dhe të popullsive të tyre, ideja e solidaritetit në mesin e evropianëve është në pikëpyetje.

NATO si një organizatë nuk është imune nga këto zhvillime. Nga njëra anë, si Rusia dhe Shteti Islamik i Irakut dhe Levantit në mënyrë aktive kërkojnë të nxisin dhe të shfrytëzojnë përçarjen evropiane për avantazhin e tyre strategjik[17]. Në anën tjetër, nuk mund të përjashtohet që vendet aleate mund të angazhohen në hakmarrje diplomatike kundër politikave të njëri-tjetrit midis kornizave të ndryshme institucionale. Nocioni i disintegrimit evropian , nëse do të ndërtohej, nuk mund të ketë tjetër veçse pasojat më të thella për menaxhimin e Aleancës. Rritja e populizmit politik dhe euroskepticizmit forcon tendenca të tilla centrifugale. Kjo "sfidë nga përbrenda" mund të jetë aq e tmerrshme sa ato me të cilat NATO përballet në kufijtë e tij. Nuk është e vështirë për

[17] Shiko, për shembull, Sijbren de Jong, Konfuzo, Ndaj dhe Sundo— Si Rusia e Ndan Evropën, Policy Brief 2/2016 (Bruksel: Instituti për Studime Evropiane, Mars 2016).

të parë se si trazirat politike mund të rezultojnë në paralizë strategjike. Më 23 qershor 2016, Mbretëria e Bashkuar do të mbajë një referendum në se vendi duhet të mbetet anëtar i Bashkimit Evropian.

Shpërbërja e mundshme e organizatës simotër të NATO-s nuk mund të mos minojë unitetin perëndimor në mënyrën më të fshehtë të mundshme. Përveç kësaj, sanksionet ekonomike të BE-s kundër Rusisë përfundojnë më 31 korrik, 2016 (nëse se nuk zgjaten, pasi është vendim që kërkon unanimitet evropian).

Referendumi holandez në Marrëveshjen e Asociimit mes BE-s dhe Ukrainës tregon se sa e aftë është bërë Rusia në nxitjen e ndarjes përmes fushatave të synuara të disinformacionit.

Së fundmi, por jo nga rëndësia, polemikat e brendshme politike evropiane mbi tema të tilla si emigracioni apo çështjet ekonomike, mund të gërryejnë vendosmërinë e Aleancës dhe për këtë arsye përbën një dobësi kritike. Ndërsa Samiti i Uellsit u përshëndet gjerësisht si një pikë kthesë historike, axhenda për Varshavën duket e zymtë.

Me gjithë progresin e rëndësishëm e realizuar gjatë 18 muajve të fundit, dyshimet nëse PGV do të përmbushë objektivat e saj apo jo, janë përhapur gjerë. Dyshime të tilla mbi gatishmërinë ushtarake mund të trajtohen, por mbetet të shihet nëse marrëveshja mund të gjendet se si të ndahen kostot që kjo do të sjellë. Për më tepër, debati ushtarak është

ndikuar në masë të madhe nga një humbje e besimit në bashkëpunimin dhe unitetin evropian. Prandaj, sfida kryesore është: si mund të frenohet copëzimi politik dhe te mbrohet kohezioni i Aleancës?

3. Zgjerimi i debatit të sigurisë

Çdo konsensus kuptimplotë brenda Aleancës fillon me një vlerësim të përbashkët të mjedisit të sigurisë ndërkombëtare. Për fat të keq, shumë nga aleatët perceptojnë kërcënime të ndryshme. Kjo është kryesisht pasojë e pozitës së tyre gjeografike në kontinentin evropian.

Zgjedhja binare mes forcimit të mbrojtjes lindore të Aleancës, duke u kujdesur për fqinjët e saj jugorë, ndoshta përbën pikën më të madhe të fërkimit në drejtim të menaxhimit të Aleancës. Kjo pengesë mund të tejkalohet duke e zvogëluar dhe ju përqasur mjedisit të sigurisë nga 360 gradë. Edhe gjatë Luftës së Ftohtë, strategjia e NATO-s është informuar nga analiza të kujdesshme të kontekstit të sigurisë globale. Do të ishte qesharake të mos angazhohet në një diskutim të ngjashëm në ditët e sotme.

Vetëm nëse çdo aleat, duke përfshirë Shtetet e Bashkuara, parashtrojnë grupin e tyre të shqetësimeve, mund të gjendet një konsensus i balancuar. Debati “Lindje - Jug” është politikisht helmues, sepse nxit një frikë të braktisjes së aleatëve më të rrezikuar. Harta evropiane e mbrojtjes së modeleve të shpenzimeve për mbrojtjen ka dalë në dritë.

Në terma të përgjithshme, kthimi i valës së shpenzimeve të mbrojtjes është duke u përsëritur mbi kontinentin evropian nga lindja në perëndim dhe nga veriu në jug. Kjo krijon përshtypjen se disa aleatë vënë paratë aty ku është interesi i tyre, dhe jo ku është interesi i të tjerëve. Megjithatë, një perceptim i tillë lë jashtë konsideratat më të gjera politike dhe ekonomike.

Me kalimin e kohës, ndryshimi i trendit buxhetor do të ndihet në çdo cep dhe çarje të Aleancës. Por edhe kjo nuk do të kompensoj ekuilibrin themelor mes neneve 3 dhe 5 të Traktatit të Uashingtonit: vetë-ndihma individuale dhe ndihma reciproke shkojnë krah njëra-tjetrës. Anëtarësia e Aleancës nuk përjashton vendet nga përgjegjësia për të mbajtur mbrojtjen e tyre dhe të kontribuojnë në kauzën e përbashkët.

Për të arritur konsensus, është e domosdoshme që çdo aleat të artikulojë shqetësimet e veta të sigurisë. Kjo në mënyrë të pashmangshme do të thotë se fokusi në krahun lindor hollohet deri në një farë mase. Shqetësimet në lidhje me Veriun e lartë, të Atlantikut të Jugut, Sahel-in, apo terrorizmin e brendshëm janë të gjitha legjitime[18].

[18] Krahaso Duncan Depledge dhe James Rogers, "Sigurimi i një Veriu më të Gjere," RUSI Nesbrief 36, nr. 2 (2016), 19–20; Alexander Mattelaer, "Angazhimi në Rritje i BE-s në Sahel: Nga Ndihma Zhvillimi në Koordinim Ushtarak," në Fqinjët e Komshinjve të Bashkimit Evropian: Dimensionet Gjeopolitike dhe Diplomatike mbrapa Politikave të Fqinjësisë Evropiane, ed. Sieglinde Gstöhl dhe Eran Lannon (Surrey: Ashgate, 2015), 45–65; Bruno Cardoso Reis, "Brazili kundër NATO-s? Një Shikim Afatgjatë i Sigurisë Detare në Atlantik," në Forum Paper 23, Rezistimi ndaj NATO-s, Ngritja e Brazilit: Menaxhimi i Sigurisë Ndërkombëtare në një Rend Botëror të Rikalibruar, ed. Brooke A. Smith-indsor, (Romë: Kolegji Mbrojtes i NATO-s, 2015), 227–250.

Në çdo rast, këto shqetësime do të ndikojnë në njehsimin strategjik te bërë nga aleatët individualë. Përfshirja e elementeve të tillë në debatin e NATO-s jo vetëm që do të nxisë diskutim të sinqertë dhe mosmarrëveshje të rastit, por gjithashtu ajo do të bëjë diskutimin e vështirë për ndarjen e përgjegjësisë. Disa vende mund të kundërshtojnë një qasje të tillë 360° dhe të argumentojnë se Aleanca duhet të përqendrohet vetëm në mbrojtjen kolektive kundër Rusisë. Megjithatë, gjatë gjithë historisë së saj, NATO ka qenë gjithmonë një organizatë me shumë qëllime, dhe koncepti për t'u fokusuar kundër një çështjeje të vetme ka gjasa të gjejë mbështetje të gjerë[19].

Ribalancimi i SHBA-ve në rajonin e Azi-Paqësorit meriton një vend të rëndësishëm në këtë diskutim[20]. Strategjia e NATO-s nuk mund të injorojë faktin se Shtetet e Bashkuara kanë angazhimet globale të sigurisë që përfshijnë detyrime lidhur me Azinë Lindore. Ndërsa numri i forcave të SHBA-ve është sigurisht i fundmë, partnerët globale të tillë si Japonia dhe Republika e Koresë shtojnë vlerën reale të NATO-s duke kontribuar në operacionet dhe mbështetur pikëpamjen demokratike liberale të rendit botëror. Diskutimet ndërmjet NATO-s dhe partnerëve të tillë mund të ndihmojnë, për shembull, të hedhin më shumë dritë mbi logjikën e frenimit të zgjatur bërthamor.

[19] Shiko Alexander Mattelaer, "Funksioni i Heshtur i Aleancës: Roli i NATO-s si një Depo Shumëkombëshe e Ekspertizës Ushtarake,"ibid., 53–69.

[20] Për sfond të mëtejshëm të ribalancimit shiko Michael Green et al., Ribalanca Azi-Pacifik 2025: Mundësitë, Prezenca dhe Partneritetet (Uashington, DC: Qëndra për Studime Strategjike dhe Ndërkombëtare[CSIS], Janar 2016).

Përzgjedhja e ish Komandantit të Forcave Amerikane në Kore, Curtis MW. Scaparrotti, si Komandanti i Bashkuar Suprem në Evropë sugjeron se ndërvarësia mes forcave aziatike dhe evropiane është duke u bërë gjithnjë e më e dukshme. Është ende e mundur të gjendet një sintezë e gjerë e Aleancës që i vë të gjitha këto pikëpamje të ndryshme në një perspektivë.

Sfidat e sigurisë rajonale meritojnë analizë të kujdesshme, por ato marrin domethënien e tyre të plotë vetëm kur vihen në një kontekst global. Kjo e bën të qartë se Aleanca nuk mund të zgjedhë të përqendrohet ekskluzivisht në të dyja krahët jugor ose lindor, por do të duhet të përgatitet për trajtimin e sfidave të shumta në të njëjtën kohë.

Është e rëndësishme për të nxjerrë në pah dimensionin e kohës si një variabël i planifikimit: kërcënimi nga lindja mund të jetë i papritur dhe masiv ndërsa në jug është i detyruar të jetë i një intensiteti më të vogël, por më të qëndrueshëm. Të dy mund të rrezikohen nga ngjarjet në vende të tjera në botë, më së shumti të paparashikuara në të ardhmen, si në Detin e Kinës Jugore ose në Gadishullin Korean.

Përkatësisht, mbrojtja e avancuar e Aleancës në lindje duhet të jetë më e fuqishme, përpjekjet e saj për të vendosur stabilitetin në jug, dhe hapësira e forcave të saj rezervë, duhet të jenë mjaftueshëm fleksibël për t'u kujdesur për të papriturat kurdo dhe kudo që ato ndodhin. Në

një farë mase, gjithashtu këto sfida kërkojnë grupe të ndryshme të kapaciteteve dhe sugjerojnë ndarjen e nënkuptuar të punës.

Në shumë mënyra, kohët e fundit vendimet e ShBA-ve tregojnë rrugën përpara. Katërfishimi i financimit të Nismës Evropiane për Siguri në buxhetin fiskal të vitit 2017, përbën një sinjal të fortë se mbrojtja e NATO-s është duke u forcuar ndjeshëm. Më së shumti, kjo përfshin rotacionin e skuadrave të blinduara të brigadave ushtarake nga shkurti i 2017-ës e më tej[21]. Kjo do të çojë të gjithë praninë e ushtrisë së SHBA-ve në Evropë deri në tre brigada, dhe materiale të mjaftueshëm për të pajisur një të katërtën. Disa prej këtyre njësive (të tilla si Grupi Luftarak i Brigadës Ajrore 173 i pozicionuar në Viçenca të Italisë) janë rezervuar për forca të shumta.

Në të njëjtën kohë, mbështetja e SHBA-s në Francë dhe Belgjikë në adresimin e kërcënimeve terroriste nënvizon faktin se detyra të ndryshme mund të trajtohen në të njëjtën kohë. Vendosja e një shembulli të tillë përbën një bazë të fortë për t'u kërkuar aleatëve të marrin përsipër pjesën e tyre, duke ndërtuar një prezencë të avancuar dhe mbajtjen e rezervave të mjaftueshme për të ofruar mbështetje të shpejtë aty ku është e nevojshme.

Megjithatë, nuk mund të pritet që Shtetet e Bashkuara të vetme t'i përgjigjen ndryshimit të mjedisit të sigurisë në Evropë. Evropianët do

[21] EUCOM Shpall Planin Zbatues të Nismës së Risigurimit Evropian," EUCOM Live Blog, March 30, 2016

të duhet të kujdesen për fqinjët e tyre më të afërt, së pari në mënyrë që të lejojnë Shtetet e Bashkuara të përqendrohen në sigurimin e forcave rezervë dhe të kapaciteteve të sofistikuara dhe mundësuese.

E konfiguruar kështu, Aleanca mund të shtojë vlerën maksimale si një platformë e përbashkët për të siguruar koherencë të gjithë përpjekjeve të mbrojtjes të Aleatëve individualë. Natyrisht, kjo kërkon që vendet evropiane të investojnë burime të mjaftueshme financiare dhe të orientojnë zhvillimin e kapaciteteve të tyre të mbrojtjes në përputhje me rrethanat. Dy pjesët e mëposhtme trajtojnë se si mund të zhvillohen më tej këto synime.

4. Nxitja e presionit të vendeve ndër-evropiane për shpenzimet e mbrojtjes

Ekziston një traditë e gjatë transatlantike për Sekretarët Amerikanë të Mbrojtjes të qortojnë aleatët evropianë për shpenzim të pamjaftueshëm të burimeve për sigurinë dhe mbrojtjen[22]. Megjithatë, kur vendet individuale paraqesin kërkesat konkurruese për garantimin e sigurisë nga NATO, ky trend mund të zëvendësohet me evropianët që qortojnë njëri-tjetrin që nuk kanë bërë mjaftueshëm.

Në veçanti, kërkesa për të ruajtur nivelet e duhura të shpenzimeve të mbrojtjes mund të integrohet në kuadër të Semestrit Evropian, ciklit

[22] Shiko, për shembull, Robert Gates, "Reflektime në Statusin dhe të Ardhmen e Aleancës Transatlantike," Bruksel, Axhenda e Sigurisë dhe Mbrojtjes, Qershor 10, 2011.

vjetor të udhëzimeve të politikave makroekonomike dhe mbikëqyrjes së BE-s. Ndërkohë që Bashkimi Evropian nuk mund të zëvendësojë marrëdhëniet transatlantike të sigurisë, ai mund të ndihmojë në mobilizimin e solidaritetit mes evropianëve dhe futjen e përpjekjeve të tyre të mbrojtjes në një kuadër më të gjerë të politikave, veçanërisht vis-à-vis me të ashtuquajturat kërcënime hibride. Presionet e tilla të vendeve ndër -evropiane do të ndihmojnë të trajtohen edhe aspektet financiare të debatit për ndarjen e përgjegjësisë.

Vlerësimi i progresit të bërë drejt përmbushjes së objektivave të investimeve për mbrojtjen të vendosura në Samitin e Uellsit jep një pamje të përzier. Një aspekt pozitiv është fakti që shumica e aleatëve e kanë ndaluar në mënyrë efektive shkurtimin e shpenzimeve të tyre të mbrojtjes. Shumë prej tyre projektojnë rritjen e buxhetit në vitet e ardhshme, ose janë tashmë në procesin e zgjerimit të shpenzimeve të tyre të mbrojtjes dhe disa prej tyre në mënyrë të ndjeshme[23]. Megjithatë, në terma reale, buxhetet nga aleatët më të mëdhenj janë thelbësisht në stanjacion.

Parashikimet e ardhshme kanë tendencë të bazohen në parashikime ekonomike optimiste. Nuk po konsiderohet mirë mundësia që ekonomitë perëndimore mund të përballen me një recesion të ri në vitet e ardhshme. Gjithashtu, shumë aleatë i kanë shtyrë projektet për

[23] Alessandro Marrone, Olivier De France, dhe Daniele Fattibene, Buxhetet e Mbrojtjes dhe Bashkëpunimit në Evropë: Zhvillimet, Prirjet dhe Drejtuesit (Rome: Istituto Affari Internazionali, Janar 2016).

investime në vitet e fundit për të paguar për shpenzimet operative në Afganistan dhe gjetkë. Si rezultat i kësaj, ata po përballen tani me akumulimin e faturave për modernizimin e forcave. Efekti i 'përhapjes së valës' ndikon jo vetëm tek aleatët e vegjël, të tilla si vendet me flota ushtarake F-16, por edhe ato më të mëdha si Gjermania dhe Shtetet e Bashkuara[24].

Kjo do të thotë se edhe riinvestimi thelbësor për mbrojtjen nuk mund të përkthehet menjëherë në kapacitete shtesë, pasi shuma të mëdha janë konsumuar thjeshtë nga rigjenerimi i strukturave të forcave aktuale. Për përmbushjen e ambicies së Aleancës, hapësira e kapaciteteve duhet të bëhet më e specializuar, e gjerë dhe më e gatshme. Të gjitha më lart shpalosen përkundër një konteksti të rritjes së kërkesave për kapacitete për të përmbushur nivelin e ambicies së Aleancës. Si rezultat i kësaj, presioni mbi të gjithë aleatët për të shpenzuar më shumë dhe në mënyrë më të mençur do të rritet dhe do të vazhdojë.

Është interesante të vërehet se të gjithë aleatët që janë edhe anëtarë të BE-s kanë përqafuar një sistem shumëpalësh të koordinimit të politikave makroekonomike dhe mbikëqyrjes buxhetore që është i ndarë plotësisht nga nevojat e sigurisë kombëtare. Sipas sistemit të Semestrit Evropian, qeveritë kombëtare paraqesin buxhetin e tyre vjetor dhe programet e reformave ekonomike të tyre për shqyrtim në

[24] Për diskutime të efektit "bo ave," shiko Todd Harrison, Planet e Modernizimit të Mbrojtjes gjatë 2020: Adresimi i Bo ave (Uashington, DC: CSIS, 2016).

Komisionin Evropian[25]. Ky i fundit monitoron progresin drejt objektivave "Europe 2020" për zhvillim të qëndrueshëm ekonomik dhe jep rekomandime specifike për vendet për përmbushjen e atyre.

Për vendet e Eurozonës, ky proces përfshin edhe Komisionin Evropian në dhënien e opinioneve të vlerësimit mbi planet e dorëzuara të projekt-buxhetit. Ky mekanizëm mbikëqyrës mund të çojë në veprime korrigjuese dhe madje edhe të vendosë gjoba. Ndërkohë që Komisioni Evropian merr parasysh shpenzimet për mbrojtjen si zë në buxhetin kombëtar duke e vlerësuar në aspektin fiskal dhe nuk mund të akordojë ndonjë vlerë për këtë.

Fakti se sistemi i Semestrit Evropian është *de facto* indiferent ndaj sigurisë, ka provokuar tashmë mjaft kritika. Duke iu drejtuar të dyja dhomave të parlamentit, si pasojë e sulmeve terroriste të nëntorit 2015 në Paris, Presidenti francez François Hollande deklaroi se "pakti i sigurisë do të ketë përparësi ndaj paktit të stabilitetit[26]."

Në fakt, ai theksoi se shpenzimet shtesë për sigurinë dhe mbrojtjen duhet të përjashtohen nga objektivat e borxhit kombëtar të monitoruar nga Komisioni Evropian. Ndërsa ky lloj fleksibiliteti mund të justifikohet në raste të jashtëzakonshme, do të kishte më shumë kuptim

[25] Krahaso, për shembull, Zsolt Darvas dhe Álvaro Leandro, Koordinimi i Politikave Ekonomike në zonën e Euros nën Semestrin Evropian (Bruksel: Parlamenti Evropian, Komiteti i Marrëdhënieve Ekonomike dhe Monetare, Nëntor 2015).

[26] Fjalimi i Presidentit François Hollande para seancës të përbashkët të Parlamentit, Versajë, Nëntor 16, 2015.

që të përfshihen objektiva minimale për shpenzimet e mbrojtjes në sistemin e Semestrit Evropian.

Semestri Evropian

Semestri Evropian është cikli vjetor i koordinimit të politikave ekonomike, që ka për qëllim implementimin e rregullave dhe prioriteteve të BE. Fazat kryesore janë:

Nëntor: Komisioni Evropian nxjerr anketën vjetore të zhvillimit, që propozon prioritetet ekonomike të BE për vitin e ardhshëm dhe formulon opinione mbi draft planet buxhetore të qeverive kombëtare në zonën e euros.

Dhjetor–Janar: Vendet anëtare të BE miratojnë buxhetet kombëtare dhe së bashku japin rekomandime për zonën e euros si një e tërë.

Shkurt: Komisioni Evropian harton nga një raport kombëtar për secilin vend anëtar.

Mars: Krerët e shteteve dhe qeverive të BE miratojnë formalisht prioritetet ekonomike të bazuara në anketën vjetore të zhvillimit të komisionit.

Prill: Shtetet anëtare të BE-së paraqesin planet e tyre kombëtare për reformat ekonomike dhe të forcimit të financave publike.

Maj: Komisioni Evropian jep rekomandime të veçanta për secilin vend për politikat buxhetore, ekonomike dhe sociale.

Korrik: Krerët e shteteve dhe qeverive të BE i miratojnë këto rekomandime.

Shtator– Tetor: Qeveritë kombëtare në Eurozonë i paraqesin Komisionit Evropian projekt planet buxhetore për vitin e ardhshëm.

Gjatë gjithë vitit: Parlamenti Evropian angazhohet në dialogun me Komisionin Evropian për anketën vjetore të zhvillimit dhe rekomandimet e veçanta për secilin vend.

Ndonëse zbatimi i rekomandimeve të komisionit në nivel kombëtar është i ndryshëm, sistemi mundëson mbikëqyrjen e reformave ekonomike të ndërmarra nga vendet anëtare dhe përfshin një mekanizëm sanksionues për ata që marrin masa korrigjuese të përshtatshme. Edhe pse i jep vendeve anëtare udhëzime buxhetore që përfshijnë të gjitha funksionet qeveritare, aktualisht nevoja për të investuar në mbrojtje nuk është objekt diskutimi. Ndaj miratimi i një "përqindje të PBB" për mbrojtjen do t'i jepte një dimension makroekonomik shpenzimeve të mbrojtjes në kuadër të sistemit Semestri Evropian.

Nëse zotimit të NATO-s për investime për mbrojtjen i jepet edhe një kuptim real nga ana e planifikuesve të buxhetit, logjikisht kjo do ta çojë atë përpara. Konsolidimi buxhetor dhe nivelet e duhura të shpenzimeve të mbrojtjes duhet të shkojnë paralelisht; nuk duhet të shërbejnë si një perde tymi për të injoruar tjetrin. Integrimi i disa zotimeve për investimet në mbrojtje në sistemin e Semestrit Evropian do të sjelli përfitime të rëndësishme.

Para së gjithash, kjo do të shmangte kontradiktën e mundshme midis objektivave të pakoordinuara buxhetore të vendosura nga NATO dhe BE. Gjithashtu, ky zotim i evropianizuar i investimit në mbrojte do të ishte më kuptimplotë, sepse kjo do të përfshihej në procesin e përgjithshëm buxhetor të vendeve evropiane së bashku me një mekanizëm sanksionues mbikombëtar. Integrimi i disa zotimeve për investimet në mbrojtje do t'i jepte sistemit të Semestrit Evropian legjitimitet më të madh me përfshirjen e objektivave të sigurisë, gjë që është një funksion kyç i qeverisë.

Më thelbësisht, kjo do t'i jepte një pamje më të pranuar procedurale për idenë e solidaritetit ndër-evropian në fushën e sigurisë. Një Semestër Evropian më i prirur drejt mbrojtjes do të kanalizonte në një drejtim më produktiv debatin që tashmë ka filluar ndërmjet evropianëve. Kështu, kjo do të balanconte forcat centrifugale mbi diskutimet buxhetore të BE-s që janë krijuar në të kaluarën.

Sigurisht, mund të ketë pasur shumë kundërshtime për këtë propozim të vendosjes së objektivave për mbrojtjen në Semestrin Evropian. Vendet anëtare të BE që janë neutrale mund të kundërshtojnë futjen e objektivave zyrtare të shpenzimeve për mbrojtjen në kuadër të NATO-s në kontekstin e BE-s.

Edhe vendet aleate mund të mendohen dy herë për zhvendosjen e asaj që disa e konsiderojnë si udhëzime të buta të NATO-s në objektiva të detyrueshme për shpenzimet e mbrojtjes të BE-s. Gjermania në veçanti do të mbetet e vendosur se disiplina fiskale nuk duhet të lihet jashtë. Kombinimi i këtyre faktorëve mund të çojë në një dobësim evropian, të asaj që është rënë dakord në Samitin e Uellsit. Në të njëjtën kohë, është pikërisht lidhja e fushave të ndryshme të politikave që bën të mundur marrëveshjet e mëdha.

Ndërkohë që supozohet se vendet pranojnë vetëm objektiva më pak ambiciozë të shpenzimeve për mbrojtjes kur ato bëhen vërtet të detyrueshme, sistemi i Semestrit Evropian mund të shtojë realizëm dhe të kontribuojë në efikasitetin e shpenzimeve. Kjo mund të ofrojë stimuj më të mëdhenj për rritjen e bashkëpunimit shumëkombësh, për shembull, në fushën e prokurimit për mbrojtjen. Më e rëndësishmja, kjo mund të ndihmoj në mbështetjen e shpenzimeve për mbrojtjen, në rast të një rënie ekonomike në të ardhmen, duke përfshirë konsideratat për sigurinë në debatin mbi politikën makroekonomike.

Komisioni Evropian dhe Përfaqësuesja e Lartë e BE-s për Politikën e Jashtme dhe Sigurinë kanë sinjalizuar gatishmërinë e tyre për thellimin e bashkëpunimit me NATO-n dhe për t'u përfshirë më tepër në çështjet e sigurisë. Komunikimi i tyre i përbashkët i kohëve të fundit për përballimin e kërcënimeve hibride tregon ndërgjegjësim në rritje në lidhje me sfidat e sigurisë në fqinjët e BE-s dhe bën thirrje për intensifikimin e bashkëpunimit NATO-BE në fusha të ndryshme duke filluar nga ndërgjegjësimi i situatës dhe komunikimi strategjik për parandalimin e krizave dhe përgjigjen ndaj tyre[27].

Nocioni i kërcënimeve hibride mund të shërbejë si një mjet për zhbllokimin e mbështetjes së BE-s në një gamë të gjerë fushash që kontribuojnë në përmirësimin e mbrojtjes kolektive. Kjo mund të përfshijë mobilizimin e burimeve të konsiderueshme financiare për të modernizuar infrastrukturën e transportit, mbrojtjes, si dhe sistemeve të furnizimeve Evropiane[28]. Duke pasur parasysh se Samiti i Varshavës mund të vijë me një deklaratë të përbashkët NATO-BE, mund të identifikohen disa mundësi për bashkëpunim më të thellë. Duke shqyrtuar mënyrat në të cilat mekanizmat koordinues të politikave buxhetore NATO-BE do të mund të sinkronizohen, do të dalin në pah si një aspekt premtues për realizimin e një progresi të madh.

[27] Strukturë e Përbashkët mbi Përgjigjen ndaj Kërcënimeve: Një Përgjigje e Bashkimit Evropian (Bruksel: Komisioni Evropian, Prill 6, 2016).

[28] Daniel Fiott, "Modernizimi i Infrastrukturës Mbrojtëse të NATO-s me Fondet e BE-s," Survival 58, nr. 2 (2016), 77–94.

5. Drejt Pozicionimit Plotësues të Forcave

Kohezioni i NATO-s mbetet në mënyrë kritike i varur në angazhimin e tij kolektiv të mbrojtjes. Për fat të keq, hendeku i pranishëm mes burimeve në dispozicion dhe kërkesave ushtarake hedh dyshime mbi besueshmërinë e mbrojtjes të NATO-s. Pasi ky hendek në rritje është rezultat i të dyjave, si rritja e nivelit të kërcënimit dhe bjerrjes së vazhduar të shumë ushtrive aleate, do të ishte e mungesë pjekurie të supozohej se rikthimi i shpenzimeve të mbrojtjes do të jetë e mjaftueshme në trajtimin e problemit në afat shkurtër-mesëm[29].

Planifikuesit e mbrojtjes së përbashkët në këtë mënyrë do të mbeten nën presion për të mbështetur sjelljen parandaluese të NATO-s me burime të pamjaftueshme. Samiti i Varshavës mund të bëj thirrje për të trajtuar këtë çështje përmes rritjes së bashkëpunimit shumëkombësh, avancimeve teknologjike dhe përshtatjes institucionale. Megjithatë, në fund, komandantëve të NATO-s do të duhet t'u jepen mundësi reale. Nën tension, NATO mund të ketë nevojë t'i rikthehet ndarjes së qartë të punës në kuptimin se çfarë armatimesh dhe kapacitetesh ofron secili Aleat si dhe vendeve ku i ofron. Për të qenë e mundur kjo, institucionet e mbrojtjes evropiane duhet të shkojnë në drejtim të zhvillimit të strukturave plotësuese të forcës. Këto mund të jenë të drejtuara drejt

[29] Krahaso Claudia Major dhe Christian Mölling, Për një "Realizëm të Ri" në Mbrojtjen Evropiane: Pesë Sfidat Kryesore që Duhet të Adresoje Strategjia e Mbrojtjes Evropiane, Policy Brief Nr. 117 (Uashington, DC: Fondi Marshall i Shteteve te Bashkuara në Gjermani, Prill 2016).

zonave rajonale të përgjegjësisë që përputhen me interesat kombëtare të vendeve të përfshira.

Aktualisht, kapacitetet ushtarake në dispozicion të NATO-s nuk mjaftojnë në lidhje me atë që kërkohet nëse një skenar mbrojtjeje materializohet[30]. Gjatë viteve të fundit, forcat e armatosura të Rusisë janë trajnuar dhe kanë mprehur kapacitetet e tyre për kryerjen e operacioneve ushtarake në shkallë të gjerë[31].

Për të pasur një parandalim konvencional në vend, analistët sugjerojnë se NATO duhet të jetë në gjendje të ngrejë afërsisht 13 brigada në shtetet baltike për të penguar agresionin rus (bazuar në një raport 1: 3 proporcion force)[32]. Edhe kur shtohen ato forca të dislokuara në grup dhe disponohen shpejt, si pasojë e forcave, numra të tilla trupash nuk është e lehtë të sigurohen. Për më tepër, llogaritje të tilla sasiore bëjnë abstraksion të avantazheve gjeografike dhe infrastrukturore të cilat Rusia mund t'i shfrytëzojë, p.sh., duke përdorur taktikat A2 / AD.

Për më tepër, Rusia nuk është i vetmi aktor që paraqet një kërcënim për Aleancën, disa burime duhet të gjenden pashmangshmrisht diku tjetër. Për shembull, është e vështirë të parashikohet se si NATO mund të

[30] Krahaso David A. Schlapak dhe Michael . Johnson, "Outnumbered, Outranged, and Outgunned: Si Rusia Mposht NATO-në," ar on the Rocks, Prill 21, 2016.

[31] Johan Norberg, Trajnim për Luftë: Aksionet Kryesore Ushtarake të Rusisë 2011–2014 (Stokholm: Agjensia Suedeze e Hulmutimit të Mbrojtjes, 2015); Andre Monaghan, "Lufta' në Betejën Hibride të Rusisë,'" Parametër 45, nr. 4 (Dimër 2015–2016), 65–74.

[32] Kathleen H. Hicks dhe Heather A. Conley, Vlerësimi i Forcës Ushtarake të ShBA-ve në Evropë: Fazë I Raport (Uashington, DC: CSIS, 2016).

dështojë për të akomoduar kërkesën e Libisë për ndihmë. E fundit por jo më pak e rëndësishme, disa vende kanë angazhime dhe përgjegjësi kombëtare të cilat e bëjnë të pamundur vendosjen e të gjitha forcave të tyre në dispozicion të Aleancës. Operacionet kombëtare për t'u marrë me sigurinë e brendshme dhe menaxhimin e refugjatëve përvijohen veçanërisht në këtë drejtim. Për këtë arsye, hapësira e kombinuar e forcave në dispozicion të Aleancës është e pamjaftueshme në aspektin e gatishmërisë dhe madje mund të mungojnë numrat në shkallë absolute nëse përballet me perspektivën e përkimeve ushtarake.

Pyetja më e vështirë për planifikuesit e mbrojtjes të NATO-s është se si të bindin aleatët individuale për të mbushur hapësirën e kërkuar të forcave në mënyrën më efikase të mundshme. Në vitet e fundit, Aleanca është përpjekur të trajtojë mungesën e vazhdueshme të kapaciteteve si pasojë e përvojës operacionale.

Në mënyrë të ngjashme, pritshmëria e përhapur është se intensifikimi i bashkëpunimit shumëkombësh do të kompensoj ndikimin e reduktimit të forcave kombëtare. Kjo tregoi se sistemi i planifikimit të mbrojtjes mbas Luftës së Ftohtë, më së shumti drejt operacioneve reaguese ndaj krizave, dështoi në mbajtjen e ushtrive të bashkuara e të afta për të ardhmen. Pasi mbrojtja kolektive është kthyer në plan të parë, cështja që shtrohet është nëse ndarja e punës ushtarake brenda Aleancës duhet të rishikohet.

Gjatë Luftës së Ftohtë, Aleatët Kontinentalë të Evropës ishin të ngarkuar për sigurimin e thelbit të forcave tokësore dhe mbështetjen taktike ajrore, kurse sigurimi i ajrit dhe vijave detare të komunikimit ishin përgjegjësi e Shteteve të Bashkuara dhe Mbretërisë së Bashkuar. Përmes masave të ombrellës bërthamore, Shtetet e Bashkuara vepruan si agjenci siguruese e sistemit të mbrojtjes kolektive, të gatshme të rrezikonin sigurinë e tyre kombëtare në emër të aleatëve. Kjo qëndron në kontrast të plotë me prirjen që është krijuar mbas Luftës së Ftohtë.

Gjatë dy dekadave të fundit, ushtritë evropiane u përpoqën të zhvillojnë më ngadalë mundësitë e ekspeditave siç ishin të nevojshme për operacionet e stabilizimit në ish-Jugosllavi, Afganistan dhe vende të tjera. Aleanca u angazhua në nocionin e planifikimit të bazuar në mundësitë, e cila e hoqi planifikimin e forcës nga kërcënimet gjeo-politike specifike. Si rezultat i kësaj, Aleatët individualë zakonisht u përpoqën të ndiqnin interesin kombëtar në vendet që iu caktuan.

Një qasje e re do t'i bashkojë të dyja këto përvoja historike. Është gjithnjë e më e qartë se shtetet e vijës së frontit të Aleancës duhet të zhvendosin fokusin e planeve të tyre kombëtare të mbrojtjes dhe strukturave përkatëse të forcës. Shtetet baltike, për shembull, duhet të kalojnë nga të ekspozuara në forca të mekanizuara. Në mënyrë të ngjashme, Polonia mund të fokusohet në kombinimin e forcave lokale

të mbrojtjes me aftësitë gjurmuese të sulmit dhe mjeteve parandaluese.[33]

Një vend si Italia, nga ana tjetër, natyrshëm do të duhet të përqendrojë përpjekjet e saj në pellgun Euro-Mesdhetar dhe vendosjen e strukturës së forcës së saj për menaxhimin e krizave kryesore dhe përpjekjeve të bashkëpunimit të sigurisë aty[34]. Pamja që rezulton nga e gjitha kjo është se këto shtete që janë afër kërcënimeve të ndryshme me të cilat përballet Aleanca, do të duhet të përgatisin vetveten të jenë reaguesit e parë. Ata do ta bëjnë këtë nga nevoja absolute që lind nga vetë-ndihma. Nga ana tjetër, aleatët që janë gjeografikisht më pak të ekspozuar duhet të angazhohen për zhvillimin dhe mirëmbajtjen e këtyre kapaciteteve që nevojiten të ofrojnë ndihmesë efektive për shtetet në nevojë.

Praktikisht kjo do të thotë se boshti franko-gjerman ofron shtyllën e brendshme për forcimin e mbrojtjes se Evropës, respektivisht në jug dhe në lindje. Duke u bazuar në kapacitetet e saj të ekspeditës qendër-detare, Mbretëria e Bashkuar mund të mbajë një qëndrim fleksibël të gatshëm për të ndihmuar aty ku është e nevojshme. Si gjithmonë, Shtetet e Bashkuara vazhdojnë rolin e tyre si agjenci siguruese të sistemit të Aleancës dhe ofrues të atyre kapaciteteve që janë jashtë mundësive për t'u arritur nga aleatët individualisht.

[33] Tomasz Szatkoski, "Polonia," me Aleancë në Rrezik (Uashington, DC: Keshilli Atlantik), 23–26.

[34] Andrea Gilli, Alessandro R. Ungaro, dhe Alessandro Marrone, "Letra e Bardhë Italiane për Mbrojtjen dhe Sigurinë Ndërkombëtare," RUSI Journal 160, nr. 6 (Dhjetor 2015), 34–41.

Një ndarje e tillë e punës e organizuar rreth *"compass rose"* që Aleanca mbart në emblemën e saj do të qartësojë se çfarë pritet nga çdo aleat. Ajo gjithashtu rrjetëzon mirë ambiciet e politikës së jashtme të vendeve të përfshira. Shpërndarja e detyrave ushtarake në bazë të orientimit rajonal dhe afërsive do të ndihmojë për të siguruar mbështetjen e brendshme për të forcuar përpjekjet kombëtare të mbrojtjes. Ky është një argument kyç për të luftuar kundërshtimin e parashikuar se rajonalizimi rrezikon çimentimin e copëzimit të Aleancës.

Ndërkohë, një ndarje e tillë e punës në një farë mase dobëson nocionin "të gjithë për një", asaj me shumë gjasa do t'i kërkohen sakrifica financiare dhe materiale politikisht të pranueshme. Si e tillë, vlera e shtuar e Aleancës duhet të gjendet në koherencën e përgjithshme që mund të sjellë nga planet e ndryshme rajonale dhe përpjekjet kombëtare që përndryshe do të ndahen pa koordinimin e kërkuar.

Nëpërmjet përpjekjeve të saj të zakonshme të financimit dhe të standardizimit, Aleanca mund të rrisë strukturën dërrmuese të mundësive dhe kapaciteteve funksionale që të përfitojnë të gjitha vendet në të njëjtën kohë, si një strukturë të integruar të komandës. Riorganizimi dhe lehtësimi i përpjekjeve që të gjitha vendet të angazhohen për arsyet e tyre drejt së mirës së përbashkët, a nuk është kjo arsyeja pse ngrihet një aleancë mbi të gjitha?

6. Përfundime

Në prag të Samitit të Varshavës, NATO ka nevojë për një përpjekje të vazhdueshme për ndërtimin e perceptimeve të përbashkëta rreth kërcënimeve, konsensus në lidhje me nevojat për investime, si dhe një shpërndarje të detyrave dhe përgjegjësive ushtarake. Rrjedhja e vazhdueshme e lajmeve shqetësuese që vijnë nga fqinjët e paqëndrueshëm të NATO-s tregon se një përpjekje e tillë do të duhet të ruhet për të ardhmen.

Axhendat e Samitit kanë tendencën që të prishen nga ngjarjet, dhe askush nuk është shërbyer duke vendosur shpresa të mëdha që nuk mund të përmbushen. Ajo çka do t'i shërbente më mirë Aleancës është një angazhim i durueshëm dhe shikimi përpara edhe në kushte të pafavorshme dhe në të gjitha nivelet e qeverisjes. Edhe pa ndonjë dramë të papritur, diskutimet në Varshavë do të jenë mjaft të vështira.

Në të njëjtën kohë, çdo krizë paraqet grupin e vet të mundësive, nëse ajo është menaxhuar mirë. Për herë të parë në një gjenerate, ekziston perspektiva e një prirje për ndryshim real të shpenzimeve të mbrojtjes evropiane. Kjo mund të ndihmojë që të vihet mbrojtja e NATO-s në një bazë më të qëndrueshme dhe të përmbushë pritshmëritë të evropianëve për t'u bërë partnerë më të besueshëm të sigurisë, si në zonën e tyre dhe më gjerë. Nga ana tjetër, kjo ofron një dritare të veçantë për ringjalljen

e rendit më të gjerë perëndimor të udhëhequr globalisht që po ndihet nën presion nga fuqitë autoritare[35]. Ajo që është në rrezik është jo vetëm axhenda e NATO-s, por edhe e ardhmja e botës së lirë.

Prosperiteti ekonomik dhe i sigurisë duhet të shkojnë dorë për dore. Të gjitha trazirat që rëndojnë mbi kontinentin evropian të paktën kanë shërbyer si një kujtesë se asnjëra nuk mund të merret si e mirëqenë. Si rezultat, mbështetja e brendshme për rregullimin e politikave të së kaluarës është në rritje. Të gjitha këto zhvillime janë të mirëpritura për aq kohë sa ato janë të kanalizuara në një drejtim koherent që reflekton interesat e të gjithë aleatëve.

Gjatë gjithë historisë së saj, NATO ka qenë në gjendje të kapërcej sfida të mëdha. Arritja e unitetit nuk ka qenë kurrë e lehtë. Megjithatë, nuk ka qenë asnjëherë e pamundur të sulmohej marrëveshja e madhe në lidhje me atë se çfarë duhet të behej. Samiti i Varshavës përbën një mundësi për të vazhduar këtë traditë. Kalkulimi i një pakete kompromisi midis vendeve më të mëdha, dhe zgjerimi gradual i këtij konsensusi për të përfshirë të gjithë 28 aleatët, është mënyra më pragmatike për të ecur para. Rindërtimi i gatishmërisë ushtarake të NATO-s për të realizuar objektivat politike të dakordësuara do të marrë kohë dhe përpjekje, por gjithsesi është duke u bërë progres. Si gjithmonë, duhet një kohë e gjatë për të treguar pak guxim.

[35] Jeffrey Gedmin, "Perëndimi në Krizë: Fundi i Evropës apo Rinovim Transatlantik?" War on the Rocks, Maj 5, 2016.

Bibliografia

"EUCOM Announces European Reassurance Initiative Implementation Plan," EUCOM Live Blog, March 30, 2016.

A. Wess Mitchell, "A Bold Ne Baltic Strategy for NATO," The National Interest, January 6, 2016.

Alessandro Marrone, Olivier De France, and Daniele Fattibene, Defence Budgets and Cooperation in Europe: Developments, Trends and Drivers (Rome: Istituto Affari Internazionali, January 2016).

Alexander Mattelaer, "The EU's Groing Engagement in the Sahel: From Development Aid to Military Coordination," in The Neighbours of the European Union's Neighbours: Diplomatic and Geopolitical Dimensions beyond the European Neighbourhood Policy, ed. Sieglinde Gstöhl and Eran Lannon (Surrey: Ashgate, 2015), 45–65.

Alexander Mattelaer, "The Silent Function of the Alliance: NATO's Role as a Multilateral Repository of Military Expertise," ibid., 53–69.

Andre Monaghan, "The 'war' in Russia's 'Hybrid Warfare,'" Parameters 45, no. 4 (inter 2015–2016), 65–74.

Andrea Gilli, Alessandro R. Ungaro, and Alessandro Marrone, "The Italian hite Paper for International Security and Defence," RUSI Journal 160, no. 6 (December 2015), 34–41.

Bruno Cardoso Reis, “Brazil versus NATO? A Long-term View of Maritime Security in the Atlantic,” in Forum Paper 23, Enduring NATO, Rising Brazil: Managing International Security in a Recalibrating Global Order, ed. Brooke A. Smith-windsor, (Rome: NATO Defense College, 2015), 227–250.

Claudia Major and Christian Mölling, For a “New Realism” in European Defense: The Five Key Challenges an EU Defense Strategy Should Address, Policy Brief No. 117 (Washington, DC: German Marshall Fund of the United States, April 2016).

Daniel Fiott, “Modernising NATO’s Defence Infrastructure with EU Funds,” Survival 58, no. 2 (2016), 77–94.

David A. Schlapak and Michael . Johnson, “Outnumbered, Outranged, and Outgunned: How Russia Defeats NATO,” ar on the Rocks, April 21, 2016.

David A. Shlapak and Michael . Johnson, Reinforcing Deterrence on NATO’s Eastern Flank: Wargaming the Defense of the Baltics (Santa Monica, CA: RAND, 2016).

Duncan Depledge and James Rogers, “Securing the wider North,” RUSI Nesbrief 36, no. 2 (2016), 19–20.

Franklin C. Miller, Adjusting NATO’s Nuclear Policies: A Five Step Program (Washington, DC: Atlantic Council, March 23, 2016);

Hans Binnendijk, Daniel SË. Hamilton, and Charles L. Barry, Alliance Revitalized: NATO for a New Era (Washington, DC: Center for Transatlantic Relations, April 2016).

Jeffrey Gedmin, “The est in Crisis: The Demise of Europe or Transatlantic Renewal?” ar on the Rocks, May 5, 2016.

Job C. Henning and Douglas A. Ollivant, “Radically Rethinking NATO and the Future of European Security,” ar on the Rocks, March 24, 2016.

Johan Norberg, Training to Fight: Russia’s Major Military Exercises 2011–2014 (Stockholm: Swedish Defence Research Agency, 2015).

John R. Deni, “NATO’s Ne Trajectories after the ales Summit,” Parameters 44, no. 3 (Autumn 2014), 57–65.

John R. Deni, “Poland ants More Than NATO Can Give,” The National Interest, February 10, 2016.

John-Michael Arnold, “NATO’s Readiness Action Plan: Strategic Benefits and Outstanding Challenges,” Strategic Studies Quarterly 10, no. 1 (Spring 2016), 74–105.

Joint Frameork on Countering Hybrid Threats: A European Union Response (Brussels: European Commission, April 6, 2016).

Julianne Smith and Jerry Hendrix, Assured Resolve: Testing Possible Challenges to Baltic Security (Washington, DC: Center for a New American Security, April 7, 2016).

Karl-Heinz Kamp, “elcome to the Third Nuclear Age,” The National Interest, May 2, 2016.

Karl-Heinz-Kamp, The Agenda of the NATO Summit in arsa (Berlin: Bundesakademie für Sicherheitspolitik, 2015).

Kathleen H. Hicks and Heather A. Conley, Evaluating Future U.SË. Army Force Posture in Europe: Phase I Report (Washington, DC: CSIS, 2016).

Michael Green et al., Asia-Pacific Rebalance 2025: Capabilities, Presence, and Partner ships (Washington, DC: Center for Strategic and International Studies [CSIS], January 2016).

Michal Baranoski and Bruno Lété, NATO in a orld of Disorder: Making the Alliance Ready for arsa (Washington, DC: German Marshall Fund of the United States, March 2016).

Rainer L. Glatz and Martin Zapfe, NATO Defence Planning between ales and arsa: Politico-military Challenges of a Credible Assurance against Russia (Berlin: Stiftung issenschaft und Politik, January 2016)

Robert Gates, "Reflections on the Status and Future of the Transatlantic Alliance," Brussels, Security and Defence Agenda, June 10, 2011.

Sijbren de Jong, Confuse, Divide and Rule— Ho Russia Drives Europe Apart, Policy Brief 2/2016 (Brussels: Institute for European Studies, March 2016).

Speech by President François Hollande before a joint session of Parliament, Versailles, November 16, 2015.

Stephan Frühling and Guillaume Lasconjarias, "NATO, A2/ AD and the Kaliningrad Challenge," Survival 58, no. 2 (2016), 95–116.

Todd Harrison, Defense Modernization Plans through the 2020s: Addressing the Bow wave (Washington, DC: CSIS, 2016).

Tomasz Paszeski, “Can Poland Defend Itself?” Survival 58, no. 2 (2016), 117–134.

Tomasz Szatkoski, “Poland,” in Alliance at Risk (Washington, DC: Atlantic Council), 23–26.

Trine Flockhart, An Agenda for NATO’s 2016 arsa Summit: Back to Basics or Just Backards? (Copenhagen: Danish Institute for International Studies, August 2015).

Ursula Von der Leyen, “Keynote Speech Delivered at the GLOBSEC Conference,” Bratislava, German Ministry of Defense, April 15, 2015.

Wales Summit Declaration (Newport: North Atlantic Treaty Organization [NATO], September 5, 2014).

Zsolt Darvas and Álvaro Leandro, Economic Policy Coordination in the Euro Area under the European Semester (Brussels: European Parliament, Economic and Monetary Affairs Committee, November 2015).

A ËSHTË NATO GATI TË NDËRMARRË NJË HAP VENDIMTAR NË DREJTIM TË MBROJTJES KIBERNETIKE?

Matthijs Veenendaal; Kadri Kaska; Pascal Brangetto

1. Abstrakt

Në prill të vitit 2016, Robert Work, Sekretari i Mbrojtjes së Shteteve të Bashkuara deklaroi "ne po hedhim bomba kibernetike" mbi ISIS.[1] Edhe pse në mënyrë retorike, kjo deklaratë demonstron se kapacitetet kibernetike shihen si armë tashmë. Megjithëse shumë gjëra janë të paqarta në lidhje me të ardhmen kibernetike si një fushë për operacione ushtarake, është përtej cdo dyshimi se kapacitetet kibernetike mund të kryejnë sulme që mund të shkaktojnë vdekje dhe shkatërrim.

Duke qenë se forcat e armatosura moderne janë të varura nga teknologjia dixhitale, është legjitime të pritet se NATO do të përshtatet me këtë realitet të ri. Që prej vitit 2002 NATO ka investuar shumë për të përmirësuar mbrojtjen e rrjeteve të saj. Sidoqoftë NATO ka treguar shumë pak prirje që të tërhiqet qartësisht nga qëndrimi aktual i mbrojtjes kibernetike. Në nivelin politik, Aleatët mbeten të rezervuar kur vjen puna për të diskutuar opsionet e përdorimit të ushtrisë

[1] David Sanger, 'U.SË. Cyberattacks Target ISIS in a New Line of Combat', The New York Times, April 24 2016. http://www.nytimes.com/2016/04/25/us/politics/us-directs-cyberweapons-at-isis-for-first-time. html?_r=0

(kapaciteteve ofensive) në axhendën e NATO-s. Për shumë prej tyre, operacionet kibernetike janë përgjithësisht akoma territor i paeksploruar, në të cilën ka konfuzion me tepri. Për më tepër, Aleatët që kanë investuar fuqishëm në kapacitetet kibernetike, shqetësohen se të tjerët mund t'i përfitojnë ato edhe pa bërë një investim të vetëm. Prandaj Aleatët janë të rezervuar për t'u përfshirë në ndonjë diskutim të frytshëm në lidhje me pozicionin dhe rolin e mundësive kibernetike në operacionet ushtarake brenda Aleancës.

Në mënyrë që të arrijmë një qëndrim më të matur dhe realist të qëndrimeve mbrojtëse kibernetike, Aleanca duhet të adresojë dy çështje të rëndësishme. Fillimisht, ajo duhet ta bëjë të qartë se mbrojtja e rrjetit nuk nënkupton mbrojtjen kolektive në hapësirën kibernetike. Së dyti, duke qenë se NATO pranon zbatueshmërinë e mbrojtjes kolektive në hapësirën kibernetike, Aleatët duhet të zhvillojnë një gamë të gjerë kapacitetesh ushtarake për të mbrojtur Aleancën dhe interesat e saj.

2. Përshtatja e reagimit ndaj sulmeve kibernetike

NATO ka deklaruar se nëse sulmohet nëpërmjet hapësirës kibernetike, Këshilli i Atlantikut të Veriut do të vendosë për zbatimin e nentit 5, rast pas rasti, që do të thotë abstenim nga gjykimi paraprak i çdo reagimi dhe kështu të ruhet fleksibiliteti në zgjedhjen e kursit të veprimit që mund apo nuk mund të merret.[2] Sidoqoftë, për sa kohë që politikat e

[2] Steve Ranger, 'NATO updates cyber defence policy as digital attacks become a standard part of conflict'. ZDNet, June 30, 2014. http://www.zdnet.com/article/nato-updates-cyber-defence-policy-

mbrojtjes kibernetike të NATO-s mbeten të fokusuara dhe interpretohen nga perspektiva e mbrojtjes së rrjetit, fleksibiliteti i parashikuar nuk do të përfshijë një kurs veprimi që përfshin përdorimin e kapaciteteve ushtarake kibernetike. Pyetja që ngrihet është "nëse ndonjë forcë ushtarake mund të pretendojë në mënyrë të besueshme se ka avancuar kapacitetet nëse ato nuk përfshijnë operacione ofensive kibernetike në arsenalin e saj?"[3]

Me sa duket, SHBA mendon se nuk ka asgjë të keqe me këtë qasje mbrojtëse. Në qershor 2015, Sekretari amerikan i Mbrojtjes, Ashton Carter, deklaroi se "NATO duhet të përmirësojë kapacitetet e saj për të mbrojtur veten nga sulmet kibernetike para se të përpiqet të ndërtojë kapacitetet kibernetike ushtarake të saj."[4]

Carter, natyrisht ka të drejtë kur thotë që nuk do të jetë NATO ajo që ndërton kapacitetet ofensive kibernetike. Kjo nuk ndryshon nga fushat e tjera të luftës ku Aleatët zhvillojnë kapacitete që mund të përdoren në kontekstin e NATO-s. Megjithatë, kjo do të thotë se Aleanca, në pozicionin e saj të përgjithshëm, duhet të vazhdojë të përqendrohet mbi masat mbrojtëse, duke përjashtuar opsionin për të përdorur kapacitetet

---

asdigital-attacks-become-a-standard-part-of-conflict/. Cf. 'Defending the networks, The NATO Policy on Cyber Defence', 2011. http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2011_08/20110819_110819- policy-cyberdefence.pdf.

[3] James A. Lewis, 'Offensive Cyber Operations and NATO', Tallinn Paper no. 8, Tallinn 2015, page 2

[4] Lolita C. Baldor, 'Carter: NATO must bolster cyberdefense.' PHYS.org, June 24, 2015, http://phys.org/ news/2015-06-carter-nato-bolster-cyber-defense.html#jCp

ofensive në një operacion të përbashkët. Një sjellje thjesht mbrojtëse nuk ka qenë opsioni i parapëlqyer i komandantëve të suksesshëm ushtarakë. Ashtu siç thotë Clausewitz "forma mbrojtëse në lufta është [...] nuk është një mburojë e dukshme, por një mburojë e formuar nga sulme që ndërmerren me mjeshtëri ".[5]

3. Mbrojtja e rrjetit dhe mbrojtja kolektive

NATO ka përcaktuar dy përgjegjësi të ndryshme që lidhen më mbrojtjen kibernetike: (a) mbrojtja kolektive dhe (b) mbrojtja e rrjeteve të NATO-s. Në vitin 2011, Politika e Mbrojtjes Kibernetike e NATO-s vendosi që me qëllim që të kryhen detyrat kryesore të mbrojtjes kolektive dhe menaxhimit të krizave, duhet të garantohet integriteti dhe funksionimi i vazhdueshëm i sistemeve të saj të informacionit.[6]

Deklarata e Samitit të Uellsit të vitit 2014 e përfshiu këtë, kur Aleanca pranoi se mbrojtja kibernetike është pjesë e detyrës kryesore të mbrojtjes kolektive të NATO-s, por ende Politika për Mbrojtjen Kibernetike e zgjeruar e NATO-s e vitit 2014 nuk arriti të përcaktojë rolet dhe përgjegjësitë.[7] Detyra e mbrojtjes së aleancës kundër sulmeve

[5] Carl Maria von Clausewitz, 'On War', translated by J. J. Graham, Hertfordshire 2013, page 411.

[6] Defending the networks, The NATO Policy on Cyber Defence, 2011. http://www.nato.int/nato_static/ assets/pdf/pdf_2011_08/20110819_110819-policy-cyberdefence.pdf

[7] NATO Wales Summit Declaration, 2014. http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm; 'Cyber defence', NATO. 16 Feb 2016, http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_78170.htm.

të armatosura përmes hapësirës kibernetike me mjete ushtarake iu shtua politikës për mbrojtjen e rrjetit.

Për sa kohë që Politika e Mbrojtjes Kibernetike e NATO-s thjesht pranon se parimi i mbrojtjes kolektive është i zbatueshëm në hapësirën kibernetike, duke kufizuar veprimet e mundshme për mbrojtjen e rrjeteve, ajo do të vazhdojë të shkaktojë konfuzion në mesin e aleatëve. Parimi i mbrojtjes kolektive është *raison d'être* e NATO-s dhe parashikohet në qendër të nenit 5 të Traktatit të Uashingtonit. Ai e detyron Aleancën që të mbrojë territorin dhe popullsinë e aleatëve në rast sulmi të armatosur.[8] Si pasojë, përgjegjësia kryesore e Aleancës në hapësirën kibernetike është mbrojtja e aleatëve kundër sulmeve të armatosura nëpërmjet në hapësirës kibernetike, kur është e nevojshme me anë të mjeteve ushtarake.

Megjithatë, i vetmi mjet në dispozicion të saj është mbrojtja e rrjeteve dhe sistemeve të veta. Kjo do të thotë se ndonëse Aleanca e pranon që hapësira kibernetike mund të përdoret nga kundërshtarët për të nisur një sulm të armatosur kundër saj, është e pamundur që Aleanca t'i kundërvihet sulmeve të tilla përmes hapësirës kibernetike. Për NATO-n, kjo është një qasje e re ndaj përgjegjësive të saj. Për shembull do të ishte e paimagjinueshme që në përgjigje të një sulmi të armatosur ajror, NATO nuk do të lejonte përdorimin e fuqisë ajrore, por do ta kufizonte përgjigjen e saj në përdorimin e sistemeve të mbrojtjes ajrore.

[8] Traktati i Atlantikut të Veriut, Neni 5.
http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm.

Megjithëse, detyrat kryesore të mbrojtjes kolektive dhe mbrojtjes së rrjeteve të veta përmbajnë përgjegjësi të lidhura dhe të mbivendosura qartazi, ato ekzekutohen në kuadër të politikave, ligjeve dhe organizative të ndryshme.

Në parim, përgjegjësia për mbrojtjen e rrjeteve të saj është e njëjtë si për NATO-n ashtu dhe për ndonjë organizatë tjetër të madhe private ose publike që ka informacion sensitiv. Kjo është thelbësore për sigurinë dhe vazhdimësinë e këtyre organizatave, por është një detyrë që kryhet kryesisht në një kontekst kohe paqeje dhe gjatë punës së përditshme. Jashtë kontekstit të një konflikti të armatosur, sulmet kibernetike kundër NATO-s si organizatë do të cilësoheshin si spiunazh kibernetik, krim kibernetik apo, në disa raste, operacione informative; por jo si sulme të armatosura.

Kështu, organizata ka detyrimin të mbrojë rrjetet e saj, sistemet dhe të dhënat, por ekziston një dallim i madh në mes detyrës së ruajtjes së të dhënave dhe veprimeve ushtarake. Po kështu, meqë Aleanca nuk do të përdorë mjete ushtarake për t'u përballur me këto lloje sulmesh kibernetike, politika udhëheqëse në këtë rast nuk duhet të përcaktohet në terminologjinë ushtarake ose të integrohet në një kuadër ushtarak më të gjerë. Megjithatë, kjo nuk do të thotë se një politikë udhëzuese për përdorimin e operacioneve kibernetike është e panevojshme dhe kjo sigurisht nuk do të thotë se një politikë e mbrojtjes së rrjetit mund të zëvendësojë një politikë për operacionet kibernetike. Në CyCon 2016,

Zëvendës-admirali Arnaud Coustillière, Oficeri i Përgjithshëm francez për Mbrojtjen Kibernetike (Cyberdefence), e shpjegoi punën e tij për publikun si "luftë dixhitale".[9]

Kjo nuk është qartazi dhe kurrë nuk duhet të jetë roli i Komunikimeve të NATO-s dhe Agjencisë Informative (NCIA), i cili është organi i NATO-s përgjegjës për mbrojtjen e rrjetit. Megjithëse NCIA luan një rol të rëndësishëm ushtarak në lidhjen e Aleancës dhe mbrojtjen e rrjeteve të saj në një kuadër operacional, ajo nuk ka kryer operacione kibernetike ofensive. Prandaj, duhet të përcaktohet qartë se ku mbaron roli i NCIA dhe ku fillon Struktura e Komandës së NATO-s.

Duke bërë dallimin ndërmjet mbrojtjes së rrjetit dhe sigurimit të informacionit nga operacionet ushtarake sulmuese kibernetike do t'i jepte mundësinë Aleancës që të qartësonte ndikimin dhe rëndësinë e këtyre çështjeve për NATO-n. Kjo t'i jepte mundësinë Aleancës që të zhvillonte mjete të përshtatshme për reagim ndaj kërcënimeve kibernetike në të gjithë spektrin, duke përfshirë kuadrin e nevojshëm për të mbështetur këto ndryshime, dhe në këtë mënyrë për të përmirësuar efikasitetin e përgjithshëm ushtarak të NATO-s.

[9] Fjalimi Zëvendës-admirali Arnaud Coustillière nw CyCon 2016, Paneli pwr Komandantwt Kibernetikw nw 1 Qershor 2016.

4. NATO dhe operacionet kibernetike

Deri tani, Aleanca nuk ka nxjerrë konkluzionet e duhura nga pranimi se "sulmet kibernetike mund të kërcënojnë prosperitetin, sigurinë, dhe stabilitetin e Aleancës".[10] Koncepti Strategjik i NATO-s së vitit 2010 angazhon Aleancën që të "sigurojë që ajo të ketë gamën e plotë të kapaciteteve të nevojshme për të penguar dhe për t'u mbrojtur nga çdo lloj kërcënimi ndaj sigurisë së popullsive tona".[11]

Gjithashtu, gama e plotë e kapaciteteve në mënyrë eksplicite përfshin "[zhvillimin e mëtejshëm të] kapaciteteve tona për të parandaluar, zbuluar, mbrojtur dhe për ta marrë veten nga sulmet kibernetike."[12] Kjo do të thotë se NATO duhet të jetë në një pozicion për të mbrojtur lirinë dhe sigurinë e Aleatëve kundër kërcënimit nga hapësira kibernetike dhe të jetë në gjendje për t'iu përgjigjur këtyre kërcënimeve në mënyrë të përshtatshme.

NATO duhet të marrë përgjegjësinë për të sjellë politikën e saj të mbrojtjes kibernetike në linjë me Konceptin Strategjik dhe të sigurojë që ajo ka gamën e plotë të kapaciteteve ushtarake të nevojshme për të mbrojtur Aleancën dhe interesat e saj në hapësirën kibernetike. Kjo do të çojë politikën e NATO-s në përputhje me strategjitë dhe politikat e

[10] Koncepti Strategjik i NATO-s, 2010. http://www.nato.int/strategic-concept/pdf/Strat_Concept_web_ en.pdf, para. 12.

[11] Ibid, para. 19

[12] ibid

Aleatëve të shumtë që kanë zhvilluar struktura për përdorimin e kapaciteteve kompjuterike në operacionet ushtarake. Për shembull, Holanda, ka deklaruar se "burimet dixhitale operacionale... përfshijnë elementë mbrojtës, ofensiv dhe të mbledhjes së së inteligjencës." dhe i përkufizon kapacitetet ofensive si "burime dixhitale qëllimi i të cilave është të ndikojnë ose parandalojnë veprimet e një kundërshtari duke u infiltruar në kompjuterët, rrjetet kompjuterike, armët dhe sistemet me sensorë në mënyrë që të ndikojnë në informacionin dhe sistemin."[13] Ambicie të ngjashme po përkthehen nga shumë vende në doktrina të veçanta ushtarake.

SHBA-ja aktualisht ofron pasqyrën më të detajuar dhe gjithëpërfshirëse të rolit të kapaciteteve kibernetike dhe operacioneve kibernetike në doktrinën ushtarake. SHBA ka zgjedhur një qasje që i sheh kapacitetet kibernetike si kapacitet ushtarak operacional si pjesë e një operacioni ushtarak.[14] Për shembull, sipas Strategjisë Ushtarake Kombëtare për Operacionet Kibernetike të vitit 2006 "Departamenti Amerikan i Mbrojtjes do të përdorë gamën e plotë të operacioneve ushtarake nëpërmjet hapësirës kibernetike për të mposhtur, ndryshuar mendjen dhe të pengojë kërcënimet kundër interesave amerikane."[15]

[13] Përditësojë të Strategjia e Mbrojtjes Kibernetike së Ministrisë Holandeze të Mbrojtjes. Dokumenti parlamentar 33321, nr. 5. Shkurt 2015 faqja 6

[14] Në Strategjinë Kombëtare Ushtarake për Operacionet Kibernetike të vitit 2009, SHBA-ja bën dallimin mes Mbrojtjes së Rrjetit dhe Operacioneve Kibernetike. Strategjia Ushtarake Kombëtare për Operacione Kibernetike e Departamentit të Mbrojtjes të Shteteve të Bashkuara, 2009, faqja 5.

[15] Ibid, faqja 5

Në përputhje me doktrinën e përgjithshme të ushtrisë amerikane, thuhet se "kapacitetet ofensive në hapësirën kibernetike i ofrojnë SHBA-s, si dhe kundërshtarëve tanë një mundësi për të fituar dhe për të ruajtur këtë iniciativë.

Operacionet kibernetike Departamenti i Mbrojtjes janë të forta kur kapacitetet ofensive dhe mbrojtëse janë reciprokisht mbështetëse."[16] Nëse NATO do të vazhdojë të përmbushë rolin e përcaktuar në Konceptin Strategjik, asaj do t'i duhet të kapërcejë hendekun midis strategjive të operacioneve kibernetike kombëtare të aleatëve të ndryshëm dhe politikës së saj në fushën e mbrojtjes kibernetike.

Njohja e hapësirës kibernetike si një fushë do të jetë përbëjë një hap të rëndësishëm në drejtimin e duhur për NATO-n. Kjo do të nxitë aleatët për të përcaktuar jo vetëm termat dhe përkufizimet, por edhe për të ngritur ambiciet e përbashkëta, procedurat, dhe doktrinën.

Thelbi i aktiviteteve të NATO-s ka qenë gjithmonë bashkëpunimi ushtarak mes aleatëve që kryesisht marrin formën e operacioneve të përbashkëta ushtarake dhe fushatave, ose mbrojtjen kolektive të territorit të NATO-s. Procesi i Planifikimit të Mbrojtjes të NATO-s, i projektuar për të siguruar që aleatët kanë mjetet dhe aftësitë e nevojshme për një bashkëpunim të tillë, i mundëson këto aktivitete.[17]

[16] Ibid, faqja 10

[17] Hannes Krause, 'NATO on its way towards a comfort zone in cyber defence', Tallinn paper No.3, Tallinn 2014, page 4

Meqë aleatët po i zhvillojnë kapacitetet operacionale kibernetike, edhe NATO ka nevojë për të filluar planifikimin për përdorimin e tyre të mundshëm në operacionet e përbashkëta ushtarake. Lidhur me vendosjen e mundshme të aftësive sulmuese kibernetike, vendet do të duan të mbajnë kontrollin mbi përdorimin e këtyre mjeteve në nivelin më të lartë në të ardhmen.

Aftësitë kibernetike ende shikohen nga shumica e vendeve si asete strategjike. Pasi këto kapacitete varen kryesisht nga fshehtësia, dhe vendet nuk do të jenë të gatshëm t'ia delegojnë këtë një komandanti në terren. Për shembull, në SHBA, vetëm Presidenti mund të miratojë një operacion kibernetik që ka të ngjarë të rezultojë me "pasoja serioze."[18] Megjithatë, kjo nuk do të thotë se këto aftësi janë të parëndësishme për NATO-n dhe operacionet e drejtuara nga NATO.

Meqë këto kapacitete janë një realitet, Aleanca duhet të planifikojë kontingjentin e vendeve që duan t'i përdorin ato gjatë një operacioni ushtarak të udhëhequr nga NATO. Operacionet ushtarake që kanë të bëjnë me ruajtjen e sekretit ose ndjeshmërinë politike nuk janë të reja për Aleancën. Për shembull, në mënyrë që të zhvillohet një doktrinë kibernetike gjithëpërfshirëse, do të ishte e dobishme të shqyrtohej Doktrina e Përbashkët e Aleatëve të NATO-s për Operacionet Speciale[19].

[18] Lewis, Offensive Cyber, page 8.

[19] Allied Joint Doctrine for Special Operations (AJP-3.5), January 2009. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/33694/AJP01D.pdf.

Në hyrje të saj, thuhet se operacionet speciale "mund të përshkruhen si veprimtari ushtarake që kryhen nga forca të projektuara, të caktuara, të organizuara, të trajnuara, dhe të pajisura, duke përdorur taktika operative, teknika jo standarde të forcave konvencionale. Konsideratat politiko-ushtarake mund të vihen më pak në dukje, apo të përdoren teknika të fshehta apo diskrete, dhe të pranohet një shkallë rreziku fizik ose politik që nuk lidhet me operacionet konvencionale. "[20] Kjo qasje mund të jetë e krahasueshme me një qasje eventuale për operacione kibernetike. Të paktën, kjo tregon se Aleanca përshtatet dhe është e aftë për zhvillimin e një doktrine pune për kapacitetet duke përdorur "forcat e projektuara posaçërisht që nuk përdorin teknika standarde të forcave konvencionale" dhe "teknika të fshehta apo diskrete".

5. Përfundime dhe rekomandime

Shumë aspekte mbeten të paqarta në lidhje me ndikimin, efektin e mundshëm ose të paparashikuar, kundër-masat e kundërshtarëve, dhe pasojat politike (përshkallëzimi) i përdorimit të kapaciteteve kibernetike ofensive. Kjo pasiguri i bën vendet të hezitojnë në angazhimin me objektivat specifikë dhe ambiciozë të politikave të reja. Gjithsesi kjo mungesë nisme nuk duhet të parandalojë një debat të plotë brenda NATO-s.

[20] Ibid, faqja 1-1

Duke pasur parasysh faktin se disa aleatë kanë deklaruar ambicie për të zhvilluar kapacitetet ofensive kibernetike si pjesë e operacioneve ushtarake, kjo tregon se ka ardhur koha që të ndryshojë politika aktuale e mbrojtjes së kufizuar. Prandaj NATO duhet urgjentisht:

- të njohë hapësirën kibernetike si një fushë për operacionet ushtarake;
- të dallojë mandatin e politikave të zbatueshme për mbrojtjen e rrjetit në kohë paqeje nga mandati i politikave në fuqi për operacione kibernetike në operacionet ushtarake dhe të mbrojtjes kolektive, dhe të nxisë zhvillimin e një politike të re që do t'i mundësojë Aleancës të sigurojë që të ketë gamën e plotë të aftësive të nevojshme për të penguar dhe për t'u mbrojtur prej çdo kërcënimi të hapësirës kibernetike;
- të zhvillojë doktrinën dhe procedurat për të lejuar përdorimin e aftësive kompjuterike si aftësitë operacionale ushtarake.

Sipas mendimit tonë, pavarësisht se NATO ka njohur hapësirën kibernetike si një fushë për operacionet ushtarake, Aleanca do të duhet të marrë një hap vendimtar në Mbrojtjen Kibernetike dhe të lidhë politikën e saj të mbrojtjes kibernetike me sjelljen e përgjithshme, konvencionale dhe strategjike të detajuar në Konceptin Strategjik.

Pra, NATO duhet të investojë në një debat rigoroz dhe transparent për natyrën dhe implikimet e kapaciteteve operacionale kibernetike, si dhe në zhvillimin e politikave, doktrinave, procedurave, dhe një kuadri

ligjor që lejon përdorimin e kapaciteteve kibernetike gjatë misioneve të NATO-s. Edhe në qoftë se hapësira kibernetike rezulton të jetë një tjetër lloj mjedisi për operacionet ushtarake se sa fushat tradicionale, këto diskutime do të ndihmojnë për të siguruar që NATO të ruajë rëndësinë e saj si një aleancë ushtarake lidhur me kërcënimet kibernetike.

Bibliografia

Allied Joint Doctrine for Special Operations (AJP-3.5), Janar 2009. https://www.gov.uk/ government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/33694/ AJP01D.pdf.

Carl Maria von Clausewitz, 'On War', translated by J. J. Graham, Hertfordshire 2013.

David Sanger, 'U.SË. Cyberattacks Target ISIS in a New Line of Combat', The New York Times, Prill 24 2016. http://www.nytimes.com/2016/04/25/us/politics/us-directs-cyberweapons-at-isis-for-first-time. html?_r=0

Defending the networks, The NATO Policy on Cyber Defence, 2011. http://www.nato.int/nato_static/ assets/pdf/pdf_2011_08/20110819_110819-policy-cyberdefence.pdf

Hannes Krause, 'NATO on its way towards a comfort zone in cyber defence', Tallinn paper No.3, Tallinn 2014.

James A. Lewis, 'Offensive Cyber Operations and NATO', Tallinn Paper no. 8, Tallinn 2015.

Lolita C. Baldor, 'Carter: NATO must bolster cyberdefense.' PHYS.org, June 24, 2015, http://phys.org/ news/2015-06-carter-nato-bolster-cyber-defense.html#jCp.

NATO Strategic Concept, 2010. http://www.nato.int/strategic-concept/pdf/Strat_Concept_web_ en.pdf.

NATO Wales Summit Declaration, 2014. http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm; 'Cyber defence', NATO. 16 Shkurt 2016, http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_78170.htm.

Steve Ranger, 'NATO updates cyber defence policy as digital attacks become a standard part of conflict'. ZDNet, Qershor 2014. http://www.zdnet.com/article/nato-updates-cyber-defence-policy-asdigital-attacks-become-a-standard-part-of-conflict/. Cf. 'Defending the networks, The NATO Policy on Cyber Defence', 2011. http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2011_08/20110819_110819- policy-cyberdefence.pdf.

The North Atlantic Treaty: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm.

ENGLISH ABSTRACTS

WHY WILL NATO RESIST AND SURVIVE THE CONTEMPORARY GLOBAL CHALLENGES?

Redion Qirjazi

After the dissolution of the Soviet Union it appeared that NATO had outlived its purpose and thus its reason for existing. However, a quarter of a century after, NATO continues to strive and, on the contrary, showing signs of further expansion. The latest global security challenges have raised concerns that the United States will pivot towards Southeast Asia (particularly China), lose interest in NATO and ultimately cause the Alliance to weaken and gradually unravel.

This paper paints an alternative view of the situation and will argue that regardless of the many geostrategic changes of the recent years, NATO, due to its adaptability and thanks to the vital interest of the US for being in it, will continue to remain a solid Alliance that ill not risk to unravel or weaken in the near future.

PRESSING CHALLENGES: TERRORISM, CYBER SECURITY, PROPAGANDA

Greta Monika Tučkutė and Deividas Šlekys

The crisis in the Middle East and the outbreak of mass migration into Europe, the rise of ISIS (Islamic State), the war in Ukraine and occupation of Crimea, and the terrorist attacks in Paris, Brussels, Istanbul and other cities, have revealed areas of weakness and pose serious challenges to public order, democratic values, fundamental principles and peace in NATO countries and among their neighbors. Russia's attack on Ukraine involved a full range of hybrid measures - "little green men" paramilitary groups, cyberattacks, propaganda, erroneous interpretations of international law, and threats to energy security. The complexity of these dangers and their potential consequences have impelled NATO countries to react at various levels - nationally, multilaterally and collectively. The need for a robust and effective response as emphasized in the ales Summit Declaration in 2014, and resulted in the NATO Readiness Action Plan. The aim of this article is to examine pressing challenges such as terrorism, cyber security and propaganda, as well as the measures used to combat them.

NATO AND ENERGY SECURITY: CURRENT ACHIEVEMENTS AND FUTURE CHALLENGES

Sorin Ducaru

In the second half of 2013 several important steps were taken to firmly anchor energy security on NATO's agenda: to enhance NATO's training and education efforts, the Emerging Security Challenges Division as given the role of Requirements Authority, while the Energy Security Centre of Excellence became Department Head.

At the same time, the Danish-Lithuanian "Green Defense Initiative" raised the visibility of energy efficiency and environmental protection across the Alliance. Did these developments set the stage for a new chapter not only in the cooperation between NATO and the Centre of Excellence, but also for NATO's broader energy security agenda?

THE NATO WARSAW SUMMIT: HOW TO STRENGTHEN ALLIANCE COHESION

Alexander Mattelaer

In July 2016 NATO leaders will meet in Warsaw to formally review whether earlier decisions on strengthening the Alliance's collective defenses are sufficient. Greater efforts will be needed, but consensus may not be easy to achieve.

Below the surface, the cohesion of NATO is under severe strain from multiple crises including Russian revanchism, mass migration, and terrorism. Summit preparations are also taking place under the shadow of potential strategic shocks. Internal disagreements fueled by rising populism could lead to a British exit from the European Union, a disorderly breakdown of the Schengen system, or worse.

In this context, it would be a mistake to underestimate the risk of NATO fragmentation. To strengthen cohesion, US leaders should consider broadening the debate beyond the immediate concerns over Europe's troubled neighborhood, fostering intra-European peer pressure on providing adequate military capabilities, and stimulating European nations to develop complementary force postures. These initiatives could revitalize the transatlantic bond, but would require patient engagement before and after the summit.

IS NATO READY TO CROSS THE RUBICON ON CYBER DEFENSE?

Matthijs Veenendaal; Kadri Kaska; Pascal Brangetto

In April 2016 Robert Work, United States Deputy Secretary of Defense, declared "[we] are dropping cyber bombs" on ISIS. Though rather rhetorically, this statement demonstrates that cyber capabilities are now seen as weapons. Although much remains unclear about the future relevance of cyberspace as a domain for military operations, it is beyond doubt that cyber capabilities can launch attacks that may cause death and destruction.

Given modern armed forces' dependency on digital technology, it is legitimate to expect that NATO would adapt to this new reality. Since 2002, NATO has invested significantly in improving the defense of its networks. However, NATO has shown little inclination to move away from its current purely defensive posture in cyber defense.

At the political level, Allies remain reticent when it comes to discussing the options of using military (offensive) capabilities within a NATO setting. For most of them, cyber operations are generally still uncharted territory in which confusion abounds. Moreover, Allies that have invested heavily in cyber capabilities worry that others might benefit without making a similar investment themselves.

Allies therefore remain reluctant to engage in any meaningful discussion on the position and role of cyber capabilities in military operations within the Alliance.